

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

DOST MEKTUPLAR

MEKTUPLARIYLA EDEBİYATÇILARIMIZ

HAZIRLAYAN VE SUNAN **YAŞAR NABİ NAYIR**

VARLIK

DOST MEKTUPLAR

•

Hazırlayan ve Sunan: Yaşar Nabi Nayır

Varlık Yayınları A.Ş., Sayı: 1505
Sertifika No: 10644
2. Basım: İstanbul, Ekim 2018

© Yaşar Nabi Nayır vârisi Filiz Deniztekin

ISBN 978-975-434-628-2

Kapak düzeni: Nazlı Oğan
Dizgi ve Ofset Hazırlık: Varlık Yayınları A.Ş.
Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Ticaret Limited Şirketi
Tevfikbey Mah. Halkalı Cad. Elma Basım Yayıncılık Sitesi No. 162/7
Küçükçekmece - İstanbul / Matbaa Sertifika No: 36150

VARLIK YAYINLARI A.Ş.
Perpa Ticaret Merkezi, B Blok, Kat 5, No. 484 Şişli 34384 İstanbul
Tel: (0212) 221 31 71 – Faks: (0212) 320 06 46
E-posta: varlik@varlik.com.tr
www.varlik.com.tr

DOST MEKTUPLAR

Mektuplarıyla Edebiyatçılarımız

Hazırlayan ve Sunan:

YAŞAR NABİ NAYIR

Editör:

Murat Batmankaya

İÇİNDEKİLER

<i>Dost Mektuplar / Yaşar Nabi Nayır</i>	7
Abdülhak Şinasi Hisar	15
H. Suphi Tanrıöver	23
Reşat Nuri Güntekin	29
Nahit Sırrı Örik	33
Nurullah Ataç	57
Ahmet Kutsi Tacer	71
Bekir Sıtkı Kunt	75
Sabahattin Ali	79
Sait Faik Abasıyanık	83
İlhan Tarus	87
Sabri Esat Siyavuşgil	99
Ziya Osman Saba	145
Cahit Sıtkı Tarancı	151
Orhan Kemal	171
<i>Sözlükçe</i>	177

Editörün notu

*Dost Mektuplar'*ın bu yeni baskısında yazarların imlasına, sözdizimlerine müdahale edilmedi. Sadece bazı sözcüklerin artık kabul görmüş yazımları (inad → inat, nasib → nasip, nisbet → nispet, üstad → üstat, görmeği → görmeyi, lâkayt → lâkayt, vaktile → vaktiyle) tercih edildi. “Bazan”lara, “çünkü”lere, “fiat”lara, “kıral”lara, “netekim”lere dokunulmadı. O dönemde has “istemeklik”, “bulunmaklık”, “hasretmeklik” gibi kullanımlara sadık kalındı. Volter Voltaire’e, Şekspir Shakespeare’e dönüştürülmedi, ancak Gothar’ın yanına parantez içinde [Gauthar] yazıldı, bilinirlik gözetilerek... Daha önceki baskılarda Türkçe karşılığı verilmemiş sözcük ve deyimler köşeli parantez içinde açıklandı. Kitap, dergi, gazete adları italik yazıldı. Şiir, makale, öykü adları ise çift turnak içine alındı. Mamafî → mamafih gibi eksik kalan, dizim esnasında harfî düşen sözcükler tamamlandı. Bugün kullanılmayan noktalama işaretlerinden “iki nokta” olduğu gibi bırakıldı. Anlaşılmasında güçlük çekilebileceği düşünülen bazı sözcükler, sözcük öbekleri ise kitabın arkasında yer alan “Sözlükçe”de açıklandı. Kitapta Yaşar Nabi Nayır’a ait olmayan, tarafımızdan eklenen tüm dipnotlar (ed.n.) şeklinde belirtildi.

DOST MEKTUPLAR

Bir sürü sararmış zarf, rutubet kokan, tozlar içinde... Günlerdir haşır neşir oluyorum onlarla.

Yazar dostlarımdan gelmiş tomar tomar mektuplar var içlerinde. Eski. Çok eski mektuplar. Bir sıraya, düzene koyayım diye almıştım elime ya, gözüm takıldıkça bazı satırlara, daldım okumaya. Acı tatlı anılar, belleğimin kat kat derinliklerinden fışkırır oldu, içimi ürperte-rek, gözlerimi yaşartarak.

Sevinç ya da öfke, ama bir coşkun yaşama tutkusuyla dolu sayfalar, sayfalar... Birçoğu yok o dostların şimdi. Yitip gitmişler, er veya geç, ömürlerini tamamlayarak. Bir yığın heyecan dolu, tutku dolu söz yığını kalmış aralarında.

İşte Güntekin, Hisar, Ataç. İşte Tanrıöver, Tanpınar, Tecer... İşte Bekir Sıtkı, Sabahattin Ali, Sait Faik Abasıyanık... İşte Siyavuşgil, Saba, Orhan Kemal...

Kimisi eski harflerle yazılmış bu mektupların, kimisi yeni harflerimizle... Okudukça, sanki harfler gözlerimden siliniyor da o yitik dostlar, anılarımda daha da cana yakın hale gelmiş sesleriyle konuşmaya başlıyorlar benimle, oldukça eski bir dille. Kendilerinden söz açıyorlar. Çalışmalarından. Hazırlamayı tasarladıkları eserlerden. Espriler yapıyor, güldürücü hikâyeler anlatıyor, karşılaştıkları tuhaf olaylardan söz ediyorlar. Bir de sevdikleri ya da sevmedikleri yazarları çekiştiriyorlar bol bol. Nasıl yerden yere vuruyorlar sevmediklerini, nasıl didik didik ediyorlar kişiliklerini! Sonra nasıl sevinç çılgınlıkları koparıyorlar bir baharlı sonuçla karşılaşınca. Nasıl artıyor yaşama tutkuları!..

Anlatmıştım, *Varlık*'ta çıkan bir yazımda. Bir gün Belgrat'ın yeşil bir parkında tren saatini beklerken iliştiğim tahta kanepede buruk bir duygu gelip oturmuştu içime. Tarifi güç bir yalnızlık, bir gariplik duygusu. 13 gün olmuştu İstanbul'dan çıkalı. Ohri'de her yıl yapılan Şiir

Akşamları toplantısına katıldığım için kalabalık içinde, dostlar arasında kendimle baş başa kalmak fırsatını bulamamıştım pek. O gür, yemyeşil, hayatla dolu ağaçların altındaki tahta sırada oturup neşeli çocukların koşuşmalarını seyrederken sebepsiz bir hüznün sarıvermişti birden beni. Bir yalnızlık acısı saplanmıştı yüreğime. Seyrek de olsa, zaman zaman duymuşumdur bu acıyı.

Şimdi sevdiğim dostlar olsa yanımda diye düşünmüştüm. Ve düşümde, bir masa çevresinde toplayıvermişim dostları. Ama, ne tuhaf, hiç yaşayan yoktu aralarında. Hepsi de çok yıllar önce kaybettiğim ve her hatırlayıpta içimde bir yerin sızladığını duyduğum kişilerdi. Aradan geçen zaman içinde ben yaşlanmıştım. Ama onlar hep o yok oluverdikleri günlerin şeklini taşıyorlardı belleğimde. Reşat Nuri, Ahmet Hamdi, Ataç, Orhan, Sait, Kutsi, Cahit, Ziya, Sabri Esat... Ne tatlı, ne sevinçli bir buluşmaydı bu! Ama neden hep ölmüşler koşmuştu çağırma?

Oysa şaşılacak ne vardı bunda, bu yitirilmiş sevgili dostların özlemine yalnızlık acısının içime saplandığı nice defalar duymuş değil miydim?

Sevdiklerinin birçoğu öbür dünyaya göçmüş olanlar için galiba ölüm korkunçluğundan çok şey kaybediyor. Yeşil ağaçlar altında, bir sabah serinliğinde bütün yitmiş dostlarla bir buluşma yeri gibi geliyor insana.

Anılar arasında yüzüyorum. Yeşilköy'deki köşkünün özenle bakılmış bahçesinde, zarif birer çay fincanı ellerimizde, Halit Ziya Uşaklıgil'le karşı karşıyayız. Ağırbaşlı, nazik ve ciddi üstat... Tıpkı romanlarındaki gibi koyu ve terkipli bir dille, ama ne kadar düzenli ve kusursuz konuşuyor, konudan konuya geçerek. Ve zevkle dinletmesini biliyor kendini, ama birçok edebiyat ustaları gibi monoloğa çevirmiyor konuşmayı. Karşısındaki genç heveslinin düşünceleri, kanıları ve tasarılarıyla ilgileniyor, edebiyat alanındaki tecrübelerinin ona bir yardımı olsun istiyor. Güldürücü fıkralar anlatmıyor, kahkahalar atmıyor, arkadaşlarını çekiştirmiyor. Bir erdem örneği âdeti. Makale gibi uzun uzun, ne de güzel mektupları vardı bende. Ne yazık ki yalnız onunkileri bulamadım.

Son mektubunu hatırlıyorum. Daha önce alaturka musikiden överek söz açan bir yazı göndermişti de ben, bu yazının devrimci, Atatürkçü *Varlık*'in havasına uymayacağını ve çok sevdiğim üstadıma zararı dokunabileceğini nazik bir mektupla bildirmiştim. Buna cevap veriyor ve üzüntüsünü belirtiyordu. Her yazarın kendi kanısını açıkça savunmak hakkı olduğunu yazıyordu haklı olarak. Böyle bir ustanın kırılmasına yol açan hareketimi bugün daha çok ayıplıyorum. Ama o zamanlar gençlik vardı serde, inançlardan taviz vermemek ilkesi ağır basıyordu her şeyden önce. Bu ilkelere bağlılık yüzünden ne çok kopuşlar olacaktı *Varlık*'tan daha sonraları.

Reşat Nuri Güntekin geliyor sonra gözlerimin önüne, o dudaklarının kıyıcığına yapışık sigarası ve bu sigara kadar benliğinin bir parçası haline gelmiş tevazuu ile. Sessizce açar kapımı, yanımda bir iskemleye iliştirdi. Ne kadar anlaşılarak, ne kadar zevk duyarak dinlerdim söylediklerini. O da severdi beni, hatta insanlardan kaçır oluşunun biraz da insanlarla anlaşma güçlüğünden ileri geldiğini, benimle bu hisse kapılmadığını yazmıştı bir mektubunda da koltuklarım kabarmıştı.

Abdülhak Şinasi Hisar'la dostluğumuz hemen *Yedi Meşale*'nin çıkışı ile başlamış, ta ölümüne kadar sürmüştür. Kusursuz giyişi, düzenle taranmış saçları, ancak sevdiği, değer verdiği insanlara açılan muhabbetli gülüşü, teklifsizliklere hiç de elverişli olmayan mizacı ile işte Ankara'nın ünlü Karpiç lokantasındaki değişmez masasında yan yanayız. Tanıdıkları arasında hiç beğenmediği, gene de iş ve mevki gereği ilişkilerde bulunmak zorunda kaldığı kişileri hicvederken nasıl parlardı gözleri. Nasıl bilenir ve insafsızlaşırdı yergi gücü. Sonra bizden ve Batı'dan sevdiği edebiyatçılara getirirdi sözü. Coşardı o zaman. Şiirler, daha doğrusu beyitler okurdu hayranlıkla. Nükteler yapardı, özellikle nükte bakımından güçlü bir belleği vardı. Yahya Kemal'in, Haşim'in hiç duymadığım nüktelerini sıralardı birbiri ardından. Ama itiraz edilemezdi sözlerine. Bu hatayı işledi mi biri, bütün nezaketini bir yana bırakarak kirpi gibi kabarırdı.

Temizlik bakımından her eline aldığı şeyi uzun uzun inceleyen hastalık derecesinde titizliğiyle iki parmak toz tutmuş bir odada ölüşü arasındaki hazin çelişki!.. Dost bakışlarını duyuyorum içimde hâlâ.

Ya Ataç? Kızdı mı çatılan kaşları, yükselen sesi, daha da artan kemeliği; güzel bir nükte buldu mu, ya da sevmediği bir yazar üzerine dumamı üstünde yeni bir dedikodu ele geçirdi mi kulaklarına varan gülüşü ile, canlı, hareketli, inançlarında inatçı haliyle gözlerimin önünde. Kapıyı açıp da sanki şimdi içeri girmiş gibi... Böylesine değişik, özgün, benzeri az bulunur bir yazara pek sık rastlanmaz edebiyatımızda. Ahmaklıklara katlanamaz, zeki ve öfkeli bakışlarıyla en adı çıkmış sanatçıları yerin dibine batırırdı. İnsafsızlığa varırdı yargıları çoğun ve duygularının etkisi büyük olurdu bu yargılarda. Daha dün göklere çıkardığını yerin dibine batırmak için aynı derecede sağlam kanıtlar bulur da sizi mantık ve zekâsının şaşırtıcı oyunlarına hayran ederdi. Tadına doyumlamazdı sohbetinin, hatta bu sohbetler söyleşi haline geldikten sonra bile.

Yo, hakkını yemeyelim, Nahit Sırrı da ondan aşağı kalmazdı özgünlükte. Ataç'ın, karakterce tam tersi olmakla beraber. Ataç ne kadar Batılı idiyse tutumunda, Nahit o kadar Doğulu kalmıştı, uzun yıllar Paris'te yaşamış olmasına rağmen. Kendine özgü, Osmanlıcası bol ve yapmacıklık konuşmasıyla tatlı tatlı dinletirdi en olmayacak kaprislerini. Över, övgüsüne fazla güvenilmez, söyler, yergisine pek de öyle önem verilmezdi, ama kendini aratır, sözlerini zevkle dinletir, taşıdığı dedikodu yükünün ağırlığı ile herkesi şaşırtırdı. Konuşması gibi canlı, ilginç mektupları. İster iltifatlar ister hakaretler yağdırır olsun, o kadar canlı ki, karşımda gözlüklerini çıkarınca çipilleşen gözleri konuştu konuşacak âdeta.

Ya Sabri Esat'ın Dijon ve Lyon'daki yüksek öğrenim süresince yazdığı mektupların, Nahit Sırrı'ninkinden hiç de aşağı kalmayan heybetli tomarı? Çoğu üç bölümden meydana gelmiştir bu mektuplar. Önce, uzakta kaldığı ülkesinden haberler sorar, arkadaşlarının kendisini aramadıklarından yakını, dostlarına mesajlar yollar. Sonra edebiyat çalışmalarından söz ederek sanat görüşünü, şiir üzerine uzun yorumlara girerek, bir kere daha açıklar. En sonra da oradaki yaşamını anlatmaya koyularak çapkınlık serüvenlerini sıralar, hayli mübalâğalarla, ağzımızın suyunu akıtmak için. Bu mektuplar, ne zaman bir göz atsam, gençliğimin ilk sanat heyecanlarını tattığım günlerine götürür beni, içimi ürperterek.

Hele Ziya Osman, hele ol.. Hep mütevazı, hep bir adım gerimizden gelmeyi huy edinmiş, en küçüğümüz Ziya Osman. Galatasaray Lisesi'nin Grand Cour'unda¹ yazın sıcağı, kışın soğukunda, hep edebiyat üzerine sohbetlerimiz. Sonra ben Ankara'da otururken bir yaz tatilimde onun Kule Dibi'ndeki tek göz evinde, akşamları bol domatesli salata, peynir ve yumurta ile karnımızı doyurduğumuz, dostluk ateşiyle ısınan mutlu günler... Sonra Ankara'ya gelişi, İstanbul'suz yapamayıp tekrar dönerek Devlet Matbaası'ndaki o ömür törpüsü mu-sahhihlik görevinde gâvur ettiği yıllar, hastalığı, korkunç bekleyiş aylarından sonra gelen kara haber... Hep gülen yüzü kadar temiz yüreği ve melek tabiatıyla sevgili Ziya Osman...

Ve bir başka melek: Cahit Sıtkı. İnsanları seven, yaşama zevkin-den mest, şiir yiyip şiir içen, hele alkolle karışınca şiiri daha da büyük bir zevkle içen unutulmaz şair Cahit Sıtkı. Hep para sıkıntısından söz açan, hep yaşama sarhoşluğu içinde ayık olsa da, hep uçucu mısraları kovalamaktan geri kalmayan, çıkmış ve çıkacak şiirlerini durmadan değiştirme çabası içinde... İlk bakışta çirkin sayılabilecek Halep çibanlı yüzünde öylesine insanı çeken sevimli bir hal, gözlerinde zekâ parıltısı ve o ne tatlı ve cana yakın konuşma... Sonra bir başka hayal canlanıyor gözlerimin önünde. Yataкта bir kütük gibi uzanmış yatan, ağzından tek kelime çıkmayan, bütün düşünce ve duygularını ancak bir hırıltı ve gözlerinden hiç eksilmeyen o parıltı ile anlatabilen adam. O da Cahit! Yaşıyor ama bir gölge halinde, ölümden beter bir yaşama...

Sonra Adana'dan gönderdiği mektuplarda bana kimliğini ve talihsiz hayat serüvenini anlatmaya çalışan Orhan Kemal... Yazılarının çıkmayışı ya da telif hakkının azlığı hakkında Ankara'dan öfkeli mektuplar yağdıran İlhan Tarus, ürkek ve çekingen görünüşü altında hangi duyguların kaynaştığı, hangi sert tepkilerin gizlendiği her zaman belli olmayan Sait Faik... Kibar ve sakin haliyle iyi insan Bekir Sıtkı!.. Durgun ve mazbut Tecer...

Hepsi, hepsi geçit yapıyorlar hayalimde, yıllar öncesinden kalma anılardan taşarak. Yıllar öncesinin sararmış, küf kokan kâğıtlarından fişkıarak...

1) Büyük Bahçe: Turgay Şerenlerin, Coşkun Özaranların, Doğan Koloğulların yetiştigi meşhur yamuk saha... (ed.n.)

Bunca büyük yazarın, şairin yer yer edebiyat tarihimize de ışık tutan, onların okurlarca hiç bilinmeyen ve bilinmemiş kalacak yanlarını, yapmacıksız, içten duygu ve düşüncelerini yansıtan, kişiliklerinin özelliklerini aydınlatan bunca belge yok olup gitmeli mi şimdiye kadar olduğu gibi? Tevfik Fikret'in, Halit Ziya'nın, Haşım'ın, onları daha iyi tanımamıza yardım edecek mektuplarından ne kaldı elimizde? Bunlar da mı bir gün çöp tenekelerine atılacak, ya da bir fırında yakılacak tomar tomar?

Ne güzel bir gelenek yerleşmiş ileri kültürlü ülkelerde. Bir adam herhangi bir sanat dalında üne erişti mi, mektuplarını, müsveddelerini saklamak âdeta bir görev sayılır olmuş. Yazarların ölümünden sonra mektupları yayınlanıyor ya da Millî Kütüphanelerde arayanların emrine hazır tutuluyor. Sanatçıların gizli kalacak birçok özellikleri bu sayede açıklanıyor. Mektup türü diye ayrı bir tür de yer alıyor edebiyat çalışmalarında. Madam de Sévigné, şairane mektupları saklanmamış olsaydı girer miydi edebiyat tarihine?

Neden bu güzel geleneğe hep sırt çevirmişiz, nedendir sevdiğimiz sanatçıların yalnız eserlerine önem verip kişiliklerine boş verişimiz?

Bunları düşünürken Ziya Osman'ın atmayarak sakladığı için yok olmaktan kurtardığımız Cahit Sıtkı'nın o tadına doyum olmaz mektupları geliyor aklıma.

Asıl önemli olan da şu: Saklamaya alışmalıyız ünlü yazarlardan, sanatçılardan aldığımız mektupları. Her sanatçının her mektubu önem taşımaz elbette, ama bu mektup saklama geleneği bir kere yerleşti mi, gerçekten önem taşıyanların yok olması da önlenmiş olur. Bu da küçük kazanç sayılmaz herhalde.

Bu kitapta, yazar arkadaşlarımdan almış olduğum yüzlerce mektuptan, ancak şimdi artık aramızda yaşamayan dostlarımdan gelen bir demeti bulacaksınız.

Varlık'ta bu konuda çıkan bir yazımdan sonra bazı okurlarım bu kitabı sabırsızlıkla beklediklerini bildirirken bir okurum da mektupların ayırım yapılmadan hepsinin yayınlanmasını istemişti. Oysa yalnız Sabri Esat Siyavuşgil'le Nahit Sırrı Örik'in dosyalarımda duran mektupları ayrı birer cilt tutacak çokluktadır. Onun için ister istemez mek-

tuplardan bir seçim yaparak en ilginç gördüklerimi aldım bu kitabıma. Bu mektuplarda ad belirtilerek başka yazarlara yapılan sataşmalar ya çıkartılmış ya da adlar saklı tutulmuştur. Hayatta olan dostlarımın mektuplarını yayınlamayı ise sakıncalı buldum.

Bu eserin hazırlanışı yitirilmiş dostlarımdan nice nice yıllar önce almış olduğum mektupların elimden geçmesini gerektiriyordu. Eski günlerimi yeniden yaşayıp duygulanarak büyük bir zevkle okudum yeniden onları. Sanki o yitik dostlarımı bulmuş, onlarla tatlı bir sohbet dalmış gibi oldum. Umarım ki okurlarım da aynı zevki benimle paylaşacaklardır.

Yaşar NABİ
[Şubat, 1972]

ABDÜLHAK ŞİNASI HİSAR

(1883-1963)

Nahit Sırrı gibi, Abdülhak Şinasi de gerek yaşayışı gerekse yazılarındaki çok belirli özellikleri ile dikkati çeken, çevresini şaşırtan ve kendisini yadırgatan insanlardandı. O da Nahit Sırrı gibi aristokrat bir soydan geldiğine inanmış ve buna önem vermişti. Fransız aristokrasisini, Fransız üslûpçuluğunu, hatta milliyetçiliğinde Barrés üslûbunu kendine örnek almıştı. O yüzden, yalnız sol ve devrimci düşüncelerden değil, burjuva yaşayışından da nefret etmek gibi kendine özgü bir garipliğe düşerdi. “Burjuva” sözü onun dilinde bir hakaret anlamıyla çinlardı.

Ağdalı, ama gerçek bir şiir ve duygu bolluğu içinde, ne yazık ki çağının duyarlılığına ters düşen bir coşkunlukla çocukluk döneminin aristokrat İstanbul’unu ballandıra ballandıra anlattı bize.

10.11.1933

Azizim Yaşar Nabi Bey,

Nihayet Ruşen Eşref Bey'in nutkunu alabildik. Fakat işimiz bitmedi. O da benim gibi tashihlerini mutlaka kendisi görmek istiyor. Ve derhal yapıp iadesini vadediyor. Eğer kendisini arayıp da bulamayacak olursak basılmış nutkun verdiği müsveddeye tamamen mutabık olmasını temin için ilk ve ikinci provaları hiç olmazsa benim görmem iktiza edecektir. Bilirsiniz ki lüzumunda tashihleri yapıp derhal iade ediyoruz. Binaenaleyh geç kalmaz. Bunu temin etmenizi rica ederim. Çünkü şimdiye kadar başına hayli yanlışlıklar gelmiş olan bu nutuk yanlış basılırsa Ruşen Eşref Bey kırılacak ve şimdiye kadar yaptığımız emekler boşuna gidecektir. Bu, bir. Bir de Selânik nutku demek ve Ruşen Eşref imzasını koymak kâfi gelmeyecek. Serlevhanın yanına bir işaretle izahî bir not ilâve etmek lâzım gelecek ki bunun bir müsveddesini alelacele yazarak size gönderdim. Bu cümleyi istediğiniz şekilde hazırlayalım ki müsvedde ile birlikte bir kere de kendisine göstermiş olalım.

Cevdet Kudret'ten bir mektup aldım. Cevabını yazmadan sizi görmek istiyorum. Fakat yakında görüşeceğimizi ümit ediyorum. Ellerinizi meveddetle sıkarım azizim.

Abdülhak Şinasi

Beyoğlu, 1 teşrinisani 1933

Azizim Yaşar Nabi Bey,

Burada çok mesguldüm ve yoruldum. Nihayet Cevdet Kudret lütfetti. Yazıyı daktilografiye etti ve neticede tashih edebildim. Yarın size yollamak ümidindeyim. Yarın biz de gidiyoruz. Makalenin boyu bermutat yine lüzumundan fazla uzundur. Zait veya suitefsire müsait

gördüğünüz yerler varsa; bittabi bir şeyi değiştirmemek şartıyla, isterseniz silip çıkarabilirsiniz.

Benim son sahafede kenarını kurşun kalemle işaret etmiş olduğum yeri meselâ. Bir de mürettip tashihlerine lütfen itina ile bakmanızı tekrar ricaya cesaret ederek ellerinizi sıkar ve sıhhat ve saadetinizi dilerim azizim.

Abdülhak Şinasi

Azizim Yaşar Nabi Bey,

Mağara'yı¹ okudum. Yakup Kadri bildiğiniz gibi bazı ilâveler yapmış. Bunlarla eşhasın kadın kısmına “bir karı”, erkek kısmına “bir genç”, “bir koca” ilâve etmek iktiza ettiğine dikkat etmemiş. Ya bunları da eşhasa ilâve etmeli yahut isterseniz başta eşhası zikretmeye lüzum görmemeli, hepsini çıkarmalı, bu belki daha iyi olur. Sonra dördüncü sahnenin izahatı arasında “iki kardeş kaçarlar” cümlesi var. Bunu da silmeli, çünkü üçüncü sahnenin sonunda iki kardeşin sahneden dışarı çıktıkları yazılıyor. Kendisiyle telefonla konuşarak mutabık kaldım ve sizin için Falih Rıfkı Bey’le artık görüşmesini söyledim. Vadetti.

Ben yazımdan bir parçasını daha çıkardım. Şimdi yazılmış kısmın hemen ancak yarısını, yani oldukça kısa bir şey gönderiyorum. Tam iki sahife tutmaz, lâkin hem ben hem Yakup Kadri yazılarımızın ilk tashihlerini mutlaka görmek istiyoruz. Bunu temin etmeyi unutmamanızı rica ederek bir an evvel görüşmemizi temenni eder ve ellerinizi sıkarım azizim.

Abdülhak Şinasi

29.3.934

Azizim Yaşar Nabi Bey,

Cuma günü zahmet ederek istasyona kadar geldiğinize teşekkür ederim. Sizinle o gün istediğim kadar meşgul olamadığıma ve sonra da İstanbul’da yazımı yazdıramadan eski harflerle göndermeye mec-

1) Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun bir oyunu. *Varlık*’ta tefrika edildi.

bur kaldığıma mahcubum. Umarım ki geçenkilerin d nunda bir Şey değildir, lütfen tashihlerini yapar ve eğer gözümden kaçmış bir yanlış varsa onu da tashih edersiniz.

Tam size mektubumu postaya verdiğim esnada Cevdet Kudret'e tesadüf ettim. Hem kendisinin işini, hem de gönderdiği parçanın *Varlık*'ta neŐrolunamayacak bir Şey olduğuna  z ld ğ n z  ve bundan dolayı alınmaması iktiza ettiğini söyledim. Gülerek, "Ben de biliyordum, ancak belki dalgınlığına rast gelir de neŐreder diye gönderdim." tarzında bir cevap verdi. Hul sa bundan dolayı hiç kırılmıŐ olmayacağına emin olabilirsiniz. Nahit Sırrı Bey'e ise tesadüf edemedim. Gayet güzel, gayet sakin bir denizde seyahat ediyoruz. Sıhhat ve saadetinizi temenni ederek samimî meveddetimin tekrar arz ve tekidi ile ellerinizi sıkarım azizim.

Abdülhak Şinasi

15.4.934

Azizim Yaşar Nabi Bey,

Size hitap için böyle beylik kelimeler kullanmaya mecbur oldukça pek kızıyorum. Fakat ne yapabiliriz? Lisanın bir an evvel ilerlemesini ve yerleŐmesini temenni edelim! Size *Guruplar*'ı¹ bugün taahhütlü posta ile gönderiyorum. O posta daha evvel kapandığından bu mektubumu ayrı gönderiyorum. *Guruplar*'ı vaktinde vermiş olduğumdan umarım ki ilk prova tashihlerini bana göndermeye vakit bulur ve bu zahmete katlanırsınız. "Dolmabahçe'de Saraylar Müdüriyeti'nde Parlamentolar Kongresi'nde Şinasi Bey" diye gönderiniz, aynı günkü posta ile iade ederim. İkinci tashihleri siz yaparken okumuş olursunuz. Bazı kısımlarını daha okumadınız. Fikrinizi  ğrenmeyi isterdim. *Akşamlar*'ı² çıkar çıkılmaz, tercihan AyazpaŐa'da Gayret Apartmanı'na göndermenizi pek rica ederim. YanlıŐlarla ıkımıŐ olacak diye  z l -

- 1) İŞbu yazı, "Gölgeler"  st baŐlıęıyla *Varlık*'ın 1 Eylül 1934 tarihli 28'inci sayısında yayımlanmıŐtır (ed.n.).
- 2) Benzer Şekilde "Gölgeler"  st baŐlıęıyla *Varlık*'ın 15 Ağustos 1934 tarihli 27'inci sayısında yayımlanmıŐtır (ed.n.).

yorum. Yahya Kemal'i gördükçe vadettiği mektup kılıklı makalelerini almaya uğraşırım. Kardeşime piyesini size göndermesi için haber yollamıştım. Telefonla da söylemişim. Bir gece Tokatlıyan'a işlerimiz için görüşmeye geldi. Tekrar ettim. Ve "Niye göndermiyorsun? Bunu âdetâ merak ediyor, çünkü bir türlü anlayamıyorum!" dedim. Bana o akşam gayet yorgun olduğu için bu işten bahsedemeyeceğini ve düşünün ertesi sabah bu iş için eve telefon edeceğini söyledi. Hayretten kendimi alamadım! Aynı zamanda neden dolayı bana müracaat etmiyor? dedi. Cevaben "Sana zaten müracaat etti, şimdi adresini bilmiyor ki etsin!" dedim. O gecenin ertesiinden beri de telefon etmedi. Bunu da size bir garabet olarak hikâye ediyorum. Siz kim bilir bütün bunlarla neler çekiyorsunuzdur! Adresi Ebussuut Caddesi'nde matbuatı Toplama Müdüriyeti, müdür Selim Nüzhet Bey'dir. Umarım ki bir mektupla müracaat ederseniz herhalde önümüzdeki nüshaya yetişir. Ben de yine sorarım. Karilere karşı mecmua fuzulî bir mecburiyetten kurtulsun! *Varlık*'ın vaziyeti hakkında bana malûmat vermenizi rica ederim. Maarif Vekâleti ile iş ne oldu? Sümerbank ile iş ne oldu? Burada benim her yazımı okuduklarını iddia eden birkaç kişi var, bunlara söylesem sizin mecmua için iki üç abonman bulabilirim, fakat bundan ne çıkar? Bu kadar küçük bir şey sizi memnun edebilir ve defterinizdeki abone adetlerinin bu kadar cüzî bir çoğalışı sizi lâkayt bırakmazsa bunlara abone olmalarını söyleyebilirim. Sizden imkân nispetinde uzunca mektuplar beklerim. Cevdet Kudret ile bir iki kere görüştüm. Hasan Âli Bey'i görürseniz Kayseri'den nakli hakkında rica etseniz! Burada bununla herhalde meşgul olacağım. Size gelecek nüsha için kısa kısa üç dört parça göndereceğim. Biraz da değişiklik olur diye. Mecmuu iki sahifeyi geçmeyecek. Esasen bu son iki yazım da ikişer sahifeliktir. Bu gelecek yazının sonunda "Gölgeler" serisinden ayrı bir yazı ilân ederiz. Ankara'dan ne haber? İstanbul'da adamakıllı çalışmak bir türlü mümkün olmuyor. Yaz, şehrin dağınıklığı, sıcak, ahbaplar, işler, hatta tabiatın güzelliği insana vakit, fırsat ve takat vermiyor yahut bırakmıyor. Pek saçma şeyler yazdığımı mazur görünüz. Ve maksadımın sizi biraz uzunca cevap yazmaya teşvik etmek olduğuna inanınız azizim. Nahit Sırrı Bey'e lütfen selâmlarımı söylersiniz. Bizim yazıları okuyor

mu? Sıhhat ve saadetiniz hakkında temennilerimi arz ederek ellerinizi muhabbetle sıkırım.

Abdülhak Şinasi

20.4.1934

Azizim Yaşar Nabi Beyefendi,

Mektubunuzu bugün aldım. Yazımı geçen mektubumdan evvel tahhütlü posta kapanmadan postaya vermiş olduğum halde nasıl olup da elinize mektubumdan sonra geçmiş olduğuna, yani birçok şeylerin olduğu gibi postanın da hikmetine akıl erdiremedim. Burada Nahit Sırrı Bey’le görüştim. *Varlık*’ın vaziyetini sordum. Maarif Vekâleti’nin tahsisatı işinin olduğunu, yani yeni vekilin lâzım gelen kâğıdı imzaladığını söyledi. Siz ise tahsilatın yapılmadığını yazıyorsunuz. Umarım ki bu iş ancak bir vakit meselesidir. Gerek bu işi takip gerek Fırka’dan alınacak abone ücretlerini tahsil ve intaç etmenizi tavsiye ederim. Ben de burada yeni bir ilân işi bulacağımı ümit ediyorum. Mektubunuzda maalesef bu hesap işlerinde sarahat yok. Her nüsha ziyan ediyor diyorsunuz. Ne kadar ziyan ediyor? Ziyanın kapanması için ne kadar ilân ve abonman bedeli lâzım geliyor? Maarif’le Fırka’nın verecekleri ve yeni alınacak abonmandan sonra da yine zarar var mıdır? Ben mecmuanın istikbali, yani bu senelik hayatı hakkında nikbinliğimi muhafaza ediyorum. Bana haber vermeden vazgeçmek ve kapamak gibi bir çocuklukta bulunursanız pek müteessir olacağım. Ben sizin gönderdiğiniz mecmuaları almadan evvel *Varlık*’ı burada buldurabilmişim. Size biraz serzeniş edeceğim. Azizim, yazılarımın bir provasını bana göstermeden bastırmamanızı çok rica etmiş ve vaadinizi de almıştım. Tecrübelerimiz zaten ispat etti ki başka türlü dizdirilen yazının müsveddeye mutabakatı temin edilemiyor. Bu defa “Akşamlar” için bu ricamı ayrıca tekrar ettim. Bu ricamı ve vaadinizi nazarı itibara almadığınızdan size şimdiye kadar vermiş olduğum parçaların belki en iyisi olan bu yazı da bazıı ehemmiyetsiz olarak on iki yanlışla çıkmış! Bir yerde “müphem istekler”, “mühim istekler” olmuş ki, cümlenin

manasını bozuyor. Diğer yerlerde nokta ile biten cümle virgülle devam ederek içinden çıkılmaz şekiller alıyor. Meselâ “ruha düşer” nokta olacakken “ruha düşen” virgül diye devam ederek cümlelerin manası bûsbütün manasızlığa düşüyor.

Baudelaire’in, Bandelaire’nin olmuş. Zikrettiğim mısralar satır satır dizilmeyecek, aynı satıra devam olunacak, birer çizgi ile ayrılacaktı. Buna riayet olunmamış. Kafiyelerin imlâsı birbirini tutmuyor bilâhare. Bir defa daha böyle hatalara maruz kalırsam *Varlık*’a yazmakta zevkim kalmayacak. Buna inanmanızı rica ederim. Ve bana göstermeye yetişemediği takdirde (ben cuma olmayan günde yazımı aynı gün iadeyi vadediyorum) yazımı neşretmemenizi tercih ettiğimi kati olarak arz ederim. Bu defa vereceğim yazı müsvedde olarak hazırdır. “Guruplar”ın provalarını tashih ve iade eder etmez bunu da yazar ve size yollarım. Kardeşimin size cevap yazacağını ve piyesi ki hazırdır, gönderceğini ümit etmekteyim. Kurultay münasebetiyle pek meşguldür. Kendisini göremiyorum ve telefonu yoktur. Bir tesir yapabilmek için tesadüf etmeli ve söylemeliyim. Hasan Âli Bey’in de İstanbul’da olduğunu biliyorum. Onu da görmeye çalışarak Cevdet Kudret için rica edeceğim ve Cevdet Kudret’e de istida ile müracaat etmesini tavsiye edeceğim. Mektuplarım da yazılarım gibi uzun oluyor, affınızı dilerken bunları lütfen dikkatle okumanızı şunun için rica edeceğim ki bazan mektubunuzu alıyor ve içinde beklediğim cevapları bulamıyorum. Cevap yazmak demek bir mektubun bütün muhteviyatına cevap yazmak demektir. O mektup münasebetiyle bir mektup yazmaktan ibaret değildir. Meselâ mecmuaları idareye değil apartmana göndermenizi rica etmiştim, azizim. Yahya Kemal’i gördüm yazıları yazmasını ve buna pek ehemmiyet verdiğimizi söyledim. Yine vadetti. Allah kerim diyelim. Benim bu defaki yazım iki sahifeyi geçmeyecek üç parçadır. Gelecek nüshada ilân edilmesini rica edeceğim yazı da “Gölgeler” serisi haricinde bir yazıdır. Sizi pek göreceğim geldi. İstanbul’da arada sırada olsun size rast gelemeyeceğimi bildiğimden müteessir oluyorum. Zira kimsenin huzuru ve sohbeti sizinkinin yerine geçemez. Nahit Sırrı iki üç cümleden sonra sinirlerime dokunuyor. Halit Ziya’nın ona dair yazısını okudunuz, böyle bir şerikle anlaşmakta ayrı bir sıkıntı ve müşkülât olsa gerektir.

Gözlerinizden tahassür ve muhabbetle öperek samimi ve derin hislerimi tekrar ile sıhhat ve saadetiniz temennilerimi arz ederim azizim efendim.

Abdülhak Şinasi

5.8.1934

Azizim Yaşar Nabi Beyefendi,

Sizi çok merak ediyordum. Geçen gün yine otelinizden sordum ve ayın ilkinden beri gitmiş olduğunuzu öğrendim. Eğer o zaman yazıyı size göndermemi lütfen yazmış olsaydınız şimdiye kadar size göndermiş olurum. Geçen gün iki gece için Tarabya'ya Tokatlıyan Otel'i'ne gitmiştim. Yahya Kemal de bir gece için geldi. Mektubunuzu doğru bir adrese göndermişsiniz, fakat ancak bugün elime geçti ve size derhal yazıyı kopya ederek gönderiyorum. Diğer "Guruplar" parçası da hazır, bunu da kopya ederek birkaç güne kadar gönderirim. Size bugün haber vermek kabilinden bir telgraf çektim. Yazının bu nüshaya yetiştirilmesini rica ederim. Fakat tashihler için bana gönderilmesini de rica ederim. Cumadan mada her gün Dolmabahçe'de Saraylar Müdüriyeti'ndeyim. Eğer buraya gönderirseniz aynı gün elime geçer ve o günkü postaya yetiştiririm. İki gün sonra almış olursunuz. Ancak gönderdiğiniz günün perşembe olmaması iktiza eder. Bu "Akşamlar" size vermiş olduğum yazıların belki en iyisi olduğu için çok yanlış çıkmamasını son derece arzu ediyor ve bunun temin edilememesinden pek korkuyorum. Kardeşimin de piyesi size göndermesi için kendisine haber gönderdim, zira telefonu yoktur ve pek uzaktadır. Veysel Âdil Bey'e üç liralık bir makbuz verilmiş, fakat sizi bulamamış, parayı bana verdi, leffen gönderiyorum. İyi mektuplarınızı bekler, meveddet ve muhabbet hislerimi tekid eder, sıhhat ve saadetiniz temennilerimi arz ederim. Yahya Kemal ile ne yaptınız? Güya "Abdülhak Şinasi'ye Mektup" ve "Yaşar Nabi'ye Mektup" diye iki yazı verecekmiş. Cevabınızı dört gözle beklerim azizim.

Abdülhak Şinasi

H. SUPHİ TANRIÖVER

(1885-1966)

Ortadan ayrılmış, bembeyaz, ama kibar saçların çerçevelediği pespembe bir yüz... Nazik bir gülümseyişle karşısındakini saran zeki gözler... Tatlı bir ses ve hemen dikkati üstünde toplayarak güven aşılayan eşsiz bir konuşma gücü... Bu vasıflarıyla Tanrıöver, bütün yaşamı süresince ünlü bir hatip olarak tanınacaktır çevresinde.

Türk Ocakları'nın Başkanı sıfatıyla önce din sömürücülerine, sonra da sol akımlara karşı hep savaş içinde geçmiş bütün bir ömür...

Tanıdığım insanlar arasında eşine rastlamadığım sarıcı konuşmalarıyla çevresini etkilemiş olan, yazıları da konuşması kadar güçlü bir yazar olarak hatırlıyorum Tanrıöver'i.

B kreŖ, 22.9.1938

İki Gözüm YaŖar Nabi Bey,

Mektubunuzu ve kitabınızı aldım. Balkanlardan Ŗimdiye kadar geçen sayısız Türk muharrirleri bir defa akıllarına gelip Türk akalliyetlerini içinde yaŖadıkları bin bir ıstırap ve felaket ortasında tetkik etmeyi hatırlarından bile ge irmediler. Ara sıra bu zavallılarla temas edenler olmadı değil. Fakat yazılarının esas mevzuu Balkan Türkleri değildi.

Bize ilk defa bu aziz mevzu etrafında bir kitap veren sizsiniz. Bu ne hayırlı bir baŖlangı tır.

Bugün hâlâ adetleri iki milyona yakın olan Türkler birinci defa kendilerini tetkik edilmeye, yazılmaya layık gören bir Türk kalem adamına tesadüf ediyorlar.

Sizi bu kitaptan dolayı ne kadar daha fazla sevdi imi tahmin edemezsiniz. Memleket gazetelerinde bu Türklere ait yazıları senelerdir hasretle ararım. Kalem adamlarımız bu cihete yanaŖmazlar, onların ellerinde baŖka mevzular var. Bu hasret hissi iledir ki sizin kitabınızı ciddi tarif  m Ŗkil garip bir his içinde okudum.

Hemen hemen henüz  ocuk olduğum bir yaŖtan beri bugüne kadar millî hudutların dıŖında yaŖayan 35 milyona yakın Türk' n dertlerini duymuŖ olduğum için, sizi, bu avare milyonların sevgisini duyan, onlara kalbinden dima ından, böyle bir Ŗefkat ve alâka eseri çıkarıp uzatan, gönlüme çok yakın ve bana burdaki iŖlerimde l tufk r bir elle yardım eden bir dost gibi bir daha sevdim ve beğendim.

Bu c mlerimle teŖekk r m n derecesini anlatmıŖ olduğumu düşünüyorum.

Hariciye'ye kitabınızı layık olduğu ehemmiyetle tavsiye edeceğim.    beŖ gün sonra oraya yazacağım bir mektubun suretini siz de okuyacaksınız. Umarım ki her Türk' n bilhassa Hariciye memurlarımızın bilmesinde büyük ehemmiyeti olan kitabınızı Vekâlet iltizam eder.

Sekiz on günden sonra bir dinlenme mezuniyeti ile İstanbul'a ve İzmir'e uğrayacak, oradan Türk yadigârları itibarıyla Bursa ve Edirne kadar zengin olan Kahire'ye gideceğim.

İhtiyakla ve sevgi ile gözlerinizden öperim değerli muhibbim.

Hamdullah Suphi Tanrıöver

Bükreş 10.10.1936

İki Gözüm Yaşar Nabi Bey,

Hariciye'ye yazdığım mektubun bir örneğini size gönderiyorum. Birkaç güne İstanbul'a geleceğim. Bilmem sizi orada görebilir miyim? Gözlerinizden tahassürle öperim.

Bükreş, 9 Birinciteşrin 1936

Hariciye Vekâleti Umumî Kâtibi Büyükelçi

Bay Numan Menemencioğlu,

Pek Aziz ve Muhterem Numan Beyefendi,

Zatı âlinizden ufak bir hasbıhal şeklinde bir ricada bulunacağım.

Başta haber vereyim ki bu ricam asla hususi mahiyeti haiz değildir.

Altı senedir Bükreş'teyim. Müslüman ve Hristiyan dört yüz altmış iki bin adedinde olan bir Türk ekalliyetinin her nevi dertlerini öğrenmek için elime geniş bir imkân geçti. Romanya'da olduğu gibi Balkanların her tarafında, hatta daha umumileştirilerek Türk'ün ekalliyet halinde yaşadığı her memlekette bizim halkımız kadar perişan, bakımsız, metruk bir insan zümresi tasavvur etmek mümkün olmadığını bu işlere çok yakından vâkıf olan zatı devletiniz benim tafsilat verme lüzum görmeden icap ettiği kadar takdir etmiş bulunuyorsunuz.

Burada devlet ve millet olarak Türkiye'den vaziyeti çok daha müsaadesiz Bulgaristan ve Macaristan gibi memleketler hatıra gelir. Almanya'nın buradaki Almanlar için yaptığını, İtalya'nın burada yerleşmiş İtalyanlar için ibzal ettiği her nevi muzaheretini göz önünde tutarak bizimkilerin halini bunlarla mukayese etmenin çok fahiş bir hata olduğunu herkes gibi ben de biliyorum. Yalnız Küçük Bulgaristan ve Kü-

 k Macaristan kendi ekalliyetleri için ne yaparlar, zati devletiniz gibi bilhassa Romanya'yı çok yakından bilen bir devlet adamına burada uzun uzadıya hikâye etmek istedim. Hatta bu iki küçük memleketin yerli Bulgarlara ve Macarlara temin ettiği her nevi yardımı bizim buradaki ekalliyetimize yapabildiğimiz yardımıla mukayese ettiğim vakit iim yanıyor ve utanmıyorum desem günahla dolu bir riyak rlıkla hakikati sizden gizlemiş olurum.

Vaktiyle yirmi sene Türk Ocakları vazifesini görebilmesi için kapı kapı dilencilik ettim. Buraya geldiğimden beri de Türk gazetelerini ıslah etmek, generimizi k r eden, alil bırakan medrese şeklindeki mekteplerimizi bugünün ihtiyaçlarına tekabül edebilecek bir mektep haline koymak, köylere kitap dağıtmak, a ve çıplak çocuklara her kış başında ihtiyacın, velev ki yüzde, binde birini karşılasın, ufak bir para yetiştirmek, çocuklarımızı mekteplere göndererek okutmak, köylere maaşlarını hususi surette temin ederek hoca yollamak, muhacereti tanzim etmek, burada batan ticaretimize biraz nefes ald rmak, Elçilik kapısına gelen ilme susamış çocuklara tahsillerine devam edebilmeleri için muayyen ve muntazam bir muavenet tahsis etmek gibi maksatlar için gençliğimden beri halk lehine edindiğim dilencilik itiyadıyla burada ve memlekette bana  mit veren bütün kapıları alıyor ve yukarda saydığım işleri başarmak için uğraşıyorum. Bazan devlet adamlarımızın Türk ekalliyeti lehine l tfettikleri kararları tatbik ettirmek için maiyetimdeki memurlar nezdinde altı ay uğraşmak lâzım geliyor. Eğer ruhumda bıkmaya istidat olsaydı çoktan beri artık yaşlanmış bir adam olduğumu düşünerek devletin bana resmen çizdiği vazife hududu içinde kalır, bana niçin yapmadığımı kimsenin sormayacağı birtakım vazifelerin peşinde koşmazdım.

Akşam saatlerinde memleketten gelen gazeteleri birer birer okurum.

Gözlerim hasretle Romanya Türklüğüne ait bir makale, hatta birkaç satır arar. Memleket gazetelerinde her şey vardır. Bilhassa sinema artistlerinin hayatına dair birçok resim ve sahife sahife yazılar, Amerika'ya ait herhangi bir garip hikâye, cinayet vakaları etrafında neşriyat ve tahkikat benim gözümün aradığı bu Romanya topraklarında miladın dördüncü, beşinci asrından beri gelip yerleşmiş yüz binlerce

Türk'ün bugünkü cemiyeti, bugünkü ıstırapları, bugünkü ihtiyaçları hakkında üç beş kelime. Buna binde bir tesadüf ederim veya etmem. Hâlbuki çoktan kanaat getirmişim Anadolu mesafe müdafaalarını kaybetmiş ve dört büyük müstevli devletin en yakından muhasarası altına düşmüştür. Yakın Türk ekalliyetlerini uyandırmak, malıyla, mülkiyle kurtarmak ve muhasara edilen son iç kalanın kapısından içeri atmak lâzımdır.

Bundan bir hafta kadar evvel içimdeki hasreti tadil eden ve bana ümit veren, ışık veren bir kitap elime geçti. Buradan senelerden beri gelip geçen yüzlerce Türk muharririnin bir defa yakından tetkik etmeye tenezzül etmediği Romanya ve Balkan Türklüğüne bir genç muharririmiz Yaşar Nabi, iki üç makale değil, bir kitap tahsis etmiş. Bu kitap evvelce bir sıra makale halinde çıktığı için bence kaybolmuş kardeşleri Türkiye'ye tanıtmak hususunda iki şekilde temin edilmiş bir hizmet teşkil eder, evvelâ makale ve sonra bir kitap. Evvelce okuduğum bu yazıları baştanbaşa tekrar okudum. Besarabya'dan¹ gelen bazı Hıristiyan Türkler bu kitabın kendi köylerinde nasıl okunduğunu ve aralarında nasıl bir tesir uyandırdığını bana anlattılar. Kalemî kadar yüzü de ince ve kibar olan bu genç aziz muharrir, başkalarının bir damla su vermek istemediği bu zavallı aç ve susuz Romanya Türklüğüne gani ve civanmert bir kalbin akıttığı muhabbetten tas tas sunmuş bulunuyor.

Kitabı okuyup bitirdikten sonra aklıma böyle bir şey geldi. Madem ki ben nerede olsam bir çukura düşüp ölünceye kadar talihim ve kaderim Türkler için ümit veren her kapıyı çalarak bir yardım dilenmek olacaktır, aziz dostum Numan Beyefendi'ye bir müracaatta bulunayım, bu kitaptan bana Vekâlet namına üç yüz dört yüz tane göndersin. Zavallı köylerimizin kitap bekleyen mekteplerine birer ikişer dağıtayım, ilim cemiyetlerine Vekâletimiz namına hediye edeyim, Türk gazetecilerine yollayarak hakkında yazılar yazdırayım ve nihayet yeni harfe kavuştuğundan beri kendi dilinde kitap arayan 300.000 kişilik Hıristiyan Türk kütlesine kendisi için bir kardeş sesi duyuran bu güzel kitaptan bir miktar göndereyim.

1) Bugünkü Moldova'nın tarihteki adı (ed.n.).

Rıcamı burda bitirmek istemiyorum. Acaba Balkanlardaki elçiliklerimizi bu memleketlerde yaşayan Türklükten bu kadar vukufla ve isabetle haberdar edecek bu kitaptan bir miktar göndermekte faide yok mudur?

Pek Aziz Numan Beyefendi, mektubumu bitirmeden evvel hatıranıza iki mühim satır tevdi ediyorum. *Universul* gazetesi Transilvanya'da ve Macaristan'da çıkan Macarca gazete ve mecmualar hakkında bir mukayeseli istatistik neşretti. Fakir Macaristan'ın yardımıyla yalnız Transilvanya'da bütün Macaristan'da çıkan gazete ve mecmualardan fazla gazete ve mecmua çıkıyor. Bu, Macaristan'a ait bir ufak hüküm. Bulgaristan'a gelince, çok fakir ve çok küçük olan Bulgaristan bütün Dobruca ve Deliorman'da Bulgar ekalliyetinin oturduğu her kasabaya bu kasabaya hâkim olan bir lise dikti. Köy mekteplerine varıncaya kadar bütün muallimlerin maaşları Bulgar hükümeti tarafından veriliyor. Kitapları ordan geliyor. Yortularda fakir çocuklara Bulgar hükümetinin yolladığı muallimin eliyle çorap, pabuç, elbise ve çamaşır tevzi ediliyor. Tiyatroları var, konferansçılar köy köy dolaşüyor. Ben, zavallı Türkiye Elçisi, bunların yaptığıнын onda birini yapamamaktan dolayı çok meysum.

Bunları size çok hususî bir hasbihâl halinde yazdım. Müsait bir cevabınızı alabilirsem çok müteşekkir ve minnettar olacağım.

Sevgiyle, özleyişle ve saygıyla gözlerinizden öperim aziz efendim.¹

Hamdullah Suphi Tanrıöver

1) Zamanın Hariciye Vekâleti, tahsisatın yetersizliğini ileri sürerek sözü geçen kitaptan yalnız 20 nüsha satın almıştı.

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

(1889 - 1956)

Hep dudaklarının ucuna iliştirilmiş sigaralarını birbirinden yakarak hiç ağzından düşürmeyen, son derece sevimli, gülümserken gözlerinin kenarları kırışan yüzüyle karşısındakini hemen kendine ısındıran nazik, dost bir insan.

Bulunduğu toplumun içinde, hayranı o kadar kalabalık eserler vermiş bir sanat ve düşünce adamı olarak, seviyesi hayli düşük bir ortamda en üst basamaklarda yeri olmak gerekirken yaltaklanmalara hiç de elverişli olmayan ruh yapısı yüzünden kendi gibi mütevazı bir hayat sürmüş, gerçek değerde sanatı kadar insanlığıyla da, yaşadığı sürece olduğu kadar bugün de hep saygıma, sevgime hak kazanmış bir büyük adamdı Güntekin.

Tarihsiz (1950)

Sevgili Yaşar Nabi Bey

Azra Hanım'la gönderdiğiniz mektubu aldım. Habip Edip Bey'i beklemeye mecbur bulunduğum için daha bir iki hafta buradayım. Yazı için sıkışık bir vaziyette bulunduğunuzu bildiriyorsunuz. Size acele olarak bazı yazılar göndermeyi düşündüm. Bunlar tabii imzasız ve iddiasız gündelik gazete materyalidir. Bir kısmı "Avrupa Postası" yahut "Paris Postası" adı altında bir sütuna vücut verebilir. Bu sütun büyüklü küçüklü birkaç fıkradan mürekkep olabileceği gibi yazı büyücek olursa tek fıkradan da teşekkül edebilir. Maddeleri en yeni neşriyat ve vakalardan olacak, fakat yazıları donuk bir tercüme olmaktan ziyade bizim memleket zaviyesinden az çok şahsî bir görüş mahiyetinde bulunacaktır. Yani yarı fantezist muhabir fıkraları. Diğerlerinin ne olabileceklerini vukuat gösterecektir, işe yaramayanları atıp yarayabilecekleri, muvafık görebileceğiniz, herhangi bir şekle sokmak size aittir. Size bu nevi yazılar göndereceğimi ve bunları şekillendirdikten sonra kendisine de göstereceğinizi Habip Edip Bey'e de¹ ayrıca yazdım. Sizi daha bir iki hafta göremeyeceğime müteessirim. Bunu devamlı, randımanlı ve tatlı bir baş başa çalışma devresinin takip edeceğini umarak sevinmekteyim. Gözlerinizden öperim sevgili Yaşar Bey.

Reşat Nuri Güntekin

Bugün Komedi Fransez'e ait bir fıkra gönderiyorum. Elimdeki diğer yazıları öbür güncü posta ile alacaksınız. Pazartesi sabahından itibaren bir gazetede eski cumhurreisi mösyö Lebrun'un² "Üçüncü

- 1) Habip Edip Törehan, *Yeni İstanbul* gazetesini yeni kurmuş ve Güntekin'in tavsiyesiyle gazetenin kültür bölümü şefliğini bana vermişti.
- 2) 10 Mayıs 1932 - 10 Temmuz 1940 arasında Fransa'da Üçüncü Cumhuriyet'in 14. ve son Cumhurbaşkanı Albert Lebrun'den söz ediliyor (ed.n.).

Cumhuriyet'in Son Günleri" diye bir enteresan hatırat serisi başlıyor. Yani en selâhiyettar adam Üçüncü Cumhuriyet'i nasıl batırdığını anlatıyor. İçinde çok iyi, çok eğlenceli ve istifadeli şeyler bulunduğunu söylüyorlar. Öteki gazeteler herhalde boş bırakmayacaklardır. Bizim gazetede bunun istenilip istenilmeyeceğini bilmemekle beraber başkalarından evvel davranmış olmak için hemen o sabah enteresan pasajlarını aynen tercüme, ötekileri telhis ederek postaya vereceğim. Ve ağılebi ihtimal Çarşamba akşamı ve Perşembe sabahı elinize geçecek. Muvafık görülmezse bir şey kaybetmeyiz. Ben dediğim gibi sırf başkalarından evvel davranmış olmak için *Yeni İstanbul* ile muhabere etmeden ilk yazıları göndereceğim. Habib Edip Bey'le görüşürsünüz.

Reşat Nuri Güntekin

Sevgili Yaşar Nabi Bey!

Birkaç gün ara ile mektubunuzu ve son neşriyatınızı aldım. İkisi için de ayrı ayrı teşekkür ederim. Sizin benim gözümdeki kıymetiniz daima tahmin edebileceğinizden çok büyük olmuştur, isteseydiniz parlak bir hayatınız olabilirdi. Kabiliyetiniz buna ziyadesiyle müsaitti. Fakat siz bundan çok daha iyisini; zevkinizin, gönlünüzün, düşüncelerinizin ihtiyaçlarına çok daha uygun olanını seçtiniz ve bence ne yaptınızsa kıskanılacak kadar iyi yaptınız. Edebiyat, yazı, gazetecilik vs.

Beni size bağlayan bir noktayı çok iyi keşfetmişsiniz. Yalnız şahsınızı sevmek ve meziyetlerinizi takdir etmekle kalmadım. Sizinle beraber bulunduğum zaman, dünyayı görüş bakımından, daima anlaştığımı ve anlaştığımı hissettiğim bir nevi gizli mütefikle karşı karşıya bulunmak rahatlığını duydum. Bu benim gibi, mizaç itibarıyla "kalah balık içinde hemen daima yalnız yaşamak" yolunu tutmuş bir insan için az şey değildir.

UNESCO'daki işim bitti. Bir iki haftaya kadar büsbütün İstanbul'a döneceğimi belki haber almışsınızdır. Habib Edip Bey'i pek iyi tanıyordum. Elindeki büyük vasıtaları iyi işlere kullanmasını bilecek tıynetle ve kabiliyetle bir insandır. Bunun içinde ki er geç anlaştığınızı kuvvetle umarak birbirinizle temasa getirmeyi düşündüm. Başlangıç ne olursa

olsun bundan çok iyi neticeler çıkacağını umuyorum. Habip Bey bu günlerde Paris'e gelecektir. Belki de beraber döneriz. Benden acele bir iki yazı istemişti. Ayaküstü bir şeyler karalayıp gönderdim. Bunların gazeteye geçmeleri için küçültülmesine lüzum gördüğünü ve bunları sizin yapmanızı istedi. Kendisine yazdığım uzun mektuplardan birinin yığınla meseleleri arasında galiba buna cevap vermeyi unuttuğum için size yazıyorum. Arada siz olunca mesele yoktur. Lüzum gördüğünüz şekilde yazılarıma tasarruf etmenizi rica ederim. İstanbul'da tekrar bulmaktan hoşlanacağım birçok şeyin başında geldiğinizi temin ederek hürmetle gözlerinizden öperim.

Reşat Nuri Güntekin

NAHİT SIRRI ÖRİK

(1894-1960)

Dostluğumuzun tarihi eski. Süresi de uzun oldu. Anlaştığımızdan çok çektiğimiz zamanlar olmuştur.

Edebiyatçı dostlarım arasında eşine rastlanması güç, büsbütün değişik bir tipi vardı. Uzun boyu, kendisini pek üzen seyrelmiş saçları, gözlüğünü çıkarınca daha iyi beliren ufak çipil gözleriyle pek de yakışıklı sayılamayacak uzunca bir yüzü vardı.

Ömrünün bir kısmı Fransa'da geçtiği ve Türkçe bilgisi kitabı olduğu için koyu bir Osmanlıcayla yazıp konuşmaktan çok "haz eder"di. Sonraları bu tutumunu vazgeçemediği bir huy haline getirerek bile bile çağına aykırı düşen bir dilde yazmayı sürdürdü. Yergiye, gördüklerini, sevdiklerini, hele sevmediklerini çekiştirmeye bayılırdı.

Özellikle mektuplarında göreceğiniz Türkçesi, hikâyelerinden çok dostlarıyla konuşmalarında kullandığı yapmacıklı, ama gene de onun ağzına pek yaraşan bir dilden haber verir.

Ankara 8.12.1929

Aziz Yaşar,

Mektubuna hemen cevap takdim ediyorum.

Kahramanlar hakkında *Hâkimiyet-i Milliye*'de çıkan fıkrayı, haberdar olmadığını görerek, istinsah ettim; melfuftur. Bu kitap hakkında *Hayat*'a hemen bir şey yazmak istedimse de keyfiyet münasip görül-meyerek benim garp edebiyatlarıyla tevaggülüm daha münasip olacağı söylendi. –Bunu senin namusuna tevdi ediyorum.– Bu vaziyet karşı-sında *Türk Yurdu*'na yazmak kararını vermiştim. Fakat mademki sen orayı istemiyorsun, yarın zaten ana hatlarını hazırlamış olduğum ma-kaleyi tebyizle Refik Ahmet Bey'e, yani *Vâkıf*'e göndereceğim. Maddi bir menfaat beklenmediği cihetle Refik Ahmet'in derhal neşredeceğine şüphe etmem. Kurban Bayramı'nı tercih ettiğini yazıyorsun. Filhakika Şeker Bayramı'nda havalar burada çok soğuk olur. Ve bahusus Kurban Bayramı dört gün olduğu için seni bir gün fazla misafir etmek imkânı bulunacaktır. Fakat *irrévocablement*¹ Kurban Bayramı'nda bekliyo-rum. Dün gece müthiş dişim ağrıdı. Hiç uyku uyuyamadım. Pek ba-şım ağrıyor. Ve bu vaziyette Kenan Hulusi'ye giderek makaleyi gözden geçirmekle meşguldüm. *Ma prose doit être bien maussade*² sana yazmak zevki bile başımın kazanlığına icrayı tesir edemiyor. *Milliyet* sahifesi haberine çok memnun oldum. Meşaleciler bir güneş gibi tulû ediyorlar demek; bu şemsi tâliler arasında bizim gibi bir karanlığa da yer vermek istemeniz gölgeler yanında ziyaların daha parladığı mülâhazasından olsa gerektir. Mahaza teşekkür eder ve emredeceğin tarihte emrede-ceğin kıtada bir yazı takdim edeceğimi arz ederim. Şimdi Kenan'a yazdım, yarın Cevdet'le Vasfi'ye de yazacağım. Bu cihetle vesatetinle kendilerine selâm yazmıyorum.

Baki gözlerinden tahassürle öperim iki gözüm.

Nahit Sırrı

1) Kesin olarak.

2) Yazım hayli tatsız olmalı.

Sana bir de küçücük angarya. Benim bir terzi borcum vardı. Buna mahsuben Babîâli caddesinde Agâh Sabri kırtasiye mağazası sahibi Agâh Bey'e 15 adet lira gönderdim. Bir cevap alamadım, bunu lütfen kendisinden sor, almış ve terziye vermişse mabadını göndereceğim; almamış olmasına da ihtimal veremiyorum, ilâve edeyim ki kendisi pek dürüst ve afif bir adamdır.

26.12.1929

Sevgili Yaşar,

Mektubunu aldım. Yazının yeri sahife tertibi icabatından olduğu için gücenmek hatırıma gelmemişti. Mahaza senin mülâhazandan mütehassis oldum. Tarihin tarik olmasında ehemmiyet yok. Fakat senin hassaten sipariş ettiğin André Maurois'ya ait cümleden bir kısmı düşmüş ve mânâ cümleden çıkmaz olmuş: (André Maurois'ninkilere kadar, bütün bu nevi) Bu nüshada buna bir fıkracık suretinde ve istersen gönderdiğim ve bu hafta çıkmasını dostluğundan beklediğim yazı altına haşiye şeklinde ilâve edersen müteşekkiri olurum.

Memurun müdürünü dün aradım ve bulamadım, bugün öğleden sonra serbestim, azami cumartesi günü görür ve sana neticeyi yazarım. Ancak yılbaşı terfileri listesi şimdiye kadar acaba hazırlanmış ve müdüriyeti umumiyenin tasdikine iktiran etmemiş midir? Mahaza o zat, *Hayat*'ın söylediğini gibi sadık bir kariir olduğu için herhalde bir şey yapacağım kuvvetle zannediyorum.

Hayat münasebetiyle sana bir haber vereyim: F. N. efendiyi ölümüne götürdüğü bu mecmuanın başından atıverdiler, mecmua Celâl Nuri Bey'in idaresi altında çıkacak imiş. Bu zat Vekil'in kendisine merbutiyet ve meftuniyetini öyle lirik cümlelerle anlatıyordu ki, makamının inhilâl edeceği hiç hatırıma gelmemişti. Yoksa ben de el etek öpüp talip olurdum. Celâl Nuri Bey'in eksantrikliği sebebiyle mecmuanın daha iyi olup olmayacağı da meçhuldür. Mahaza sen ihtiyaten bana bir şiir gönder, oraya olmazsa başka bir yere çırağ edeceğimi zannediyorum. F. N. atıldığını söylemiyor da, beraber çıkaracağız diyor. Canı pek sı-

kılmış. Diğer bir havadis: Falih Rıfkı Bey beni *Hâkimiyet*'e çağırdı ve beş on güne kadar *Hâkimiyet-i Milliye*'de bir sanat sahifesi yapacaklarını, bu hususta benden pek çok şey beklediğini ve birkaç gün sonra daha etraflı görüşmek üzere nezdine gelmekliğimi söyledi. (Bu henüz size söylenen bir sözdür.)

Sana birkaç gün sonra başka yazı da yollayacağım. Bariz yeni eserlerden edebiyat sahifesinin bahsetmesi icap ettiğini ve Türkiye'nin en büyük münekkidi de bendeniz olduğum için bu yazımı bu işe tahsis ettim. *Güne Bakın*'ın mevzuubahis edilmesi ve böyle methü sena edilmesi esbabına gelince:

1 – Kendisi kitabı gayet muhabbetkâr bir ithafla verdi. 2 – Hamdullah Bey hakikaten takdir ettiğim bir muharrirdir ve *Hayat*'ta geçen sene *Dağ Yolu*'nu “Edebiyat Senesi” isimli bir makalemde de pek sena etmişim. 3 – Volter'in masallarını tercüme ile meşgulüm. Çok temenni ediyorum, bu nüshada mutlaka çıksın. Zaten uzun değildir. Binaenaleyh nasıl olsa çıkar.

Edebiyat sahifesi hakkındaki fikrime gelince sana en *ami*¹ bir şey söyleyeyim. Sahifede Cevdet'i fazla ferman ferma buluyorum.

Eğer *Milliyet* gazetesinde sen ondan daha ehemmiyetli telâkki ediliyorsa, ona o kadar şan ve şeref verme ve her nüshada iki yazısını birden koyma.

“Bizim Kahramanlar” yazısına gelince, Refik Ahmet'in bunu basmamış olmasına mütehayyirim. Bermutat pek itina ile yazdığım bir yazıydı. Basmaması sadece hasbamızın tek münekkit olmak davasından çıkmış olmak lâzımdır. Müsveddesini bulamadım. Evveleminde basıp basmayacağını sor ve basmayacağım derse al ve Yusuf Ziya'ya ver. Yusuf Ziya'ya tarafımdan hürmetler edip *Politika*'ya basılmasını temin etmesini rica et. *Akbaba*'nın bunu temin edeceğini kuvvetle sanıyorum. Çünkü geçenlerde onu burada Maarif Vekâletinde Kalemi Mahsus'ta gördüm. Her ne hikmete binaen ise Şükrü Kaya Bey beni kendisine pek sena etmiş, bu sebeple vafir iltifat etti. Herhalde gazeteye koydurur. *Politika*'da münekkit olmak iddiasında bulunan da olmadı için koymamalarına sebep yoktur. *Milliyet* de bedava olduktan

1) Dostça.

sonra kor sanırım. Herhalde sana beslediğim takdir hislerimi açıkça ve bir daha söylemek fırsatını zayı etmek istemediğim için bu yazıyı baş göz etmeni çok isterim. Hiç olmazsa bulup bana gönder. *Hâkimiyet-i Milliye*'de ve sanat sahifesinde neşredeyim. Faraza allem kallem edip zaten fıkra yazan F.N.¹ bu sahifeye musallat olsa bile yine ben koydururum.

Cevdet Kudret'in kitabı henüz gelmedi. Bana göndermemesini *monstrueuse*² bir nankörlük bulduğumu kendisine söyle. Tab'an onu tanıtan Ruşen Eşref'le Yakup, Ruşen Eşref'le Yakub'a onu tanıtan Abdülhak Şinasi, Abdülhak Şinasi'ye onu tanıtan benim. Buna rağmen bana bir kitap göndermezse vallahi çok fena hiddetleneceğim.

(Hususî; adı hatırına gelmeyen Ankaralı şairimden şiir istemeklik meselesine gelince, bu zat³ ile bir evde ve onun evinde oturuyoruz. 15 gün evveline kadar odamız da birdi; ancak bir aydır kendisiyle konuşmuyoruz. Binaenaleyh bu acip vaziyet içinde eş'arı nefisesine talip olmadım. Günün birinde barışsaksak alır gönderirim.) Kurban Bayramı'nda Ankara'ya geliyorsun sakın unutma. Ve pek samimî ve muhabbetli selâmlarımı kabul et, aziz dostum.

Nahit Sırrı

16.1.30

Sevgili Yaşar,

Vâfir⁴ sinirli bir haldeyim. Şimdi elbisemin ceketi merdivenin başına geçerek cebinden koskocaman yırtıldı. Sana Yakup hakkında yazdığım bir şey gönderiyorum, ihsan ettiğin yerde daha uzun bir tahlile imkân olmadığı gibi *esansiyel*'i⁵ de söylüyor sanıyorum.

Falih'i⁶ de birkaç gün sonra gönderirim. Bu seriye sizler hakkında da bir şey yazmaya cevaz var mıdır? *Kahramanlar* hakkında yazdığım

1) Faruk Nafiz.

2) Korkunç.

3) Fuat Ömer.

4) Pek yeterince.

5) *Essentiel*: En gerekli olanı.

6) Falip Rıfık Atay'ın eserine değin yazısı.

yazının bazı aksamını çıkarınca Yaşar Bey'in portresi olacaktır. Bunu üçüncü olarak göndereyim mi? Plânsız kitap makalesi hakkındaki maruzatı evveliyem tekrar olunur. Peyami'nin kitabı henüz Ankara'da yok. Sen bu kitabı okudun mu? Bu husustaki istizanım da tekrar edilir.

Melfufen Behçet Kemal'in iki şiirini gönderiyorum. İstersen derc edersin. Fakat genç edebiyat birliği işaretleriyle onu ve sahifeyi gülünç eyleme.

Ahmet Kutsi şaheser mektubunu benim yanımda yazdı. Niyeti *Akşam*'a hususi mektup olarak göndermekti. Tavsiyemle size gönderdi ve iyi ettiniz de koydunuz. Bizim ilk makaledeki atlayan satırı bin bir ricama rağmen koymamış olduğunuzu bu münasebetle hatırlayıp gücendiğim ilâve olunur. Geçen mektubunda fiat üzerinde mutabık kaldığınızı söylüyordun. Fakat sahife senin uhdende mi, yoksa müşterek mi oluyor, bunu bildirmedin. Bu nüshada hiç görmediğim bir imza vardı. Şiiri okumadım ya! Bu zat da senin *dekuvert*'lerinden¹ midir? Ah! Yaşarcağızım bu ceketin yırtılması pek fena tesir etti. Sözü uzatmıyor mektubu, mektubunu bekleyerek burada kesiyorum gözüm.

Nahit Sırrı

Galerinin bu ilk numarasına mukaddememsi bir şey yazmak zarureti vardı. Ötekiler daima üç yaprakta bitecektir. Uzun diye tekdir etme.

6.2.930

Sevgili Yaşar,

Falih'i üç dört gün evvel gönderdim. Üç dört güne kadar da sana ait olanı göndereceğim. Mahaza sen hafta hesap et, çünkü gözlerim biraz rahatsız.

Sana Fuat Bey'in² bir şiirini gönderiyorum. İlk mısradaki tahta suiftefahhüme sebebiyet vermemesi için söyleyeyim ki göğse aittir. Kendisi

1) *Découvert*: Keşif.

2) Fuat Ömer.

şiiirinin tebeddülata maruz kalmadan neşrim istiyor ve tabı schivleri olmamasını bilhassa rica ediyor.

Şinasi Gündoğdu için yazılmış yazı çok güzel; beyanı teşekkür olunur.

Son makale bedelinin gönderilmesine lüzum yok, birkaçı birleşince göndermeni rica ederim,

Yakup hakkındaki yazıyı niçin insafsız buldun, bilmem. Yakup her şeyi uzun bir etütte söylenebilecek vüsatta bir muharrirdir. Senin verdiği küçük yerde ona ait malûmatın ve mütalâatın ancak zübde ve icmalî verilebilir ki bu da muhtasar bir edebiyat tarihinin bir icmalî olabilir. Bu da enteresan olamaz. Binaenaleyh ben Yakup Kadri Bey'in umumî birkaç şeyini söyledikten sonra bir iki de hususi halini söyleyerek bu banaliteyi *evite* ettim¹ ve yazı Celâl Sahir Bey'den Ahmet Kutsi Bey'e kadar birçok zevat tarafından alâka ile okunduğunu biliyorum. Galeri'ye girmek isteyenler ve bize ne zaman sıra gelecek diyenler ise bi-had ve hesap². Necip Fazıl Bey bara bile götürdü. Eş dost bunu Galeri'ye girmek hevesine atfediyorsa da ben tabii bu fikirde değilim. Gözlerinden hasretle öper ve bugün bu kadarla iktifa ederim. Behçet Kemal'den de bir şiir aldım ama bir türlü bulamadım.

Nahit Sırrı

İlâve: Falih Rıfkı makalesinin sonundaki zühulü *puisque Zuhul il ya*³ şöyle tebdil ve tashih et, müsveddeyi saklamadığım için bizzat ve harfiyen yapamıyor ve senin dirayetine ve lûtfuna havale ediyorum:

Yazık ki Falih Rıfkı harp esnasında cephenin gerisinde değil içinde bulunmadı. Vakıa cephede bulunsaydı da bilfiil harbe karışmış olan Dorgelès gibi muharrirler gibi harp romanları yazmazdı. Çünkü kendilerini çok seven insanların başka birine âşık olamayacakları gibi hayatın hakikî manzarasını çok seven Falih de muhayyel eşhasın heveslerine hakikati feda edemez ve binaenaleyh cepheden de içinde muhayyel vakaların yaşayıp muhayyel eşhasın hasrüneşir olduğu âsarı hayaliye değil lâkin sert ve kat'î çizgilerle yapılmış krokilerle dönerdi.

İmza

1) Bu bayağılığa düşmekten sakındım.

2) Sınırsız (hadsiz ve hesapsız; ed.n.).

3) İhmal bulunduğuna göre.

Bu endikasyonlara göre tebdilâtı lazıma icra ve bunun için ücrette tenzilâtta tevakkî etmeni ve yazının da herhalde bu nüshaya girmesini rica ederim.

Ş.K.'den aldığım bir şiiri de gönderiyorum, iyi ise koy, ben hoş buldum F.Ö.'in şiiri nasıl şey. Kendi rivayetiyle fevkalâde imiş. Bu husustaki samimi kanaatini –hususî kalacaktır– bilmek isterim. Hiç mi, hiçe yakın mı, zararsız mı?

16.3.930

Yaşar,

Mektubunla melfufatını aldım. Yazı o kadar bozuk ki yazıyla alâkanı kestiğini takip eden satırı okuyamadım. Bu sukutu icap ettirdiği tahmin olunan keyfiyet, yani o zayıf ve nahif vücudunla böyle çiftler maşukalar tedarik ve idame etmen hiç doğru bir hareket değilse de tabii bu sana ait bir meseledir. Ben Ankara'ya geldikten sonra sana mektup yazmakta kabahatliyim. Fakat *Ayın Târîhi*'ne¹ iki yazı birden hazırlamak mecburiyetinde idim. Bu iş ancak yeni bitti. Allah kısmet ederse şimdi de Ahmet Cevat Bey'in yeniden ısmarladığı Schiller yazısı ile *Tarih Encümeni Mecmuası*'na bir etüt ihzarı mecburiyetindeyim. Bütün bu meşâgil arasında sevgili küçük arkadaşşıma mektup yazacak vakti de buluyorum. Sevgili küçük arkadaş sözü bir *façon de parler*² olsa da mazurum ama değil. Zira İstanbul'da altı gün imtidad eden eyyamı ikametimizde zatîalilerinin devlethanelerinde bir ziyafete değil bir fincan çay içmeye bile davet edilmemiş olmaktan dolayı hüznün ve kederimiz vafirdir.. Bendeleri piyes yazmayı tasavvur etmemekte, hatta müsvedde halinde tercüme etmiş olduğumuz Emilia Galotti'yi bile tebyiz eylememekte olduğumuzdan Cevdet Kudret Bey'in yeni bir piyes vermiş olmasından duyacağımız bir gûna endişe ve haset olamaz. Bunu Ferman şehvetindir şaheserinin mübdii düşünsün. Kenan Hulusi Beyefendi'ye bir mektup gönderilmiş ve bunda geçen pazar gönderileceği taraflarından vadedilmiş olan ita emrinin niçin hâlâ gönderilmediği hakkında yeis ve endişe izhar olunmuştur. Bunu, bu mektubu alır al-

1) Neredeyse Cumhuriyet'in başından bu yana çıkan devlet almanâğı (ed.n.).

2) Lafın gelişi.

maz kendisine ihtar etmeni bilhassa rica ederim. Cevdet ve Vasfi Mahir Beylere selâm takdim olunup sizin hassaten elleriniz sıkılır ve daha uzun mektuplarınıza hemen intizar edilir cancağızım.

Nahit Sırrı

Kurşun kalemle yazılmış olması af edile.

17.4.930

Yaşarcazım,

Evvelâ sana bir havadis vereyim, ama sakın ola ki sevincinden düşüp bayılmayasın. *Kahramanlar*’ın yedisi satıldı, kitapçı on tane daha istiyor, hemen sekiz tane daha gönder. İlk sekizin parasını posta ile gönderip bu uğurda tam üç kuruş sarf eyledikten maada tam üç kere de postahaneye gitmek mecburiyetinde kaldım. İki keresinde gişedeki ahalinin kalabalığına, çirkinliğine ve kokusuna tahammül edemeyip ihtiyar-ı firar eyledikten sonra üçüncü defasında herifçiöğlü bir adet on lirayı değiştirmeyerek ille iki yüz seksen kuruş isterim diye tepinmekle bir defa daha infikâk eylemek zaruretinde kalmıştım. Amma ve lâkin Kenan Hulusi’nin gönderdiği havaleyi aldığım gün yüreğimi kaplayan süruru haz her sıkıntıya tahammülümü temin eylediğinden işte o gün paracıklarınızı gönderdim.

Vânû Bey’in bir kazaya uğrayıp kendi yerine başka birinin yaralanmış olması gibi bir faciaya kederlenmeyeceğimi farz etmek için insan zatiâtîleri kadar fena yürekli olmalıdır. Burada Darülbedayi bulunurken büyük Kemal’e sizin M. V’yı sordum. Tercümenin beğenildiğini, fakat ağır roller olduğundan daha oynamadıklarını söyledi. Bizim daktilo hanımın kardaşı Talat Bey ve aktrislerden Halide Hanım aralarına kara kedi sokturulmak istenmesine hiddetlenerek Darülbedayi’den ayrılmışlar, hemşiresi sizi helak ettiği gibi biraderi de işte Halide Hanım’ı işinden etmiş. Mühlik mahlûklar. Darülbedayi’ye son günü Gazi ziyafet vermiş. Ercüment Behzat bu münasebetle şiirlerini okumuş mu bilmiyorum, herhalde canı şerifi bunu pek istemiştir. Yazı yazmak hususunda bir atalet devresine gelmiş olduğunuz hakkında-

ki izahat Türklüğün edebiyat ve mefahir hazinesi namına pek ziyade mucibi teessüddür. İnşaallah-ı taala bu meş'um devrenin yakında hitam bulmasını Allah'tan dilerim. Reşat Nuri Bey'in babası ölmüş, paraya kıyıp telgraf çekemedim; fırsat bu fırsattır diye İstanbul'da bir müddet yan gelip oturması pek muhtemeldir. Binaenaleyh kendisini görürseniz taziyetlerimi lütfen söyleyiniz. Halit Bey'in cevabı mükemmel bir atlatma. Adam Macar Hariciye Nazırı mı ki geldiğini ve nereye nazil olduğunu gazetelerde okuyup ziyaretine şıtap edeceğim; hareketini ve adresini bana yevmi hareketinde yazarsa müteşekkir olacağım. Görürsen Necip Fazıl Bey'e ve Peyami Sefa Beylere hürmetlerimi söyle. Baki *tendresses* [sevecenlik] aslanım.

7.6.930

Aziz Yaşar,

Sana bir mektup daha, henüz cevabını almadan.

Bana 10 tane *Kahramanlar* daha göndereceksin. Ötekilerin parasını göndermiştim, tabii aldın. Rüşvet olarak ve melfufen Volter'in üç tatsız tuzsuz şiirini gönderiyorum; bunlar elyevm tercüme etmekte olduğum *Zadig* nam eserin içindedir. Bunları nazmen tercüme etmeni rica ederim. Sen konuşur gibi tevizini kelimeler eylemek iktidarına malik bulunduğun cihetle hiç zahmetsizce yaparsın. Ben de kıymetli şair Yaşar Nabi Bey tarafından tercüme edilmiştir diye hakkında reklâmlar yazarım. Bana vaktiyle gönderdiğin şiir-i garra'yı evrakı perişan arasında buldum.

Belki orada baş göz edersin mülâhazasıyla gönderiyorum. Gözle-rinden öperim, beyefendiciğim.

Nahit Sırrı

12.6.930

Aziz dostum,

Mektubunu aldım, kitapları daha almadım. İlkine cevapcık yazmayarak kârlısına hemen cevap yazmanı ve ismime muhabbet edatları ilâve etmeni not ediverdikten sonra gayet ehemmiyetle ricamı arz edeyim; bu mektup *lettre d'affaires*'dir¹; intizar ve ihmale tahammülü yoktur. Alır almaz icabını icra etmeni rica ederim. Kemâli dikkatle oku: Kenan Hulusi'nin tarih mecmuasında "Siciliteyim Elçileri" isminde bir makalem çıktı. Kısa bir makale, itâ emrini mayıs evasıtında Kenan Hulusi göndermişti, yine mayıs evasıtında badelimza göndermiştim. Evsat'la evahir arası idi. Bundan başka uzun bir buçuk forma tutacak bir makalem daha vardı. Buna müteallik Mayıs 23'te Hulusi'den bir mektup aldım, makalenin dizilmesi Mayıs 28'de bitecektir. Parası sahife hesabıyla olduğundan daha evvel tahakkuku kabil değildir. Binaenaleyh itâ emrinin size gönderilmesi, imza ile iadesi takdirinde seneyi maliye geçeceğinden paranız yanar, onun için müsaade ederseniz itâ emrini ben namınıza imzalayacağım. Tabii derhal kabul ettiğime dair bir kâğıt gönderdim. O zamandan beri de Hulusi'den ses seda çıkmadı. Ne vaktinde imzalanmış olan "Siciliteyim Elçileri" makalesinin bedelini ne de öteki uzun makalenin bedelini alamadım. Tarih Encümeni'nin işleri pek Allahlık cereyan etmekte olduğundan *même un peu plus que partout ailleurs*², paralar yetişemedi desem hiç olmazsa ilk makalenin parası gönderilse ve keyfiyet haber verilseydi. Paraları alan Hulusi beni kahr ve endişemden öldürmek için oyunlar mı yapıyor? Velhasıl kendisini mutlaka gör ve neticeyi bana derhal bildir. 40 ilâ 45 lira tutacağını zannettiğim bu paraya şiddeti intizarla muntazırım. Bu mektup sana perşembeye varacaktır. Cumartesi sabahı mektubunu almalı, dert ve endişeden kurtulmalıyım.

Beğenmediğin *Hep Gençlik*³ işbu hükmün acılığını öğrenmiş gibi yeis ve kederinden zannederim ki vefat etti. Hikâyesi henüz okuyamadım, müsveddesiz yazıp vermeni kabahat buldum. En kıymetli ve

1) İş mektubudur.

2) Hatta her yerden daha fazla.

3) Samet Ağaoğlu'nun üniversiteden arkadaşları Ahmet Muhip Dıranas ve Behçet Kemal Çağlar ile birlikte çıkardığı dergi (1929) (ed.n.).

kalantor edipler fonla beraber forma ehemmiyet veren ve onun üzerinde yorulan muharrirlerdir. Sen gündelik yazı ile müteayyış¹ muharrir değilsin ki böyle şiddeti isticai içinde yazıyorsun. Hikâyelerini, kütüphanem bir şaheser ile tezeyyün edeceği cihetle, sabırsızlıkla bekliyorum. Bizim kitap için “Üç Hikâye” unvanını tercih ediyorsun. “Bekleriyle Oynamayınca” kariî daha celbedermiş. Flaubert’in kitabıyla hem unvan olmak iyi, ama Mehmet Rauf Bey amcamızın da bu isimde bir kitabı var ve bilmiyorum bu ismi almaya kanunen selâhiyetim var mı? Sabri Esat Bey’in Fransızca şiirlerini sevsinler. Mahaza belki de enteresan olurlar.

* * *

15.6.30

Sevgili Yaşar,

Dün kitapları, şimdi de mektubu aldım. Kitapları henüz Yenişehir’den kitapçıya götüremedim, parayı alır almaz ya savsaklayarak ya savsaklamayarak gönderirim. Mektubun beni hayli hiddetlendirdi. Kenan Hulusi’nin hareketi hiç de *correcte*² değildir. Evvelâ zannederim ki o zatın 40 lira maaşı var. Binaenaleyh maaş gecikince 50 lirayı tevkif etmesi manasız. Saniyen tevkif etmiş, hiç olmazsa yazsın ve “Herif, muamele yetişmedi mi acaba diye merak etme, aldım ama birkaç gün sonra göndereceğim.” desin. Ve bu gayri dürüst harekette devam ederek gönderdim diye beni postahanelerde dolaştırmak istemesi de şayanı tebrik bir şey değil, iki, üç, beş lira olsa hiç ehemmiyet vermeyebilirdim. Fakat milyoner olmadığım ve mebus bile olmadığım için bütçemde 40-50 liranın hiç de istihfaf edemeyeceğim bir ehemmiyeti vardır ve esasen *procédé* [usül] pek elegant [élégant: seçkin, zarif] değil; kendisine yazdım ve bu şeyleri daha *nuancé* [nüanslı] bir eda ile anlattım. Senden ricam da şudur ki bu işin arkasını ara, yani bu mektubu alır almaz kendisinden keyfiyeti tahkik et ve ne günü postaya vermiştir öğren. Doğrusu bu parayı bağışlamaya yahut her beş lira

1) Seslenen.

2) Dürüst.

geldikçe sevinip dua etmeye hevesim yok. Arkadaştan arkadaşaya yardım olur, ama bu şekilde değil, bu tarz ve usulde değil.

Faruk Nafiz, Türk Ocakları neşriyat müdürü olarak *Türk Yurdu*'nun da nezareti âliyesini deruhte etti. Bu nüshasında sana vaktiyle okuduğum –vakası Rize’de geçen– bir uzun hikâyem bulunacak. Reşat Nuri, Nurullah Atâ fîlân da yazacak ve mecmuaya daha edebî ve *attre-yan*¹ bir şekil ve kıyafet verecekler. Sen bir şey göndermek istersen bana yolla Faruk’a vereyim, *On est assez bien payé*². Biraz gidip gelmek icap ediyor, ama bunu yapacak da sen değilsin ya ben düşüneyim. *Zadig* beyitlerine teşekkür ederim. Bunlar iki değil üçtü ve Monseigneur bir vali olup bir kral olmadığı için haşmetmaap payesini ihraz etmemesi icap eylemektedir. Burada da bir iki şairi namdan birbirlerine haber vermeyerek işbu tercüme ile tavzif etmek mecburiyetinde kaldım. Zira zatı valâlarının tercümeleri hem adetçe noksan hem de biraz aceleye uğramış. Hâlbuki büyük bir şairin ve hâkimin yazdığı ve büyük bir edip ve mütefekkirin tercüme ettiği bir nesrin ortasındaki kıtaların da aynı kıymet ve meziyette bulunması lâzım. Binaenaleyh zatıâlinizi haric-ez-konkur addetmek icap edecek galiba. Meğerki buradaki şura efendimiz kadar da ehliyet göstermeyeler. O zaman noksan kalan kıtayı da tercüme ve tercüme ettiklerinizi biraz tashih etmenizi rica edeceğim. Yusuf Ziya burada idi. V.N.³ havfından kaçmış imiş ve katile onu mutlaka öldüreceğim diyormuş. Arslan adammış ama nişancı değil. Hissiyatı ulviyem yazık dememe mani. Necip Fazıl hakkında malûmat ver. Hadise ne oldu?

Nahit Sırrı

Derdimi tahkik ile beni minnettâr eden bu sûratle yine derhal bildirmeni rica eder ve gözlerinden hasretle öperim.

1) *Attrayant*: Çekici.

2) Oldukça iyi ücret ödeniyor.

3) Vâlâ Nurettin.

1.9.930

Çok sevgili Yaşar,

Sana karşı mahcubum, mahcubum, pek pek mahcubum. Derhal anladın değil mi? Senin şiirini kaybettim ilk günden; hemen Faruk'a¹ götürecektim. Nereye koydum, nasıl ettim, bilmiyorum, 80 çekme [çekmece] aradım ve bulamadım.

Faruk'un da haberi var. Daha bulmaktan nevmid olmadan getireceğim diye söylemiştim. Bir türlü bulamıyorum ve senden çok rica ediyorum, nasıl olsa hafızanda mahfuzdur; bana bir suretini gönder. Bahsettiğin uzun şiir de bitti ise onu da gönder. *Türk Yurdu*'nun son nüshasında Sabri Esat'ın bir şiirini sena ettim. Kendisine tebşir etmen bilhassa arzu olunur. İşbu makaleyi baştanbaşa kıraat eylemen de matlubumuzdur.

Havalar serinledi. Bizim encümen de şimdi tatil etmeyi düşünüyor. Temmuzda çalıştırıp bağladı da. Pierre Benoit efendinin tercümesine devam ediyorum. Roman tekniği itibarıyla bu eseri fevkalâde buluyorum ve fevkalâde *attachant*², sen niye beğenmedin bilmem. Bunun haricinde Hilâliahmer'le Maarif Vekâleti'ne baş belası tercümelerim var. *Ayın Tarihi* ancak ay sonu tekrar inşîara başlayacağından püblisist [politika yazarlığı, gazetecilik] faaliyetimiz sektedar oldu. Sade *Yurt* için gayet beğendiğim bir hikâye ve *Tayyare* mecmuasına bir iki gün evvel çıkan bir makale yazdım. Senin münasip gördüğün "Bebekleriyle Oynamayınca" serlevhası altında üç hikâye bastırmak üzereyim. İstanbul'da Hilâliahmer'in mecmuasını basan matbaanın harf ve fiat teklif mektubunu bekliyorum. Muhteviyat:

Bebekleriyle Oynamayınca

Bir Aşk ve Cenk Hikâyesi

Sâdetin Bey'in Damadı

İkincisi *Resimli Ay*'da, üçüncüsü *Resimli Hikâye*'de ve eski harflerle çıkmıştı. Roman etütlerini de bu kış bastırmak emelindeyim.

1) Faruk Nafiz.

2) Sürükleyici.

Muallim Halit Bey'e gönderdiği kitap için teşekkürlerimi badel-beyan bunun hakkında ve "Olağan İşler" hakkında *Yurt*'ta senalarda bulunduğumu beyan etmen mercudur.

Vasfi Mahir ve Kenan Hulusi beylerin mecmualarına muvaffakiyet temenni ederim. V. M.'in¹ muallim olduğunu geçenlerde kulak misafiri olup öğrendim. 6'ya² kıyamadığı veya beş dakika boş vakti olmadığı için bana tek satır yazmıyor. Mektubunu beklediğimi söyle.

Kenan Hulusi'ye makaleyi yarın veya öbür gün göndereceğim. Kiptapları aldım. Müteşekkirim. Gözlerinden hasretle operim küçük bey.

Nahit Sırrı

19.10.930

Dost-u azizim Beyefendi,

Mektubunuzu aldım. Dişe dokunur ciheti olmakla hemen cevap veriyorum. Evvel emirde bir şeyi tashih etmek isterim. Şöyle ki ben sana mektubunu uzatma demiştim. Bunda mektubun uzun olmasının değil mektubun irsal tarihi uzamasın mülâhazası kastedilmiş ve tenbihi yapılmıştır. Katiyen yanlış anlaşılmasın. Şiirini alır almaz Faruk'a verdim. Teşrinievvel 29'da çıkacak olan ve hazırlanmaya başlanan nüshadan sonraki nüshaya koyacak. Parasını da alır sana gönderirim. Bundan sonra bir şey gönderirsen ki göndereceğin tabii ve aşikâr, yine bu komisyonculuğu ifa ve icra eylerim. Faruk'un haftalık mecmuası güya yılbaşıyla beraber çıkacak. Henüz fiiliyat sahasında bir şey göremiyorum bu bir *subvention*³ işidir ve henüz Faruk yeni vekille canciğer olmamıştır. Lâkin miri müşarünileyh bu hususta vafır mahir olduğundan *d'ici lâ*⁴ bu işi biiznillahi taâlâ becermesi müsteb'ad değildir, hatta muhakkaktır. Hemen rabbim muvaffak eyleye.

1) Vasfi Mahir.

2) Posta parası 6 kuruş.

3) Resmî yardım.

4) O zamana kadar.

Sana yazılarımı okutmak benim için bir kârı şeref ve zevk teşkil ederse de bunun için her ay bir *Türk Yurdu* göndermeyi maatteessüf deruhte edemeyeceğim. Ben yazılarından muntazaman bahsediyorum. 25 kuruş hırsıyla bunları bilmeyişin doğrusu sezaveri tayip.

Bir Kadın Söylüyor'un *Hâkimiyet-i Millîye*'ye baş göz edilmesi gayri kabil, çünkü millî eser tefrikası orada maaşla Aka Gündüz cenaplarına muhavveldir (mahiyet 300 imiş). Bizim "Gece Yarısında Güneş"¹ tercümesi ekstra bir lütuf oluyordu, ama vaziyeti muvakkatai hususiyei maliye [özel geçici gelir durumu] sebebiyle bunun bedelinden de şimdiye kadar miktarını söylemekten utandığım bir miktarcık alınabilmiş, diğer kısmı tedahüle kalmıştır. Hemen Cenabihak başka bir yerde taliîni âsan eyleye.

Vasfi Mahir Bey günde birkaç karar değiştire değiştire en nihayet yine İstanbul'a avdete azmeylemiş. İstanbul'a vardıkta da mecmua çıkarmamak vücudu naziklerinde vafir tahribat icra eylediğinden *Meşale*'yi çıkaracaklarmış. Hemen Rabbi taalâ muzaffer ve tuttuğunu âsan eyleye. Kenan Hulusi Bey'i hemen görüp gördüğünde söyle ki mektubuma cevap dilediğim gibi istediklerime de intizar eylemekteyim. Kendisine 7 kuruş da posta pulu yollamıştım. Hemen Allah bu zata da insaf ihsan eyleye.

Zatâîlilerinden bundan gayri bir ricam daha vardır. Sen veya Yusuf Ziya Bey İstanbul şehrinde bana bir *Meşale* koleksiyonu ihsan eylemişsiniz. İstanbul'dan hareketimde kitaplarımı zâtisamileri dahi dahil olduğu halde ehîbbaya ihsan ederken bu *Meşale*leri dahi bilmem kime çırağ eylemiştim. Hâlbuki burada ez seri nev kitap toplamak ve kütüphane yapmak illetine giriftar olup bir senede çoğu ikram ve ihsan olmak üzere 300 kadar kitap cem eyledim. Kütüphanef fakiranemin en büyük kusuru 7 adet *Meşale*'den mahrumiyettir. Gün geçtikçe de bunları bulmak bir emrimuhal olacaktır. Binaenaleyh beyim efendim bu kulunuza nezdinizde fazlası varsa onu, şayet yoksa eş dosttan veya Yusuf Ziya'dan bittedarik bir adet koleksiyon irsal eylemeniz pek ziyade rica edilir. Bu hususta ibraz buyuracağınız hüsünüyet *Couronnée de*

1) Pierre Benoit'dan çevirdiği bu eser Kenan Basımevi tarafından 1934'te basılmıştır (ed.n.).

*succès*¹ şiirlerinizin sade *Türk Yurdu*'na değil diğer mecmuayı mutasavvere esbuiyeye muntazaman derci sâinine ve paralarının muntazaman tahsil ve irsaline hizmet edecektir. Baki tahassür.

Nahit Sırrı

...1930

Şimdi mektubunu aldım. Makalenin “Güne Bakan”dan uzun olacağına ihtimal vermiyorum, istersen istediğin yerlerinden taylar icra et. Ben senin pek münasip bir tarzda bu işi yapacağından eminim. Yahut eğer istersen bu yazıyı daha ufak harflerle dizdir. Nasıl istersen. Behçet Kemal Bey bir şiir verdi, ben beğenmedim, daha güzel bir şey hazırlayıp verecek. O derecede bir iki heveskârdan daha alıp göndereceğim; tabii neşirlerini taahhüt etmeyerek ve tabii bedavaya.

Peyami Safa'nın bir romanı çıkmak üzere imiş. Kitabı okumadığım için iyi veya fena olduğunu bilmiyorum. Dikkatle okumak ve hakkında dikkatle bir şey yazmak istiyorum. Tabii bir çıkar olmadığı için kendisini göklere çıkarmak mevzubahis değil ve fena ise müthiş abanacağım da muhakkak. Fakat iyi ise de pek fena dememek muvafık-ı ahlâk, esas itibarıyla ne dersin? Bir şey yazılması münasiptir sanırım.

Fiat meselesi hayli gaddarane olmuş. Sırrın mahfuziyetinden emin olabilirsin. Sen o üçün bedelini havale yapıp gönder. Bilâhâresi için de başka bir sureti tesviye düşünüyorum. O da senin Librairie Mondiale'den² bana kitap ve mecmua alman, alıp okuman, fakat süratle sonra da bana göndermen. Burada mahbema sipariş ediyorum. Eğer bu esasta mutabık isen gelecek ay siparişlerimin tarafına havale edilmesi her ikimiz için de müfid olur sanıyorum.

Henüz *Hâkimiyet-i Millîye*'nin hacmi büyümedi maatteessüf. Portreleri ben “Galeri” serlevhası altında yapmayı düşündüm. Ve gayet usulsüz yani yeni eski karmakarışık bir şekilde, salıya ilkini postaya

1) Sükse kazanmış.

2) Vaktiyle Beyoğlu'nda, Tünel'de faaliyet gösteren eski kitapçı; “Hachette” olarak da bilinir (ed.n.).

vereceğim. Hayli insanlar senin “Para” hikâyesini beğendiklerini söylediler. Ben daha evvel de beğenmiştim.

Hamdullah Suphi Bey makaleden pek ziyade, vafır surette memnun. Celâl Nuri Bey İstanbul’a gitti. Devlet matbaasında bulmaklığın imkânı vardır. Görüşüp yazı vermeni tavsiye ederim. Ben maatteessüf burada onu göremedim. *Milliyet* sahifelerinden birkaçını da götürürsen daha ehemmiyetle nazarı dikkate alacağı şüphesizdir zatîâlini.

Yakup Kadri Bey İstanbul’a gitti. Ben senin mektubu okumuş ve hasisliklerinin nef’ine hizmet etmesini söylemiştim. Onun ile de bir kere konuşursen ve bu vesile ile de Abdülhak Şinasi Bey’in pastalarından yesen iyi olur. *A propos*¹, bizim makale Herriot’nun kitabının tahlili değil. O kitap bir girizgâhtır, binaenaleyh Herriot’nun kitabı hakkındaki tarifat hususunda istediğin kadar taylar icra edebilirsin. Velhasıl bunun zahmetini sana bırakıyorum. Diğer *à propos*, ben burada *Illustration*, *Candide*, *Nouvelles Littéraires* gibi şeyleri muntazaman buluyorum. Bana oradan *Revue des deux Mondes*, *Larousse Mensuelle* gibi şeyler göndermekliğin icabedecek. Pek folâtr lektür² değildir, ama sen *solide* [sağlam] bir kültür sahibi olmaya azmetmiş bir adam olduğun için bunları tercih edeceğinde şüphe etmem.

9’u alınca gönder.

Bir de, mirim, benim sana bundan evvel gönderdiğim mektupta imzanın üstünde münasebetsiz bir şey var mıydı? Vardıysa bildir de sana bu bapta izahat vereyim. Gözlerinden tahassürle öperek mektubuma hâtime veriyorum. Arkadaşlarına çok çok selâmlar.

Nahit Sırrı

5.11.930

Sevgili Yaşar,

1 Teşrinisani tarihli mektubun şimdi desti hürmeti tezyin etti. Ben de zaten sana yazacaktım. Evvel emirde bu yazacağım mektubun ihtiva edeceği angaryayı bildireyim. Babıalı Caddesi’nde kitap ve kırtasiye

1) Sahi.

2) *Lecture folâtre*: Okunması pek çekici.

mağazası sahibi bir Agâh Bey vardır. Buna uğra, kendisine kitapları hakkında ve daha başka meseleleri müş'ir bir mektup yazmış olup acaba eline vardı mı diye merak eylediğimi söyle ve bana bu hususta serian malûmat ver. Betlen'le mülakata maalesef Cevat Bey talip olmadı Venizelos'la iktifa etti. Biz de hiçbir gazeteye nasip olmayan bir mazhariyetle bu zat ile münferit sohbet ettik. Makalesini yarın irsalim eltafi ilâhiye'den memuldur. Kendisi begayet sempatik bir çelebi. *Kahramanlar*'ın satışı takip olunmakta ve bir aya kadar yeniden talep edileceği ümit olunmaktadır. *Meşale* hakkındaki izahatınız bizi ikna eyledi.

Bu sildiğim satırların ne olduğu lâyıki meraktır. Muhit'in serapa zatı devletleri tarafından imlâ edilmiş nüshası bizim neşriyat maklesi matbaaya verildikten sonra desti hörmete geldiğinden eş'ar, makalat, hikâyet ve tahassüsâtınızı okumaya henüz muvaffak olamadım. Benim bir hikâyem (*Resimli Ay*'da münteşir "Çarşambadır Çarşamba" masalı) İsveç'te intişar etmiş ve tam 40 lira müellif ücreti gönderilmiştir. Surur ve iftihardan uyku uyuyamamaktayım. Ancak kemâli tevazuumdan pek ilân ettiğim de yoktur. Geçen gün Necip Fazıl Bey'le beraber Meclis'e gittik ve ilk defa olarak Gazi'nin nutkunu istimâ eyledik.¹ Bugün de hararetli müzakereler olacak, ama Encümen'de oturup Maarif Vekâleti Neşriyat Müdürlüğü'ne İsviçre Fransızca-i eknefsiyle yazılmış 24 sahifelik *pasiyonan* [*pasiyonnant*: heyecanlı, tutkulu] bir makale tercümesini tercih eylemiştim. Bu pasiyonan makale ilk mektep hocalarını Darülfünun'da mı yetiştirmeli yoksa Darülmualimi'nde mi yetiştirmeli gibi bir mevzuu dilrübâyı teşrih eylemektedir. Bunalıp az kalsın uyuyacak bir hale gelmekle huzuru edibanenize tahriri arıza eylemeyi tercih ettim. Bedrettin'in² piyesi fena oynandığı gibi Selâmi İzzet Efendi fena tercüme edildi diye de yazıyor. Tercüme nasıldı? Bu efendi vâkıfane makalelerinden birinde meşhur bir Fransız münekkidi için meçhuldür diyordu. Bu hükmü de şüphe etmem ki öyledir. Bedrettin Bey oğlum bana vaktiyle birkaç kere mektuplar yazıp sonra darıldı ve yazdığım mektuba da cevap vermedi. Kendisine selâm. Cevdet Kudret Bey'in *Muhit*'teki makalesini okuyup bu vadideki tetebbu ve ihtisasını, takdir eyledim. Vasfi Mahir Bey'e vesateti aliyeleriyle

1) Dinledik.

2) Bedrettin Tuncel.

teyidi hürmet edilir ve Mehmet Behçet Bey'den talep etmesi rica edilmiş olan kitapları irsal etmesi hassaten niyaz olunur. Ziya Osman ve Sabri Esat beylerin nice oldukları da sual edilir.

Dil Encümeni Yenişehir'den Maarif Vekâleti dahilinde bir yere taşındı. Binaenaleyh Yenişehir'i koymayarak Dil Encümeni'nden sonra "Maarif Vekâleti, Ankara" diye yazmanız lâzımdır badema. *Bir Kadın Söylüyor*'u sabırsızlıkla bekliyorum. Herhalde bana bir şeyler söyleyeceğinden eminim. Dikkatle okuyacak ve fikirlerimi lâıyk olduğu alâka ile yazacağım.

Baki gözlerinden öper, cevabını çabuk beklerim beyefendi.

Nahit Sırrı

Muhit'teki resim *affreuse*¹ değil mi? Bana ben bu derece çirkin değişim gibi geliyor. Bu bir hayal ise bile tashih etmek istemem.

31.8.932

Dost-u azizimiz Yaşar Nabi Beyefendi,

Bir müddet evvel kısa bir mektubunuzu daha aldım. Memnun oldum.

Mete'nin temsil edileceği mahzuziyeti mahsusemi mucip oldu. Burada oynanmış olan işbu millî piyeslere vafır akçe veriyorlar. Dikkat et ki sana da versinler. Vermezlerse feryadü figan et.

Bizim Sanatkârlar'ın satışı hakkındaki müjdeni alır almaz az kalsın sevincimden vefat edeyazdım. Ayol o ikiden birini Nurullah Alâ almıştı, diğerini de bir bildiçe ben cebren satmıştım. Bu hâli esef istimale karşı hasıl ettiğim meyusiyeti tarif edemem.

Mahaza bizim *Edebiyat ve Sanat Bahisleri* bugün saat "1"de matbaaya teslim ve bir miktar akçası da peşinen ita edilmiştir.² Tıpkı *Sanatkârlar* şeklinde basılacak. Bilmem ondan kaim olacak mı? Matbaacı

1) Korkunç.

2) Verilmiştir.

15 güne kadar hazırdır diyor ama ben geniş hesap tutup ay nihayeti diyorum.

Hüseyin Rahmi Bey'in *Milliyet*'teki romanı yakında bitiyor mu? Nasıl şeymiş hiç fikrin var mı? Senin roman neşrolunurken gayret et de edebiyat sahifesini yine sana versinler. Sayende beş on para alalım, yüzümüz gülsün, gönlümüz açılsın, kalemlerimiz pastan kurtulsun.

Muhit'in bu nüshası çıkıyor mu acaba? Geçen nüshadaki üdebaî izam imzaları satışa faide bahş oldu mu? Hakkında envai fena lâkırdılar ede ede en nihayet *Edebiyat Gazetesi*'ni bu fani dünyadan ebediyete uçurdun.

Muhterem şair ve asri Adonis S. İ. Bey'in bütün liyakati edebiye ve fikriyesine rağmen en nihayet belediye tahsildarı olmasına Allah bir acıdım. O çocukta o grafomani ile müterafik megalomani olmasaydı bu hale gelmezdi, ama zavallı en çok yakınlarının seyyiesine uğradı. Sen hiç acımamışsın ama ben doğrusu acıdım. Mahaza kim bilir belki de bu yeni muhit kendisine eski tabirle bir taziyanei teşvik olur da kabiliyeti edebiyesi birdenbire herkesin parmağını ağzıma götürtecek derecede inkişaf ediverir. Buna mukabil Kenan Hulusi Bey hakkında ki suzişli işaretiniz doğrusu kalbi nazikimin bazı yerlerine kadar tesir eylemedi. Zira hakkı meşruumuz olan paracıklarımızın bir kısmını ketmeylemekten başka *Sanatkârlar* nam şaheserimiz hakkında da iki satırlık bir methiye kaleme almaktan bile imtina eylemiş bulunması cidden şayanı tâyip ve nefretaver bir hareket mahiyetindedir.

Hemen Cenab-ı Hak imtihanlarında muvaffak bilhayır eyleye.

Ancak zannederim ki orta tedrisatın kadroları tamamen tespit edildi. Bu muhterem meslektaşımız ne zaman Darülfünun'u ikmâl ile bir baltaya sap olur bilmem.

Hâ, taşındım, hikâye mecmualarını da buldum. O nüshayı da arıyacaktım, ama bu mektubu dairede yazdığım için bu iş gelecek mektuba kaldı artık.

Gözlerinden hasretle öper ve mektubunu sabırsızlıkla beklerim mirim.

Nahit Sırrı

Mektubunda vafır havadisler bulunmasını ihmal etme sakın.

1934

Yaşar Nabi Bey!

Bilmiyorum muhterem Abdülhak Şinasi Bey'in telefonunu aldınız mı? Almadınızsa veya aldınızsa dinleyin.

Dün akşam Hasan Cemil beni Karpıç'e yemeğe götürdü. Salonda mumaileyh Cemil Bey'e masasından cilveler ederken ben de beraber oturmayı arzu ettim. El verdim, oturduk, lâfa başladık. Saat sekiz, beş dakika sonra lâf mahut Sadettin Nüzhet makalesine geçti ve saat on bir buçuğa kadar bu adam Hasan Cemil Bey'in bütün mesaisine, tefsirlerine ve teminlerine rağmen bu *affront*'dan¹ mütevellit teleh-hüflerini kâh sükûn bulup vereceği makaleyi cebinden çıkararak ve kâh birden yeniden coşarak ve hakaretler ederek tekrar etti. Nihayet son müşteri kaldığımız kapıdan çıktık. Cemil Bey'i Evkaf Apartmanı'na bıraktık. Bu sefer Yenişehir yoluna beraber revan olduk. Hasan Cemil Bey ayrıldıktan sonra merhum hayranlığımı ifade eden bir yazıda ısrar etti. Kabulüm üzerine yine sükûn bulamayarak ve benim zevksiz ve kültürsüzlüğümden geçerek kendisiyle beraber sekiz satır vesaire zikredilen Sait Faik ve Muhip'in liyakatsizliğinden ve hattâ Sabahattin Ali'yi ve hattâ Hikmet Feridun'u bile methedebileceğimden kendi senasına geçti ve o kadar müteceviz ve küstah oldu ki nihayet köprünün başında *j'ai vu rouge*² ve "artık kendinizi de bu kadar göğe çıkarmayın, altı satırlık şeyi altmış satırda yazarsınız", dedim. Bunun üzerine hem haddizatında şanı edebisini takdir etmediğimi ispattan mütevellit bir sürur ve şanı edebisine bu tecavüzden mütevellit dehşet karşısında "Hah! hah! hah!" tarzında sesler çıkardı ve ben de döndüm.

1. Gece ben uyuyamadım, o kadar asabım bozuldu. Merhum ne oldu bilmiyorum.

1) Hakaret.

2) Tepem attı.

2. Üç saat bilâ fasıla beni tahkir etmiş olduğunu ve tarafımdan san-ki bir ahretlik oğlu imişim gibi tahammül gösterildiğini Evkaf Apartmanı'nda oturan ve kulübe giden Hasan Cemil Bey'den sorabilirsiniz.

3. Münakaşa münhasıran Sadettin Nüzhet makalesi olmuş, öteki girmeyen makaleye temas edilmemiştir.

4. İki senedir kendinden bahsetmemiş olmama hiddetleri münasebetiyle kendinden de bahis olup çıkardığınız yazının lâfını etmemek nezaketini gösterdim ve sizin lâfınız olmamıştır. Sade o benim *Varlık*'la alâkam kalmamış gibi olduğunu söylediğinizi bir kere söyledi.

5. Şerikinizin haysiyet ve şerefi sizler için bir mana ifade etmediğinden belki niçin ayaklarına kapanmadığımı da söyleyebilirsiniz.

6. Makaleyi yazdım. Dün gece asabım tashihine imkân vermedi. Beşten evvel gazeteye yollarım.

7. Maarifin parasını muameleye koyduruyorum, pek yakında alınır. Sigortanın kâğıtlarını da hazırlayın.

8. Akşamüstü belki uğrarım. Uzunca bir mektup aldım. Herif beni tahkir mi ediyor, iltifatkâr mı anlayamadım. Belki siz anlırsınız. Bir yerde yazıma hayran, bir yerde terbiyesiz diyor, sonunda muhabbetlerini sunuyor.

Nahit Sırrı

NURULLAH ATAÇ

(1898-1957)

Sapına kadar entelektüel, her bozuk, çarpık, ilkel bulduğu söze ve düşünceye karşı öfkesi burnunda adamdı Ataç. Yakışıklı değildi fizik yapısıyla ama çirkin de sayılmazdı. Her şeyde olduğu gibi bu yanını değerlendirmekte de aşırılığa giderdi. O da, Haşim gibi, kendine yakıştıramadığı fiziğine düşman kesilmişti.

Kekemeydi. Konuşurken, hele öfkelenildiği zamanlar artardı bu fizik kusuru. Ama ne tuhaftır, Ankara Halkevi sahnesinde, ayakta dolaşarak verdiği konferanslarda hiç bozuntu vermez, coşkununla alkışlatırdı kendisini. Radyoda da Divan şiirinin en ağır örneklerini büyük bir hızla ve hiç dil sürçmesine uğramadan okuduğu çok olmuştur.

Düşüncelerinde çok çelişiklere düşmüş, duyularının etkisi altında kalmış olsa da genç kuşakları sistemli düşünmeye alıştırmakta büyük emeği geçmiştir.

Ankara, 26.5.947

Azizim Yaşar Bey,

Melih Cevdet'e yazdığınız mektubu okudum. Size cevap vermeyişimi bir "ademi tenezzül" olarak karşılamanız tuhafıma gitti: Sebebi, mukavelemize uymadığım için utandığımdan size mektup yazamamıştım. Şüphesiz siz haklısınız, benden yalnız şiir üzerine bir kitap istemiştiniz, bense size bir yığın mevzular üzerine bir kitap verdim.

Yalnız müsaadenizle yine de kendimi müdafaa edeyim.

1 – Yalnız şiir üzerine, şairler üzerine bir kitap yazamayacağımı anladım, çünkü şimdiye kadar çıkan yazılarım birçok gazetelere yayılmıştır. Ben onları nasıl toplayayım? Toplayabilsem bile hepsini yeniden yazmak icap edecek. Dil değişti, benim düşüncelerim değişti, birçok şeyler değişti. Siz, elinizden gelirse, o gazetelerden toplayıverin.

2 – Size gönderdiğim kitap, bence fena değildir, hiç olmazsa şiir üzerine yazabileceğim bir kitap kadar iyidir. O kitaptaki yazılar *Günlerin Getirdiği* adlı kitabımda çıkamayanlar değildir, çoğu o kitap "Akba" kitabevine verildikten sonra yazılmıştır. İçinde "okumak", "Çocuk Edebiyatı", "Suut Kemal Yetkin'le Münakaşa", "Abdülbaki'ye Mektup", "Cahit Tanyol'a Mektup" gibi çok sevdiğim yazılar vardır. Melih Cevdet'e yazdığınız mektupta size gönderdiğim kitaptaki o yazıların *actualité*'lerinin [güncellik] geçtiğini söylüyorsunuz. Bu fikrinize iştirak etmiyorum. Benim yazılarımla arasında *actuel* denebilecekler pek azdır. Gerçi *actuel* bir mesele üzerine yazdığım olur, ama söylediklerim yalnız o gün bir değeri olacak sözler değildir. Ya hiçbir değeri yoktur yahut varsa o değer çabuk çabuk kaybolmaz. İşte "Sanat ile Ahlâk", "Suut Kemal ile Münakaşa", "Abdülbaki'ye Mektup"...

3 – Kitabın adını da beğenmemişsiniz. Benim hoşuma gitti, ama belki siz haklısınız, adını değiştirmek kabildir. Meselâ ben, kitabın içinde türlü mevzulara dokunulduğu için "Ebemkuşağı" demeyi de düşündüm.

Bu sebeplerle bu kitabımı basmanız kabil olursa çok sevinirim; ancak mutlaka basmalısınız diyemem. Mukavelemiz, sizin de dediğiniz gibi, böyle bir kitap için değildi. Beni mahkemeye vermeye dahi hakkınız vardır, ama öyle bir iş yapacağınızı sanmam, sırf şaka olarak söylüyorum.

Benden Fuzuli, Baki, Nefi gibi şairlerimizden seçmeler yapmamı istiyormuşsunuz, o işi ben de düşünüyorum, isterseniz yaparım.

Her şairden, izahlarıyla birlikte on formalık şiirler seçersem olur mu?

Gözlerinizden öperim, kardeşim.

Nurullah Ataç

Ankara, 3.11.1951

Azizim Yaşar Nabi Bey,

Size bu mektubumla birlikte Orhan Veli'nin defterini de gönderiyorum, çok geç oldu, ama, kabahat yalnız bende değil. Anlatayım. Ben bu defteri kitapların arasında bir yere koymuştum, görmek istemiyordum. Biliyorsunuz, Orhan Veli'nin şiirlerini severim, ama kendisini sevmezdim, nefretimi ölümü dahi büsbütün gideremedi. Neyse, o ayrı iş. Defteri kitapların arasından, bizim bir Ayşe kız vardır, o çıkarmış. Göreceksiniz, boş sayfalara türlü yazılar yazmış, resimler çizmiş. Bugün başka bir kitabı ararken defteri buldum, önce sevindim, sonra kızdım. Ne yapayım ki iş işten geçmiş. Gene şükür, yazıların üzerine resim yapmamış. Defter bu haliyle, bana Orhan Veli'nin verdiği gibidir, bittabi Ayşe kızın ilâveleri müstesna. Bana öyle geliyor ki Orhan Veli sağ olsaydı bu işe o kadar kızmazdı. Siz bir okuyun, bilmediğiniz, yani kitaba almadığınız parçalar varsa onları yazıverin. Zaten olsa bile pek azdır. Sonra defteri geri gönderirseniz iyi edersiniz, içindeki resimlerin görülmesini istemem de onun için.

Türk Dili dergisine yazı vermenizi rica etmiştim, yüzüm yok ama o ricamı tekrar edeceğim. Biliyorum, pek iyi bir dergi değil, benim sevmediğim, sevemeyeceğim birtakım yazıları koymaya mecbur oluyorum. Zaten o dergiye benden çok Bay Levend karışıyor.

İkinci sayının “Dergilerde” sayfasında *Varlık* için birkaç satır yazdım, umarım ki görmüşsünüzdür.

Sizden bir ricam daha var: Bana Turgut Uyar’ın adresini gönderebilir misiniz? Meslek sırrı sayacağınızı sanmam.

Tekrar affımı diler, gözlerinden öperim.

Varlık’ın yeni kitaplarından bana da, dergiye de gönderiverin.

Nurullah Ataç

Ankara, 1 Haziran 1952

İki gözüm kardeşim,

Varlık’ın haziran sayısında Bay Muhtar Körükçü’nün yazısını okudum, bir de cevap yazdım, onu size gönderiyorum, dergiye koyacağınızı umarım. Zaten size yazı göndermemi birkaç kere istemiştiniz, bundan sonra da yazmaya çalışırım.

Derginin bu sayısını daha baştan sonuna kadar okuyamadım, İlhan Demiraslan’ın “Bekâr” adlı şiiri çok hoşuma gitti, terbiyesizlik ama hoş söylemiş. Yakında bir de abaza şiiri yazar. Kim bilir? Belki yazmıştır da ben görmemişimdir. O konuda benim bir şiirim vardır, tam bir sonnet idi ya, sonunu unuttum, başını yazayım size:

Mon coeur s'abandonne à l'ivresse

Des heures magiques du soir

Et crée en son secret vouloir

Une image qui le caresse

Or cette nuit quelle princesse

Aux cheveux embaumés d'espoir

Surgira-t-elle en le miroir

Où se reflète ma tendresse

Görüyorsunuz, Mallarmé etkisine tutulduğum zamanlarda, yani on dokuz, yirmi yaşındayken yazdığım şiirlerden. Beş para etmez,

ama İlhan Demiraslan'ın şiiri bana onu hatırlatıverdi. Kimseye göstermeyin, benimle alay ederler.

Sait Faik'in yazısına bayıldım¹, söyledikleri haksız, haksız ya, iyi yazmış, belli ki sinirlenmiş, şöyle bir çatayım demiş. Kendisini görürsünüz elbette, benden selâm söyleyin, gözlerinden öperim, deyişini kıskandım doğrusu.

Kitapta belki yer kalır diye birkaç yazı daha göndermemi istiyorsunuz. Peki. Ama ben sizden bir şey sormuştum, onu bildirmediniz: *Nesir Antolojisi*'ne aldığınız yazıyı, şu Fuzuli'ye değinen yazıyı kitaba alacak mısınız?

Arkadaşların da, sizin de gözlerinizden öperim.

Yazımı kabul eder de bir ücret gönderirseniz çok makbule geçer: emeklilik bu! Yok, Bay Muhtar Körükçü'yü gücendirmemek için koymazsanız, geri gönderin. *Ulus*'a yahut *Pazar Postası*'na veririm.

Ankara, 25.4.1952

İki gözüm Yaşar Nabi Bey,

Mektubunuzu şimdi aldım, hem sevindim, hem de utandım: ben sizi bu kadar beklettiğim halde siz parayı hemen göndermişsiniz. Bankanın ihbarı akşama sabaha gelir.

Kitaba ad olarak “Sözden Söze”yi beğenmişsiniz, altına isterseniz “Şiir üzerine, edebiyat üzerine düşünceler” de diyebilirsiniz, “ve” olmasın da ne olursa olsun.

Geçen mektubumda yazmayı unutmuştum, bir ricam daha var: yazılar birbiri arkasına konulsun, yani her yazı için sayfa başı yapılmasın. Böyle olunca daha çok yer oluyor. Bundan başka, bilmem siz nasıl buluyorsunuz? Yarım sayfanın boş kalması bana çirkin geliyor. Ankara'da Akba Kitabevi'nin bastığı ilk kitabımda, yani *Günlerin Getirdiği*'nde de öyle idi.

“Ahlâk” yazılarını alırsanız beni çok memnun edersiniz, onlar da gene edebiyat üzerine sayılır, çünkü edebiyatın savunmasıdır. Biliyorsunuz, zamanımızda en kötü mânâsıyla bir “ahlâkçılık” var, bel aşağısı

1) “İki Münekkıt Tîpi” başlıklı makaleden söz ediyor; sayı 353 (ed.n.).

ahlâkçılığı; bizler, elimizden geldiği kadar ona karşı komalıyız, asıl ahlâkın kurulmasına engel oluyor da onun için. Doğrusu, dinletemeyiz; ne de olsa bize düşeni yapalım.

Ankete cevap istiyorsunuz, bu günlerde yazar gönderirim. Fuzuli'den seçmelere gelince... Çok düşündürüyor o beni. Bir yandan eski edebiyatımızın artık kapatılması gerektiğini söylüyorum, bir yandan da Fuzuli'yi okutmaya kalkarsam, acayip olmaz mı biraz? Bizler, siz değil, ben yaşta olanlar, Fuzuli'yi bırakamayız, ama gençlerin onu öğrenmemeleri daha iyidir gibi geliyor bana.

Orhan Hançerlioğlu İstanbul Şehir Tiyatrosu müdürü olmuş, çok sevindim. Kendisini görürsünüz elbette, benden de selâm söyleyin, gözlerinden öperim. Kimseye tebrik mektubu yazmak âdetim değildir, onun için yazmadım.

Tekrar teşekkür eder, gözlerinizden öperim.

Nurullah Ataç

Önsöz için bir şey söylemiyorsunuz, demek gerekli bulmuyorsunuz.

Ankara, 3.7.1952

Azizim Yaşar Nabi Bey,

Varlık'ın başyazısına benim için eklediğiniz satırları okudum, doğrusu çok şaşıtm. Benim Bay Muhtar Körükçü'ye verdiğim cevabın ağır olduğunu söylüyorsunuz, onun dedikleri ise ağır değilmiş, benimki kadar ağır değilmiş. Siz Bay Muhtar Körükçü'nün yazısını¹ okumadınız mı yoksa? Bir daha göz gezdiriverin: bir söylev geçmiş bana, şöyle "Anadolu bir ummandır" gibi yüksek sözlerle dolu bir söylev, onunla ezmiş beni, eski deyiimi ile "hâk ile yeksan" etmiş. Kendisi yapmamış bunu, Anadolu'dan gelme, yurdu karış karış bilen bir delikanlı yapmış. Evet, ağır değildi Bay Körükçü'nün yazısı, ama ağır olmayı belli ki pek istemiş.

1) "Bir 'Söyleşi' Etrafında" başlıklı makaleden söz ediyor; sayı 353 (ed.n.).

Kuzum Efendim, benim yazımın neresi ağırdı? Bay Muhtar Körükçü'nün yazılarından hoşlanmadığımı söyledim, o mu ağır? Benim Anadolu'dan gelmiş bir gençle değil, kendisiyle konuştuğumu söyledim, o mu ağır? Dil işinin önemli olduğunu söyledim, o mu ağır? Gene de söylerim: dil işi önemlidir, biz dilimizi düzeltmedikçe, şöyle açık seçik düşünmeye elverişli bir dil kurmadıkça öteki işlerle verimli olarak uğraşamayacağız. Dil işini önemli saymayan bir yazar, ne bileyim? rendesiz çalışmaya kalkışan bir marangoz gibidir. "Ehemmi mühimme tercih etmek lâzım değil mi?" Bu sözdeki gülünçlüğü duymuyor musunuz, Yaşar Bey? Bay Körükçü bununla beni ezivermiş. Derviş değilim ben, azizim, Bay Muhtar Körükçü eliyle, yahut diliyle ezilmiş gözükmeye katlanamam.

O yazımın sizin derginizde çıkmasını istemiştım, *Pazar Postası*'nda söylediğim gibi *Varlık* okurları karşısında kendimi savunmak için. Gördünüz, sizin koymamanızla o yazı yersiz kalmadı, *Ulus* da kordu. Ama *Ulus*'un okurları ile *Varlık*'ın okurları bir değildir, *Pazar Postası*'nın kiler de bir değildir. Benim yazımı derginize koymanızı sizden isteyebilirdim, ama aramızdaki arkadaşlığa yakışmazdı. "Arkadaşlık" diyorum, ama ne biçim bir arkadaşlık olduğunu da pek bilemiyorum: Muhtar Körükçü bana şamarı atıyor, siz alkışlıyorsunuz, ben kendimi savunmaya kalkınca: "Yooo! Sen Muhtar Körükçü'ye cevap verecek adam değilsin!" diyorsunuz. Bilirim, siz de, daha birçok dostlarınız da beni pek küçük görürsünüz, belki haklısınızdır, belki benim hiçbir değerim yoktur, ama bunu benim de kabul etmemi; "Mademki Sayın Bay Körükçü beni değersiz buluyor, mademki Sayın Bay Eyuboğlu beni değersiz buluyor, demek ki benim bir değerim yoktur, onların yargılarına boyun eğmeliyim" dememi istiyorsunuz. İşte ben buna şaşıyorum.

Kitap için, biri uzun, biri kısa, iki yazı daha gönderiyorum. Öyle sanıyorum ki yeter.

Sizin de, arkadaşların da gözlerinden öperim.

Nurullah Ataç

Ankara, 17.2.1953

Azizim Yaşar Nabi Bey,

Bugün bir yazı daha yazdım, gönderiyorum, beğenirseniz nisan sayısına korsunuz. Geçen mektubumla birlikte size bir de roman göndermiştim, bilmem onu beğendiniz mi? Şimdiye kadar bir şey bildirmediğiniz, ben de bunu iyi bir haber diye karşıladım. Ama siz istemezseniz başka bir kapı ararım. Öyle pek güzel bir roman değildir, ama eğlencelidir, okurların hoşlanacağını sanırım. *Ulus*'ta çıkarken okuyanlar arasında beğenenler oldu. İki ayağınızı bir pabuca sokmak gibi olmasın, ama bana çabuk bir cevap verirseniz memnun olurum.

Bir de *Dünya* gazetesinde *İslâmlık ve Garplilik* adlı bir tercümem çıkmıştı, o adı Falih Rıfkı Bey buldu, ben pek hoşlanmadım, onun için kendi adımı koymadım, "Ali Gümrükçü" diye bir ad uydurdum. Kitabın asıl adı *Le Miracle Arabe*'dir.¹ Siz *Dünya* gazetesine uğruyorsunuz, koleksiyonda bulup bir iki yerine bakabilirsiniz. Bilmem o da kitap halinde basılmaya değer mi?

Daha nasılsınız? *İhtiyar Balıkçı*'yı Türkçeye siz mi çevirdiniz? Ben daha okumadım, ama beğeniyorlar o kitabı. Benim şimdi bir iki işim var, elim değince sizin *Baraganın Dikenleri*'ni okuyacağım. Fransızcasını 29'da okumuştum, büsbütün unuttum. Ama güzel bir şey diye kaldı hatırimda. Okuyunca bir de yazı yazarım. İstrati çeker insanı. Acayip bir adam o, belki büyük bir yazar sayılamaz, yani şu en büyükler arasında anılamaz, ama ne güzel anlatır!

Böyle bir kâğıda yazdığım için utanıyorum, daha iyisi elimin altında yoktu. Gözlerinizden öperim. Paramı gönderebilir misiniz?

Nurullah Ataç

1) Louis Massignon'nun önsöz yazdığı eserin sahibi Max Vintéjoux'tur (ed.n.).

Ankara, 16.10.1953

İki gözüm,

Size ne yüzle mektup yazıyorum, ben de bilmiyorum. Aylardan beri yazı göndermediğimden başka son mektubunuza cevap da vermedim. Yanılmıyorsam iki ay oluyor... Neyse, hoş görürsünüz, ben sizden yaşıyım, yâdıma bağışlarsınız.

Bana bir iki çevirimi basmak istediğinizi yazmıştınız. *İki Gelinin Hatıraları*'nı Milli Eğitim Bakanlığı bastı, yakında çıkacak. Onu yeniden çevirdim, eski çeviriyi pek beğenmezdim. Yenisi de bilmem nasıl oldu?

Taras Bulba için Akba ile konuştum, Bilâl: "Peki, ama martta piyasaya çıksın." dedi. Siz bilmem o şartla ister misiniz? Akba'da o kiptan biraz kalmış, onları da marta kadar elden çıkaracaklarını umuyorlar. *Kumarbaz*'a gelince... Onu Hâlit basmıştı, siz bir kere uğrayıp onun oğlu ile konuşur musunuz? Razı olacağını sanıyorum. Yalnız *Kumarbaz* yeniden basılırsa bir kere gözden geçirmek, birkaç yerini düzeltmek isterim.

Kalıyor benim kitap. Bilirsiniz, ben yazılarımı kesip saklamam, her zaman saklayayım derim, bir türlü olmaz. Size uğrayan gençler arasında o yazıları kesmiş, saklamış olanlar vardır, *Sözden Söze* de, hatırlarsınız, öyle çıktı ortaya. O gençlerin birinden bulursanız onlara *Varlık'ta* çıkanları katarız, bir iki yazı da ben gönderirim, *Ulus'ta*, yahut *Son Havadis'te* çıkanlardan, olur biter. Bilmem siz ne dersiniz?

Bir daha affınızı diler, gözlerinizden öperim.

Şunu da söyleyeyim: Ben arada hastalandım, bir hafta hastahane-de yattım. Suğumu bağışlamanıza bir sebep olabilir diye yazıyorum. Şimdi benim şeker, tuz, ekmek, yağ yemem, su içmem yasak. Anlayacağınız, melekler gibi yaşamamı istiyorlar. Bunu da çekeceğiz. Gene de uzun sürmesini isterim, yaşamaya doyulmuyor.

Nurullah Ataç

Azizim Efendim,

Size karşı çok mahcubum: bundan on beş gün önce bir yazı göndermiştim, o yazıyla birlikte bir de mektup yazmıştım, zarfın içine koymayı unutmuşum, bugün kâğıtlarımı düzeltirken elime geçti, şaşırdım. Affetmenizi rica ederim,

Gogol'ün romanı için martta çıkması uygundur diyorsunuz, memnun oldum. Benim kitap için de yazıları o söylediğiniz gençten alıp göndereceğinizi bildiriyorsunuz, kitaba girmeyecek olan yazıları ben gene size yollarım. Bu sefer ne koyalım kitabın adını? “Sözden Söze II” mi diyelim, yoksa başka bir ad mı arayalım? Şu adları nasıl buluyorsunuz?

Söz olsun

Denebilir ki

Söyleşiler

O da olur, bu da...

Ararken

Geçen sefer de böyle olmuştu, ben birkaç ad yazdım, siz içinden birini beğendinizdi. Ama bu sefer siz bunlardan daha iyi bir ad bulabilirsiniz.

Akşama sabaha size bir yazı daha göndereceğim.

Arkadaşların hepsine selâmlar, sizin de gözlerinizden öperim.

Nurullah Ataç

Ankara, 24.12.1953

Azizim Yaşar Nabi Bey,

19 Aralık tarihli mektubunuzda Yüzbaşı Bay Ziya Yazıcıoğlu'nun benim yazılarımdan ayırdıklarını bana göndereceğinizi bildiriyorsunuz. Daha gelmedi. Bilmem siz kendisini kolayca görebiliyor, yahut adresini biliyor musunuz? Acaba kendisiyle mektuplaşmama imkân yok mu? Onun seçtiği yazılara ben de birkaç tane katarım, belki birkaçını da çıkarırım. Kitabın gene *Sözden Söze* kadar olmasını istiyorsunuz, değil mi? Yanılmıyorsam *Sözden Söze* için “Keşke biraz daha büyük olsa!” demiştiniz, bu sefer öyle olmasına çalışalım mı? Hangi

adı beğendiğinizi de mektubunuzda bildirmiyorsunuz. Yazacağım ön-sözde Bay Ziya Yazıcıoğlu'na da elbette teşekkür ederim.

Mektubunuzda *Taras Bulba* için İş Bankası ile üç yüz lira gönderdiğinizizi söylüyorsunuz, çok teşekkür ederim. Para daha gelmedi, bugün bankaya sordum, gelmediğini söylediler. Umarım ki, yarın öbür gün çıkar. Tekrar tekrar teşekkür ederim, tam memurlara ikramiye verileceği söylenen günlerde elime geçecek, biz emekliler ikramiye olmadığına üzülürken siz benim de mahrum kalmamamı istediniz, sağ olun.

Şubat sayısı için yazımı bu pazar günü hazırlayacağım, pazartesi günü postaya vereceğimi umuyorum.

Gönderdiğiniz kitapları alıyorum. Bu yıl hikâyeciler için de bir kitap çıkmayacak mı?

Yeditepe'nin çıkardığı *Orhan Veli İçin* adlı kitaba çok kızdım. Meğer Orhan Veli'nin sağlığında ben kendisi için bir şey yazmamışım, ancak Mümtaz Faik Fenik, Bahadır Dülger gibi günümüzün iktidar partisi ileri gelenleri o şairi tanıtmışlar! Siz, ben, çok sonra anlamışız Orhan Veli'nin değerini, belki de Bay Hüsametdin Bozok uyarmış bizi.

Gözlerinizden öperim.

Nurullah Ataç

Ankara, 10.3.1954

İki gözüm kardeşim,

Kitabın müsveddelerini dün gönderdim. Az bulursanız çabuk bildirin, ne kadar daha isterseniz göndereyim: Suphi Aytimur beş on kitap tutacak yazı getirdi. Onun için kitabı Yazıcıoğlu ile birlikte ona da sunutlamağı daha doğru buldum. O delikanlı birtakım şiirler yazar, öyle sanıyorum ki görmüşsünüzdür. İyi midir yazdıkları, değil midir, kestiremiyorum, ama öteki şairlerin yazdıklarına benzemiyor. *Varlık*'a da alsanız onun şiirlerinden bence iyi edersiniz.

Sizden ricam: yazılar arasında birinin adı “4 Haziran”dır, bu sefer yer bulur da bir “fihrist” yaparsanız onu şöyle gösterin:

4 Haziran (Ahmet Haşim)

Bir de en sonda “Okuruma mektuplar” diye birkaç yazı vardır, onlar ayrı bir sayfadan başlasın, birincisinin başına da, köşeye, bir “Okurumdan mektuplar” konsun. Sonra onlar da, ötekiler gibi, birbirinin arkasından gitsin, her yazının sayfa başı olması gerekmez.

Perrault masallarını gelecek yıla bırakalım, olmaz mı?

Ziya Yazıcıoğlu’nun kesip topladığı yazıları iki üç güne kadar gönderirim.

İki yazının parasını göndermişsiniz, aldım, çok teşekkür ederim.

Marcel Aymé’nin hikâyelerini bilmem sever misiniz? Biri, “Légen-de Poldève” adlısı, çok hoşuma gider, onu Türkçeye çevirmek istiyorum, *Varlık*’a kor musunuz? Öyle sanıyorum ki dergide en çok üç sayfa tutar.

Simenon’dan “L’Inspecteur Cadavre”ı çevirmiştim, onu da, bir görmeniz için, isterseniz göndereyim. Şimdi *Son Havadis*’te birtakım *Megret* [Maigret] hikâyeleri çeviriyorum. Ne yapayım? Emeklilik! Hem eğlendiriyor, hem biraz para getiriyor.

Arkadaşlara selâm. Gözlerinizden öperim.

Nurullah Ataç

Ankara, 2 Mayıs 1955

Azizim Yaşar Nabi Bey,

Son mektubunuz geç geldi elime, cevap veremedim. Ama kararımı değiştiremezdim: biliyorsunuz, ben armağanın ya Sabahattin Kudret Aksal’a ya Tahsin Yücel’e verilmesini istiyordum. Ne yapalım ki, bazı kimselerde bir gündelik gazete hikâyeciliği merakı var, onlar Haldun Taner’i tutuyor.

Bay Orhan Kemal’in *Akşam*’a demeci en aşağıdan gülünçtü. Ben bir cevap yazdım, ama *Son Havadis*’te çıktı, görmemişsinizdir. Bir yazarın armağanı kazanamadığı için böyle sözler söylemesi çok ayıp! Önceden söyleseydi yargıcalar kurulunu yetersiz bulduğunu, kendisinin armağana aday olmadığını.

Şimdi Bayan Filiz Karabey’in çevirdiği *Çimen Türküsü*’nü okuyorum. Ne güzel dili var o bayanın! Bayan mı, bay mı, onu da bilmiyo-

rum, yoksa takma bir ad mı? Biliyorsunuz, Türk Dil Kurumu'nun ödülü, başka dillerden çevrilmiş eserlere de verilebilir. Söyleyin Bayan Karabey'e 1954'te çıkmış bir çevirisi varsa adaylığını koysun. Ödülün ilk yıl yerli bir esere verilmesi belki daha doğru bulunur, zarar yok, adının duyulmasına yarar. Tahsin Yücel'e de söyleyin, o da adaylığını koysun, yanılmıyorsa *Uçan Daireler* 1954'te yayımlandı.

Siz bizim soruşturmaya daha cevap vermediniz. Uzun, kısa bir şeyler yazıp gönderin, oradaki arkadaşlara da söyleyin, onlar da cevap versinler.

Sizden bir şey sormak isterim: benim *Tehlikeli Alâkalar* çevirisini Varlık Yayınları'nın iki liralık kitapları arasında basmak ister misiniz? Millî Eğitim Bakanlığı izin verecek. Bakanlık kitap satmasını bilmediği için o kitap gereğince tanınmadı. Oysaki roman, bilirsiniz, çok güzeldir, benim çevirinin de pek kötü olmadığını sanıyorum.

Size yazı gönderemediğim için çok utanıyorum. Ama durumumu biliyorsunuz. Hele bu son günlerde kafam büsbütün işlemez oldu.

Bir ricam var sizden: bana gönderdiğiniz otuz *Diyeğim*'den bende bir tane bile kalmadı. Sekiz on tane daha gönderirseniz beni çok sevindirmiş olursunuz. *Çimen Türküsü*'nden de iki tane gönderiverin.

Gözlerinizden öperim, kardeşim.

Ataç

Son Havadis'te *Varlık*'la Varlık Yayınları için küçük bir yazım çıktı. Siz gazeteyi belki görmezsiniz diye bu mektubumla gönderiyorum.

Bu yazıyı sizden ricalarım olduğu için yazdığım aklınıza gelmesin. Haksızlık etmiş olursunuz.

AHMET KUTSİ TECER

(1901-1967)

İri, etli yüzü, çok açık sarı saçlarıyla Türk'ten çok kuzeyli bir görünüşü olan Tecer, hiçbir anlaşmazlığın karartmadığı uzun bir dostluğun en temiz anılarını bırakmıştır bende.

Gerçek bir şairdi. Başlangıçtaki, mizacına en yakın olan, çıkış çizgisini kaybetmeyip, folklorla olan yakınlığı ve biraz da M. Ş. Esendal'ın etkisi altında şiiri halka yaklaştırmak çabasında en olgun yıllarını ziyan etmiş olmasaydı hiç şüphesiz yeri çok daha yukarılarda olurdu bugün. Gençliğinde yayınladığı Şiirler adlı küçük bir kitap (1932) dışında sayısı pek çok olan şiirleri henüz kitap haline getirilmedi, hatta bir kısmı hiç yayınlanmadı. Bunların bir an önce gün ışığına çıkarılması Tecer'in Türk şiirindeki yerinin daha doğru ölçülerle saptanması için gereklidir.

Yüksek boyu, durgun, lenfatik, etliye sütlüye karışmaz mizacı, hiç heyecanlanmadan ağır ağır konuşmasıyla ve öylesine sevmiş olduğum o gençlik şiirleriyle yalnız sevgiyle değil, saygıyla da andığım bir dosttu Tecer.

Ankara 24.1.1930

Aziz kardeşim,

Mektubunuz ve *Milliyet*'in bu haftaki nüshası bir arada elime geldi. Dediğiniz gibi yazımdan yine birkaç satır değiştirilmiş. Fakat bu defa bu satırların *Milliyet*'e temas etmesinden belki mazur tutulabilirler. (Kim? – Bilmiyorum. Mürettip ve musahhîh efendiler!) Yalnız benim size bir teşekkür borcum var. Benim hassasiyetime karşı göstermiş olduğunuz hassasiyet. Bu, sizi bazı insanlardan ne kadar ayırdediyor!

Bu nüshadaki şiir münasebetiyle size söylüyorum: Sizin elinize bırakılan edebiyat sayfasına –ne olur– başka bir el karışmasa. En ufak teferruatına kadar, ben, o sayfaya yalnız sizin tasarruf etmenizi isterim. Bu da boşuna değil, çünkü belki, bu da tamamıyla temin edilmiş olsa, sahifeniz, şimdiye kadar mevcut olan emsali arasında en muvaffak olanı olurdu.

Size küçük bir manzume daha gönderiyorum. Bu küçük manzumeler, benim tasavvurumda olan büyük bir diziden, mütecanis ve müstakil bir diziden ayrılmış birer tespih tanesidir. Ben, bundan başka, sizinle daha geniş ve daha mütenevvi bir şekilde *collaborer* etmek¹ –bu kelimeyi mazur görün!– istiyorum.

Fakat henüz kendimi buna adapte edemedim.

Cevdet Kudret'e, Kenan'a ve şahsen kendileriyle doya doya tanışmadığım Ziya Osman ve Vasfi Mahir'e selâmlar..

Selâmlar.

Ahmet Kutsi

1) İşbirliği yapmak.

23.7.1933

Kıymetli dostum.

Mektubunuza hemen cevap verememekten başka mecmuanın lütfen gönderilen birinci sayısını da aldığım halde teşekkür edemeyişim ve af dileyemeyişim bugüne kadar mümkün olan bütün itizarlarımı da kaybettirdi.

Fakat geçen gün, askerliğimi yaptığım Selimiye'deki bir zabıt efendinin bilvesile isminizi söyleyerek sizden bahsettiğini duyunca müteselli oldum. Bilmem siz de benim gibi "acemi devreler" dedikleri ve tesadüfen zabıt vekillerinin ender olarak bulunduğu bir devreye mi rastladınız? Fakat hiç şüphe etmem, nasıl şartlar içinde bulunabileceğimi ve bu vaziyet dahilinde bütün güzel programların güçlükle de olsa ne kadar az tahakkuk ettirilebileceğini pekâlâ takdir buyurursunuz.

Teşriki mesaimiz için nazikâne tekliflerinizi ne kadar büyük bir sevinçle karşıladım. Ve ne kadar güzel tasavvurlarım başladı. Fakat ne yazık ki yorgun bir uyku arası veya dalgın bir yemek üstü zamanı hülyası gibi hakikatlandıramadım. Tam bir teşriki mesai ümitlerimi böylece şimdilik yarı bıraktım. Hatta buna Ahmet Hamdi de şahittir. Şimdiki halde *Varlık*'a yalnız birkaç manzume ile katılabileceğim. Bu defa da size "Rüzgâr" adlı bir manzume yolluyorum. Fakat çok geciktirdiğim için belki de çıkamaz.

Varlık bence güzel. Hem şimdi çıkan bütün mecmualardan güzel. Muvaffakiyetler dilerim. Nahit Sırrı Bey'e selâm. Gıyaben tanıdığım Sabri Esat Bey'e de selâmımı söylemenizi dilerim. Bilmukabele sevgi ve hürmetlerimi sunarım aziz dostum.

Ahmet Kutsi

Tarihsiz (1934)

Aziz dostum,

İltifatınızı taşıyan mektubunuzu epey zaman cevapsız bıraktığım için affınızı dilerim. Bana daha geniş sayfalar açmak hususundaki kıymetli teklifinizi teşekkürle karşılarım. Şimdiye kadar söz verdiğim

yolda size iyi bir arkadaş olamadığıma müteessirim. İstanbul'da iken sizin de bildiğiniz sıkışık vaziyetten çıkar çıkmaz, burada beni bekleyen daha sıkışık bir vaziyete düştüm. Bütün gecikmem de bundandır. Biraz daha sonra umuyorum ki ben sözümü tutabilir ve teklifinizi borçlu olduğum şekilde üzerime almış olurum.

Bu mektubumla 1934 yılını kutlar, size ve mecmuaya uğur ve iyilikler dilerim.

Muhib'in kitabı henüz basılmadı mı? Ankara'da iken tanıştığım Feridun Nafiz¹ Bey'le her ikisine selâmlarımı lütfen söyleyiniz.

Sevgilerimle.

Ahmet Kutsi.

1) Feridun Fazıl (Tülbentçi) olacak.

BEKİR SITKI KUNT

(1905-1959)

Alçakgönüllü, yumuşak tabiatlı, dürüst ve sakin, hep iyilikten yapılma, sağduyu sahibi bir insan olarak yaşayacak belleğimde.

Hataylıydı. Bu sıfatı onun, Hatay'ın Türkiye'ye katılması sırasında orada görev almak suretiyle bir süre politikaya karışmasına ve Büyük Millet Meclisi'nde bir dönem milletvekilliği yapmasına yol açmıştı. Öncesinde ve sonuna kadar yargıcılık görevinden ayrılmadı. Öğrenciliği sırasında gazetecilik de yapmıştı bir süre.

Edebîyata bağlılığı bir amatör hikâyeci hüviyetinin dışına çıkmadı. Bugünün birçok profesyonel yazarından daha güçlü bir gözlemci ve yazı ustası olduğu halde sanat dışı işinin ağırlığı, sanat tutkusunun gevşekliği yüzünden birkaç düzine hikâyenin ötesinde bir eser veremedi. Bu yüzden de yeteneği ölçüsünde bir yerin sahibi olamadı edebiyatımızda. Yaşamaya lâyık hikâyeler bırakmıştır ardında.

İstanbul, 14 Ağustos 932

Muhterem Yaşar Nabi Beyefendi.

Geçen kış intişar eden *Memleket Hikâyeleri* isimli ilk eserim hakkında *Muhit* mecmuasında bir makale neşrettiğinizi, kıta hizmeti yapmakta olduğum o sıralarda neşriyatı takip edememek yüzünden, haberdar olamamıştım. Bunu yeni öğrendim. Mecmuayı İstanbul'da bir hayli aradım ve arattım. Fakat daha evvel *Muhit* kapandığından, eski nüshaları bulmak, bilhassa makalenin kaçınıcı sayıda intişar ettiğini bilmediğim için mümkün olamadı. Tanıdıkların hiçbirisinden de tam bir koleksiyon ele geçiremedim. Binaenaleyh biraz garip olmakla beraber, bu makaleyi doğrudan doğruya sizden istemeye karar verdim.

Eğer sizde mecmuanın o nüshasından fazla varsa bir tane lütfetmenizi, yoksa makalenin bir suretini çıkartıp göndermenizi rica ederim. Bu müracaat ve ricamın size tahmil edeceği külfetten dolayı da affımı dilerim. Bunu yazım hakkındaki hükümlerinizi öğrenmek hususundaki haklı merakıma, daha doğrusu fikirlerinizden istifade etmek yolundaki arzu ve emelime bağışlayacağınızdan eminim. En derin selâm ve hürmetlerimi sunarım muhterem efendim.

Bekir Sıtkı

Bekir Sıtkı,
Cağaloğlu, Mahmudiye Caddesi 24 numaralı pansiyonda.
İstanbul

Muhterem efendim,

Mektubunuzu dün aldım. Gösterdiğiniz samimiyetten dolayı son derece mütehasşis ve müteşekkirim. Yanlış olarak, *Muhit* mecmuasında çıktığını haber verdikleri makaleden dolayı affımı rica ederim. Fakat bu suretle sizinle mektuplaşmak imkânını kazanmış olduğum için, şüphesiz memnunum da. *Varlık* mecmuasının ilk bir iki sayısını görmüş, sevdiğimiz ve her zaman arayıp okuduğumuz imzalardan dolayı mecmuaya bağlanmıştım. Sizi ve arkadaşlarınızı böyle güzel bir mecmua çıkarmak ve yaşatmak hususundaki muvaffakiyetlerinizden dolayı tebrik ederim. Benden mecmua için hikâye istiyorsunuz. Yazılarıma bu suretle kıymet verdiğiniz için teşekkür ederim. Ancak ben mecmuanıza yazı yazmak mevkiine kendimi lâıyk görmüyorum. Bunu size manasız ve sahte bir tevazu olarak değil, samimiyetle arz ederim. Esasen ihtiyat zabıt mektebindeki maddi yorgunluğun şiddeti, ayrıca fikir ve yazı işleriyle de meşgul olmama imkân bırakmıyor. Bununla beraber, şayet yeni hikâyeler yazabilirsem, bunları size okumanız için göndermeyi vadediyorum. Kitabımdan biri size, biri de Nahit Sırrı Bey dostumuza olmak üzere iki tane takdim ediyorum. Kitabın neşri üstünden epey zaman geçtiği için, mecmuanızda yeniden bahsetmeye değmez, zannediyorum. Fakat fikirlerinizi bir mektupla bildirirseniz istifade etmiş olurum.

Nahit Sırrı Bey arkadaşımıza ve size en derin sevgi ve saygılarımı sunarım.

Bekir Sıtkı

SABAHATTİN ALİ

(1906-1948)

Bir çocuk saflığını yansıtan temiz ve güleç yüzü, genç yaşında ağarmış saçlarıyla sevimli bir halk çocuğuydu. Almanya'dan, yarım kalmış öğrenimi ile birlikte birtakım taassuba kaçan materyalist düşünceler de getirmişti. Bu düşüncelerinin yazarlığı boyunca kendisine karşı uyandırdığı tepkilere rağmen, yerleştiği ve iyi mevkiler edindiği Ankara'da, birçok milletvekilinin, bakanın dostluk ve sempatisini kendisine kazandıracak kadar sokulandı.

Modern gerçekçi hikâyeciliğimizin temelini atmada büyük emeği geçti Sabahattin Ali'nin. İdeolojik saplantıları eserinin edebiyat değerine yeteri kadar önem vermesini engellemese ve hayatıyla birlikte eserinin de yarım kalmasına yol açmasaydı, ardında bıraktığının çok daha üstünde bir eser verebilirdi bize.

Gene de bu kadarıyla, hikâye sanatında, Ömer Seyfeddin'den daha ileri bir aşamanın temsilcisi.

İki gözüm Yaşar.

Askere geldim geleli bizi unuttun. Adres bıraktığım halde mecmua göndermiyorsun, ara sıra yazı ile yoklar, ekmeğimizi hak ederiz. Yeni adresim şudur:

Pangaltı, Bilezikçi Sokak, 131/2.

30 Eylül Perşembe günü akşam saat sekize çeyrek kala bir kerime cariyeniz dünyaya geldi. Karının ve senin ellerinden öpüyor. Gelelim *Varlık* ceridesine: Son sayılarda, görebildiğim bazı yazılar hakikaten güzel. Burhan Belge'nin, senin makalelerin ve bilhassa edebî tercüme-ler (Georges Sand'dan, Bunin'den, London'dan) hakikaten okunmaya değer. Mecmua Türkiye'de benzerini aratacak bir edebî organ olmakta berdevam. Sen yalnız mayıs başından itibaren bana bir takım koleksiyon ayır, askerden gelince alırım. Gönderdiklerini de toparım.

Bizim şu genç şairlerin, yani Orhan Veli ile Oktay Rifat'ın başlarına gelene pek müteessir oldum. Zavallı çocukların genç yaşta cinnet getirecekleri hiç tahmin edilemezdi. Acaba onların şiirlerini neşre delâlet ettiğim için bu hazin akıbetten ben de mesul müyüm? diye vicdanen pek muazzep oluyorum. Bilhassa edebî cinnet, musaplarını sadece akraba ve tanıdık muhitlerinde değil, nispeten geniş ve daha merhametsiz bir kalabalık muvacesinde de gülünç edegeldiğinden merhamet ve esef duygularım bu nispette şiddetli oluyor. Bu patolojik âsarın mütehasısı bir kalem (meselâ Abdülhak Şinasi Bey) tarafından yapılacak (ruhî, edebî, tıbbî) bir tahlilini bütün kariler beklemekte ve o şiirleri zaten sırf böyle bir etüdün mukaddemesi telâkki etmektedirler. Nahit Sırrı Bey müvesvis ve vehham bir zattır. Bu delikanlıların ani bir buhran neticesinde kendisine saldırıvermelerinden korkmuyor mu? Neyse, şimdilik bu kadar: Teessürlerim samimî ve hakikîdir. Gözle-rimi kapadıkça muhayyilemde canlanan bu müstait gençlerin üç dört ayı bulmayan bir zamanda katettikleri bu asırlık mesafe başımı dön-dürüyor.

Ben ve karım sana ve karına selâmlar ederiz. Mektubunu bekler gözlerinden öperim.

Sabahattin Ali

Orhan Veli ile Oktay Rifat'ın arkadaşı bir de Mehmet Ali Sel¹ var ki şahsen tanımıyorum. Yalnız sâri olduğu anlaşılan bu yeni cinnete o da musab görünüyor. Tanıdıklarına ve akraba, taallûkatına geçmiş olsun. Sinir ve akıl doktoru Şükrü Hazım bu hususta bir şey neşretti mi? Etti ise çıktığı yeri lütfen bildir.

Bedrettin de selâm ediyor. O da aynı teessür ve merak içindedir.

S. A.

22.1.1938

Kardeşim Yaşar,

Ses kitabını gönderdim. İltifatlarla dolu tenkitlerini henüz okuyamadım. Nahit Sırrı Beyefendi de bir şey tahririne himmet buyurmadı. Daha fazla beni ve hükümlerinizi bekleyen karileri intizarda bırakmayacağınızı ümit ederim.

Senin kitap ve mecmuaların İstanbul satışı Yeni Kitapçı Kenan Yusuf Bey'de idi. Bunları Remzi'ye devretmek istemişsin. Hesaplarındaki intizam ve tediyattaki ihtimam kendinin de müsellemleri olan bu müessesese senin mümessilliğini idame arzusundadır. Kütüphaneyi devralan zat aynı şekilde hareket edecek bir muharrir ve dosttur. Senin ve benim ve bizim gibilerin yardımına daima muhtaçtır. Hesaplarının aynı itina ile görüleceğini ben tekeffül ederim.

İstanbul mümessilliğini yine Yeni Kitapçı'da bırakmanı bilhassa rica ederim. Yakında size satılan kitapların hesabını Kenan Yusuf gönderecektir. Kütüphanenin yeni sahibine devredilen kitapların listesi de ayrıca ve pek kısa zamanda tarafınıza vasil olacaktır. Bu hususta R.... efendinin dolabına düşmemeni tavsiye eder, cevaplarını bekler, gözlerinden öperim. Karım sana ve karına selâm ve hürmetler eder. Ben

1) Orhan Veli'nin müstear ismi (ed.n.).

de refıkana hürmetler ederim. Küçük kızımız Filiz ellerinizden öper.
Nahit Sırrı Bey'e, gazetedeki dostlara bilhassa selâm.

Sabahattin Ali

SAİT FAİK ABASIYANIK

(1906-1954)

Foto: Ara Güler

Zamanına göre zengin sayılacak bir ailenin çocuğuydu. Adapazarı'nda geçen çocukluk yılları dışında Burgaz adasındaki beyaz köşklerinin rahat hayatına bir türlü alışamamış, balıkçılar, simitçiler, boyacılar gibi küçük işçi ve esnaf arasında geçmişti daha çok ömrü. Öyle büyük büyük, kalandor insanlar arasında önünü ilikleyerek oturmaktan çabucak sıkılıveren, edebiyatçıların bile ancak genç ve avare takımıyla ilişki kurabilen, iri, hatta ciddi lâkırdılara karnı tok, öyle her şeyi kendine özgü, neşesi gibi öfkesi de burnunda bir adam olarak, son yıllarında hastalığının devamlı kaygısı içinde, yaşadı aramızda.

Ürkek bakışlı çakır gözleri güzel denemeyecek bir yüzde parıldar, halktan insanların ağızıyla konuşmaya bayılır, onlar gibi yaşamaktan hoşlanır, şöyle şiirli, masallı bir hikâye denizine oltasını attı mı pırıltılı, kımıltılı hayat parçalarının en şaşırtıcılarını sererdi düş soframıza.

İstanbul, 4.1.1936

Çok aziz kardeşim,

Size bu mektubumla beraber bir hikâye de gönderiyorum. Bu hikâyenin macerası biraz garip. İhsan Aygün Bey denilen bir zat benden bin rica ile bir hikâye istemişti. Ben de kendisine “Stelyanos Hrisopulos Gemisi” diye bir hikâye vermiştim. *Yücel* mecmuasına konacaktı. Geçen hafta İhsan Aygün Bey’den öğrendim ki, mecmua sahipleri yazımı kozmopolit bulmuşlar. Halbuki yazım, siz de takdir edeceksiniz ki, çok humain bir yazıdır. Ve hatta mahalli renkli bir yazıdır. Bir adanın sakinleri Rum olmakla Türk olmamaları ve isimleri Hrisopulos olmakla insan yerine konmamaları lâzım gelmeyeceğini benden âlâ takdir edersiniz. Hâlâ ilân etmelerine ve yazımı koymamalarına karşı ben de kendilerine bir mektup yazarak bir küçük adanın balıkçıları ve beni rahat bırakmalarını teklif ettim. Yazımı neşretmemelerini bilhassa rica ettim. Demek ki yazım mecmua sahiplerinin yahut mecmuanın karakteriyle imtizaç edemiyor ki iki aydan beri verildiği halde neşredilmiyor. *Varlık*’ın bu seferki nüshasına bu yazıyı behemehâl koymanızı ve *Yücel* mecmuasının bu suretle bir emrivaki karşısında kalıp yazımı neşretmemesini¹ istiyorum. Bana bunu yapınız. Bilhassa rica ederim.

Bu yazının bu nüshada çıkması benim için bir izzetinefis meselesi olduğu kadar çok şiddetli bir arzudur da... Çünkü bu hikâye ithafiyesiz olmakla beraber yaşayan birisine ithaf edilmişti. Ve derhal ona gönderilmesi lâzımdır. Bunu benden esirgemeyeceğinizi ve bu nüshaya bu yazımı muhakkak yetiştireceğinizi bana vadediniz, çok rica ederim. Baki muhabbet ve selâm kardeşim..

Kitap çıkarmaktan şimdilik sarfinazar ettim.

Sait Faik

1) Sözü geçen hikâye, *Varlık*’ın 15 Ocak 1936 tarihli sayısında çıkmıştır.

Yakında *Gothar* [Gauthar] Cambazhanesi ismindeki hikâyemi de temize çekip göndereceğim. André Gide'den yapmış olduğum tercüme hoş'a gitti ise birkaç tane daha tercüme edeyim.

Tarihsiz

Muhterem kardeşim,

Mektubunuzu aldım. Söylediğiniz veçhile lâzım gelenlere gönderdim. Size de iki tane gönderiyorum. Biri Samet'in, öteki Şevket Hıfzı'nın, Fuat Ömer'le Sabahattin Ali'ye de birer tane göndermek istiyorum. Adreslerini bilmediğim için gönderemedim. Onlara da bir daha sefere vesayetinizi rica edeceğim. Nahit Sırrı Bey ile Sadri Ethem Bey'e de size gönderdiğim zaman kitaptan göndermiştim. Niçin almadılar? Muhakkak bantlar iyi yapışamadığı için gitmese gerek. Nahit Sırrı Bey'e mektup yazıp vaziyeti anlatacağım. Fakat Sadri Ethem Bey'e eğer kitabımı almadı ise çok müteessir olacağımı söyleyiveriniz. Nahit Sırrı Bey'e bir tane daha gönderdim. Acaba Sadri Bey'e de bir tane göndermem lâzım mıdır?.. Yoksa kitaptan aldı mı?

Mektubumu kurşun kalemle yazdığım için kusuruma bakmayacağınızı ümit eder, saygı ve sevgilerimi bildiririm kardeşim.

Sait

Tarihsiz

Kardeşim,

Mektubunuzu aldım. Kitabı çıkarmaktayım. Bayramdan sonra ya yetiyecek. Bu kış fazlaca rahatsız olduğum için yazı yazmak nasip olmadı. İki yazım vardı, onları da Necip Fazıl'a söz verdiğim için gönderdim. Elimde hemen hemen hiç hikâyeye kalmadı. Mamafih size "Beyaz Altın"¹ gönderiyorum. Yazın yazmıştım. Fakat muvaffak olmuş saymadığım için göndermemiştim. Biraz rötüştan sonra bilmem bir şeye benzetebildim mi? Sıhhatçe daha iyiyim. Herhalde yazım ol-

1) *Varlık*'in 65. sayısında yayınlanıyor; 15 Mart 1936 (ed.n.).

dukça sizleri ihmal etmeyeceğimi ümit edebilirsiniz. “Bir Seyahatten Benimle Beraber Dönerler”den iki yazım kaldı. Bunları bir türlü hale yola sokamıyorum. “Cambazhane” hikâyem bitmişse de göndermeye cesaret edemiyorum. Bu hikâyeye de muvaffak olmuş sayılamaz. Mammafihi yine göndereceğim. Şimdilik yazılarımı mümkün olduğu kadar imsikle koyarsınız yaza kadar ve yazın birçok yazılar gönderirim. Affınızı diler gözlerinizden öperim efendim.

Sait Faik

Tarihsiz

Aziz kardeşim,

Balkanlar ve Türklük’ü aldım. Teşekkürlerim biraz geççe oldu ama yine kusura bakmazsınız, gönderiyorum. Ben daha tamamen okudum. Fakat her taraftan methini işitmekte ve sevinmekteyim. Bugünlerde bir hikâyecik göndermek niyetindeyim. Yetiştirebilirim ne âlâ! Adadan inmedik. Altukol iskambil oynayıp günleri öldürmekteyim. Yazı yazmak güç.. Bir iki balıkçı hikâyesi hazırlıyorum. Tabii *Vârlık* için. Nahit Sırrı Beyefendi’ye hürmetler, dostlara selâm. Gözlerinden öperim aziz kardeşim.

Sait Faik

İLHAN TARUS

(1907-1967)

Geçimsiz sıfatına hak kazandıracak kadar öfkeli adamdı İlhan Tarus. Belki de bu karakteri meslek hayatı gibi edebiyat hayatında da gereği gibi ilerlemesini önleyen en önemli etken olmuştur. Ancak yazarlığındaki başarısının yarım kalmış olmasında biraz da biçimi küçümsemesinin, yalnız anlattığı ile ilgilenip onu en iyi bir biçimde sunmayı önemsemeyişinin de payı büyük olmuştur. Ne olursa olsun son çağın gerçekçi ve tezli edebiyat akımında hikâye ve romanları ile dikkati üzerine çekebilmiş, yazı tekniğine daha çok önem veren kendinden genç yazarlara konu seçmekteki başarısı ile örnek olabilmıştır sanırım.

Ankara 13.7.948

Aziz Üstat,

Mektubunuzu aldım ve dün elâlem de istifade etsin diye bir yazı şeklinde cevabını yazdım. Hakikat aynen böyledir. Bir bankada bir dostunuz varsa –tabii biraz dişlice olacak– o bankaya 10-20-50-100 adet satmak mümkündür. Bu adeta âdet hükmüne girmiş. Fakat bir hak olarak öne sürülemez. Zannederim reklâm tahsisatından bedelini ödüyorlar. Bunun haricinde kitap satmak imkânsızdır. O kadar ki kendi servisimdeki hukuk mezunu adamlara ömürlerinde ilk hikâyeyi okutmak için birer de kahve ısmarlıyorum. Emin olunuz ki sizin ve bizim okuyucularımız yine bizim gibi yazı yazan, hiç değilse buna heves eden amatörlerdir. Biz kendi kendimize koca bir milletin ortasında gelin güvey oluyoruz.

Son *Vârlık*'taki başyazınızı birkaç arkadaş, birkaç yerde, ayrı ayrı ve topluca, tekrar tekrar okuduk. Bu yazının nazarımdaki değerini mümkün değil size anlatamam. Mesele, bu kadar isabetle ve bu kadar güzel tarzda ele alınabilir. *Nereye Gidiyoruz?* kitabında da bu husustaki sağduyunuz ve ileri fikriniz kendini göstermişti. Fakat bir başmakaleci olmak fırsatı elinize geçerse, bugünkü kör, bilgisiz ve yarım başmuharirlerin hepsinden daha yararlı olacağınıza şüphe etmiyorum. Siyasî meseleler ve işler yanında bizim sanat davamız cidden güdük kalıyor. Bu çalışmalar, ne bileyim, aç bir insanın dans öğrenmesinden farksızdır. Hikâyeyi ve şiiri asıl hedefi olan sosyal probleme doğru götürebilenler kendilerini bir dereceye kadar tatmin etmiş olabiliyorlar. Bunlar dışındakilerin gayretlerine şaşarım.

Karanlık bir dünya içinde, imdatsız ve ümitsiz yaşamak insanı bunalıyor. Fakat Allah'tan ümit kesilmez, ilândan bir tane daha gönderiyorum. *Hürriyet* hakkındaki lütfunuza teşekkürler. Fakat minnet etmek bilmem doğru mu? Kaç para vereceklerini de peşinen sormanızı rica ederim. Bu gazetenin fikir hususundaki yavanlığı ve iptidailiği

zaten sinirime dokunuyor. Bedava veya buna yakın bedelle aralarına girmek istemem. *Nereye Gidiyoruz?*'u satmak hususunda partilerin ile-ri gelenlerini, meselâ Samed'i uyandırmak faydalı olur gibime gelir. Baki selâm ve sevgilerimi yollarım, sayın üstat.

İlhan Tarus

Ankara 2.8.950

Sayın Üstat,

Gönderdiğiniz 10 lirayı aldım, teşekkür ederim. Az fakat uz ve çabuk hattı hareketinizi dün Suat Taşer'le de konuştuk ve methinizi yaptık. Kendisi amatörlük devresini bitirmemiş olduğu için hakkı telif daiyesinde değildir. Bu itibarla kaş yapayım derken göz çıkarmadım.

Dün yeni *Varlık* da geldi. Bundaki başyazınızdan dolayı sizi bil-hassa kutlamak isterim. Diyebilirim ki memleketin hali, durumu hakkında, geniş daireli ve iyi görüşlü başmakale yazma şansı bugün için sizdedir. Uzun zaman da sizde kalacağa benzer. Tenkit ve ıslah organlarımızın, hükümet içinde ve dışında, henüz tam bir teşhisten dahi aciz oldukları muhakkak. *Varlık*'ın yalnız edebiyat alanında do-lanmayarak içtimâî ve siyasî dış daireye doğru genişlemesi, daha da genişlemesi, bizi ancak sevindirir. Memleket münevverlerinin cümle-sini de memnun eder.

Yalnız polemîğe lâzım gelen önemi vermediğinize üzülüyorum. Bakın size bir hâdisе anlatayım: Unesco [Unesco], şu dünya çapın-da kültür ve sanat teşekkülü olduğunu iddia eden kurum, Türkçeden hikâyeler seçtirmek istemiş. Rivayete göre bunlardan bir antoloji yapı-lacaktı. Belki de bütün memleketlere şamil bir teşebbüs. Bu iş için kimi seçse beğenirsiniz? Halide Edip, Suut Kemal Yetkin, Memduh Şevket Esendal... Onlar da evveleminde kendilerinden birer hikâye koymuşlar, sonra hatır için yeni nesli temsilen Sait'ten bir tane almış-lar ve derleyip, toparlayıp (Türk hikâyesi budur) diye göndermişler.. Bu eski kafaların sultasından ne zaman kurtulacağımızı sormak artık hakkımız değil mi ve bunun sırası gelmedi mi? Hikâyeyi bir eğlence sayan ve politika hayatına belki zarar getirir diye imzasını bile

esirgeyen Esendal'ın, paralı bir hikâye mevzuu ortaya çıkınca hemen sarılmasına ne demeli? Demek ki Unesko'nun antolojisinde onların seçtiği aşk, tabiat tasviri, etliye sütlüye ilişmez hikâyeler pûyan olacak. Bunların yanında da zavallı Sait'in, o da kim bilir hangi tesirle bir hikâyeciği yaşamaya çalışacak. Unesko'nun bu muhafazakârlığına doğrusu diyecek yok.

Bu iş, bundan bir iki ay evvel pişirilip kotarılmış ve gizlice yollanmış. Bir milletin sanatı üzerinde gizli faaliyetin manası nedir? Bunu sanat muhitlerine, dergilerine sirayet ettirmek ve geniş bir hava içinde halletmek gerekmez miydi?

Edebiyatımızın böyle meselelerini ele almak vazifesi de *Varlık*'a düşer gibime gelir. Şunu gücendirmek korkusu niye? Hata işleyenleri, yalancılık ve inhisarcılık yapanları darılmasınlar diye gizleyecek miyiz? O zaman bizim de onlarla aynı zihniyette olduğumuz şüphesi baş gösterir.

Baki selâm ve saygılarımı sunar, icap ederse buna benzer mevzular üzerinde direktifinizi alarak yazmak istediğimi bildiririm. Son sayıda adetleri biraz daha artmış görünen küçük fıkralar, bu sahaya doğru sizde bir kayma olduğuna delâlet ediyor. Şüphesiz, derginin en canlı yazıları. Hikâyelerden bile daha canlı.

İlhan Tarus

Ankara 8.10.950

Aziz Üstat,

Mektubunuzu aldım. “Çakıcı”nın evvelce başka bir yerde çıkmış olacağı fikrini, acele bir saatinizde düşünmüşsünüz. Müsveddenin hali şundan:

Bunu, Abidin Dino'nun teşvikiyle, ilk evvel senaryo olarak yazmıştım. İstanbul sinema kumpanyalarını dolaştı. Şimdi bir sinemada gösterilmeye başlanacağını gazetelerde okuduğum *Çakıcı* filmi de, bu yazıdan aşırmadır. Herifler, yazımı birkaç gün tutup iade ettiler ve esasen böyle bir senaryoyu çevirmek üzere olduklarını söylediler. Abidin Dino'nun düştüğü bu acemilik ve madrabazlık oyununa çok içerle-

dim, ama iş de işten geçmiş. Yoksa hikâye ne bir yerde çıkmış, hatta ne de sizden başka birine gösterilmiştir. Hikâye kitabında iyi bir mevki tutmak için size vermeyi kararlaştırdım. Yoksa gündelik gazete aidatını elde etmek, kabul buyurursunuz, işten bile değildi.

Hakkımda yanlış fikirler beslememenizi rica eder, bunun ilerde daha iyi anlaşılacağını umarım. Atatürk hakkındaki fikrinize de iştirak etmemekle beraber itiraz edemem. Siz belki daha iyi ve daha ihtiyatlı düşünüyorsunuz.

İçimizden Biri’nin kitaba girmesini isterdim. Aksi gibi ben de kaybetmişim. Sanırım evvelki yıl çıkmıştı. Koleksiyonda aranırsa bulunabilir gibime geliyor. Zahmet ve lütfedip koymanızı bilhassa rica ederim.

Saygı ve sevgilerimle,

İlhan Tarus

Ankara: 11.10.1953

Sayın Üstat,

Dün, oturduğumuz apartmanda bulunan demokrat kulübüne gelen Samet Ağaoğlu arkadaşımızla görüştük. Sair siyasî dağdağalardan uzaklaşarak sanat ve hikâye bahisleri üzerinde, hâlâ samimiyet ve alâka ile duran bu arkadaşımız, *Varlık*’ın çalışmaları, yeni kitap neşriyatı, bilhassa hikâye faaliyetimiz üzerinde uzun uzadıya durdu ve bu zevki kaybetmek üzere olduğundan dolayı teessür duyduğunu bildirdi. Size selâmını tebliğ etmemi de söyledi. Aybaşında çıkacak olan kitabımdan bir tanesini bizzat dairesine götürerek hediye etmemi istedi. Bu sayede birkaç lâf atmak fırsatının da elde edileceğini ilâve etti.

Bu arada 950 hikâyelerinde çıkan *Öğretmen Gafur* adlı hikâyenin A. Gaffar Güney olduğunu da söyledi ki, ben farkında değildim. Sevdığı kadının da N. olduğunu, Gaffar’ın bu yüzden bugünkü hale düştüğünü ilâve etti. Ben bunu da bilmiyordum. “O halde” dedim, “pek müşkülât yoktu, derde girmesi lüzumsuzdu.” “Ha,” dedi, “demek Gaffar işi zor tarafından tutmuş.” Bir hayli gülüştük.

Üstat, “Çakıcı” hikâyesi için izhar ettiğiniz şüpheyi haksız bulduğumu yazmıştım. 1051 hikâyelerinde inşallah bu hikâye ile maddeten değilse de, manen birinciliği alacağımı umuyorum. Biliyorum, sizi kuşkulandıran, hikâye üzerinde oynanmış olmasıdır. Filhakika müteaddit rötuşlar, montajlar gördü, ilâveler yapıldı. Aradan sinemaya ait pasajlar çıkarıldı. Fakat netice, sizi bile memnun edecek şekilde oldu. Bundan müftehirim. İnşallah bu hikâyenin şayet kasanız müsait ise telif hakkını unutmazsınız.

Selâm ve saygılarımı tekrarlarım, aziz üstat.

İlhan Târus

Ankara: 22.6.951

Yaşar Nabi Bey,

Şahıslardan bahsetmemek suretiyle hiçbir işin düzeltilemeyeceği muhakkaktır. Bir yerde muayyen prensiplere, akla, mantığa, bilgiye aykırı işler görülür, orayı bu noktalardan, tetkik ve tenkide tâbi tutarsınız. Meseleler üzerinde durabilirsiniz. Fakat bir yerde ki ahmakların ve delilerin bile güleceği işler yapılıyor, artık orada prensip ve mesele yok, şahıs vardır. Onu izale edeceksiniz. Tiyatroda öyle olmadı mı? Tiyatromuzun baş sakatlığı, bir şahısta idi. Ondan bahsetmeyeceğiz diye, tiyatro hakkında uydurma mesele mi çıkaracaktık? Şahsa hücum ettik, onu ve onunla beraber ümmi tiyatro görüşünü de temizledik.

Mamafih dergide hüküm sizindir. Elbet bizim sözümüz geçmez. Ama filânca işte *Varlık*’ın hizmeti, himmeti görüldü de diyemezsiniz.

Radyo için bir tane daha yazdım. Şahsiyat varsa gene yazarım. Bu işi sürüklemeye karar verdim.

Hikâyemin ücretini unutmayınız. Selâm ve sevgilerim bâkidir.

Ziya Gökalp Caddesi Sencer Apt. No. 15

İlhan Târus

Ankara 3...952

Sayın Üstat,

Çoktan beri görüşemiyoruz. Uzaktan sesinizi işitiyor gibiyim: Dergi okuyor, kitaplardan bazılarını görüyorum. *Son Posta*'daki anketin de belirttiği gibi, Ankara caddesinde kültür çalışmalarının en önüne geçtiniz. Büyük tebrike lâıksınız. Dün, burada iki sayıdır *Yeni* diye bir edebiyat gazetesi çıkaran şair Halim Yağcıoğlu'na rastladım. Gazetenin küçücük olmasından şikâyet edince, derdi kabardı. Bu arada fedakârlığınızın, numune olacak gayretinizin bir hayli lâfını etti. Bu işin, muazzam müşküllerle dolu olduğunu, bir de fiilen anladığını yana yakıla hikâye etti. Bunlar bence, zaten bilinen şeylerdi. Ama yine de fedailiğinizi hatırlamama vesile oldu.

Buna karşılık, sağdan soldan çevrilen ve dostça olmayan hareketlere de tahammül etmek zorunda kalıyorsunuz. Burada, benim çoktan alâkamı kestiğim *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinde çıkan şiir ile *Yeryüzü* dergisinin Ocak sayısında Cahit Irgat'ın sözümona ankete cevabı, benim dahi canımı sıktı. Ama bunları tahammülle, hatta müsamaha ile karşılayacak vaziyette olduğunuzu biliyorum. Bunlar birtakım cilveler ki yapılacak, oynanacak ve hoş görülecek.

Bir hikâye sunuyorum. Hiç olmazsa hikâye janrından kitaplarla Mahmud'un kitabını isterim. Selâm ve sevgilerimi yollarım, aziz dostum.

İlhan Tarus

Benden bir kitap çıkarmanız için acaba ne yapsam? Birkaç hikâyeyi bedava versem mi? Kitaplarınız boyunda bir roman çıkarsam mı? Üç veya dört uzun hikâye teklif etsem mi?

9.3.1955

Muhterem üstat,

Bir zamandan beri mektuplarınızı alamıyorum. İşinizin çokluğu malûm ama bundan altı ay evveline kadar, yine aynı şartlar içinde, bana birkaç satırlık olsun mektuplar yazardınız. Günümüzün veya modamızın geçtiğini sanmıyorum. Çünkü tam bitaraf düşünceler ve tam bitaraf okuyucular ve anlayanlar, bizim pabucumuzu dama atacak olanların daha yeryüzüne teşrif etmediklerini beyanda müttefik.

Ayrıca, şahsım adına, bir teşhiste de bulunmak mümkün görünüyor bana: Romanda bir canlılık ve açılış seziyorum kendimde: Belki buna heves de diyecekler bulunur, ama değil. Neyse, saçımızın ak mı, kara mı olduğunu önümüze düşünce anlarız.

Sizin şu veya bu hikâyemi veya romanımı beğenmemenizden alınacak tabiatla olmadığımı bilirsiniz. Zevklere ve görüşlere tamamiyya hürmetim vardır. Bunun tadını ve azabını bilhassa ve uzun uzun çektiğim ve tattığım için görüşüm öyle yapma da değildir. Ama sizin bu uyuşmazlık yüzünden bana uzak bir yere gitmeniz veya benden uzaklaşmaya çalışmanız mümkündür. Hiç değilse bana öyle geliyor. Çoktan söylemek istediğim bu birkaç sözü ortaya döktükten sonra maksada gelelim:

Yeşilkaya Savcısı adlı bir romanımın buradaki *Halkçı* gazetesinde tefrika edildiğini belki görmüş veya işitmişsinizdir. Bunun sonu alındı ve üç dört gün evvel tefrika bitti. Bu roman, büyük nispette, benim hayatımdır. Neşrinden evvel Nihat Erim tarafından yazılan makaleyi, on beş gün müddetle yapılan büyük çaplı reklâmları ve asıl romanın neşri sırasında kazandığı başarıyı zikredecek değilim. Ancak kitap halinde neşrini üzerinize almanızı sizden rica edeceğiz.

Umarım ki bu sefer fikir ihtilâfına mahal kalmayacak, belki de ilk defa olarak bu romanın pek güzel olduğu düşüncesi üzerinde aramızda mutabakat husule gelecektir. (Mülâhazat hanesi açık).

Emirlerinizi bekler, saygı ve sevgilerimi tazelerim.

İlhan Tarus

Adliye Vekâleti Ayniyat Muhasibi

Ankara 14.3.1955

Aziz üstat,

Mektubunuzu aldım. Tamam, sandığım tefrika kupürleri noksan çıktı. Matbaaya uğrayıp acele tamamlayacağım ve size göndereceğim. Bu mektubumla birlikte *Halkçı*'nın romanım için yaptığı reklâma ait parçaları takdim ediyorum. Pek mutad olmadık şekilde ehemmiyet verdiler. Eğer dışarda tesirini anlamak sizin için güç değilse, herhangi bir hâkime, hatta Temyiz âzasından birine, romanımın adını söyleyin, yüzde doksan bir cevap alacaksınız. Burada Vekâlette ve siyasî çevrede büyük akis yaptı. Yeni vazifeme ve bir derece terfime sebebiyet verdiğini söylersem üst tarafını tahmin edersiniz. Oysaki ben, tersini bekliyordum.

Şayet basmaya karar verirsiniz, değerini eksiksiz olarak takdir edeceğinizden de eminim. Bilvesile sevgi ve saygılarımı tazelerim.

İlhan Tarus

Adliye V. Ayniyat Muhasibi

Ankara 2.11.1955

Sayın Üstat,

Kısa bir seyahat yüzünden mektubunuzu ve parayı ancak dün geç vakit alabildim. Paraya çok teşekkür ederim. Üç yüz lira bugünkü günde bile ihtiyacıma medar oldu. Fakat kitabın basılması işinin şüpheyi girdiği haberine pek çok üzüldüm. Hemen hemen uykularım kaçtı. Esasen geç kalmış bir hizmetin bir de böyle maddi engeller yüzünden sallanması ihtimali bütün keyfimi kaçırdı.

Fakat siz kitabımın 2 liralık kitaplar arasında çıkacağını yazmıştınız. Mektubunuzdan 9-10 forma tutacağını anlıyorum. İdare etmeyecek dediğinize göre 1 liralık seriden çıkarmaya karar vermişsiniz demektir. Elbette o seriye girmesi zor olur. Fakat biraz geniş tutulursa pekâlâ 2 liralığa girer sanıyorum. Elâlem bundan çok daha küçüklerini daha pahalıya satıyor. Yaşar Kemal'in *İnce Mehmed*'ine 2,5 lira fiat konmuş. Mutlaka 1 ve 2 liralık normlar şart mıdır, bilemem. Meselâ 1,5-2,5'luk normlar da konamaz mı? Bunlar sizin bileceğiniz işlerdir

ama bir okuyucu olarak ve piyasadaki kitap yayınlarını az çok takip edip dikkatli davranmakta olduğuma güvenerek yazıyorum. Herkesin kolaylıkla söyleyeceği bir söz ama eserimi Temyiz ve Adliye muhiti dört gözle bekliyor. Para ile ve hediye olarak isteyenlerin listesini bile yapmaya mecbur kaldım. Temyiz Baş Reisi Bedri Köker'in ve üçüncü Ceza Reisi Baha Arıkan'ın hediye isteyenler ve ikide bir soranlar arasında bulunduğunu söylersem muhitimdeki alâkayı belirtmiş olurum. İyi bir reklâmla bu kitabın 2'nci baskısını idrak edeceğimizi peşinen söylesem güler misiniz?

Üstat, yılbaşından evvel neşri vaadini yerine getirmenizi sizden behemehâl rica ederim. Sizin teknik kabiliyetiniz bu işi yenmeye yetektir. Aksi halde müthiş umutsuzluğa uğrayacak ve otuzluk delikanlılar gibi küseceğim.

Acele kararınızı ve cevabınızı bekler, uykularıma engel olmamanızı rica ederim. Dediğim gibi bu kitap geç kalmış bir sözdür. Millete söyleyecek sözlerimin piyasadaki sözlerden olmayacağını ispat etmek zorundayım. Bu benim için yalnız bir heves, bir edebiyat zevki veya bir ün meselesi değildir; bir haysiyet meselesidir.

Selâm ve saygılarımı yollarım.

İlhan Târus

Ankara: 18.7.1958

Sayın üstat,

Size bu mektubu, birdenbire bastıran derin bir teessür içinde yazıyorum. Sebebi de, allı yeşilli bir dergide benim *Var Olmak* hakkında yayınlanan bir yazıdır. Bu dergiyi size gönderiyorum.

Bizim etrafımızda bulunan ve güya edebiyatımızın ciddi çevresini teşkil eden eleştirmeciler, öteki yazarlar derin derin susuyorlar. Buna mukabil yabancı, belirsiz, hatta imzasız aydınların gösterdikleri ilgi ne kadar canlı. Bu yazı, benim düşüncelerimi sanki kopya etmiş gibi.

Edebiyat ve fikir dergisi sıfatını benimseyen, gerçekte köksüz bir şamatanın sahte şöretlerini himaye etmekle görevli olan basın ise, içler acısı.. Ben kitabımdan birer tane takdim ettiğim Falih Rıfkı'dan,

Halide Edip'ten, Yakup Kadri'den eleştirme yazısı beklemiyorum. Onların haklı bir hicaba düştükleri bellidir. Fakat Dizdaroğlu'nun, Körükçü'nün, şiirini ve hikâyesini her zaman methettiğimiz arkadaşların susuşları, doğrusu insanı kedere boğuyor.

O dergiler, gürültü ve şamata edebiyatını, çıkartma şöhret reklâm-cılığını sonuna kadar yürüteceklerini sanıyorlar. Yakında Kurtuluş Savaşı'nın göbeğindeki havayı ve hayatı anlatan ikinci bir cildi ortaya attığım sıra, bakalım yerlerinde çakılı kalabilecekler mi? Adamı zorla isyancı ediyorlar.

Neyse, başınızı ağrıtmayayım. Bu vesile ile derin saygı ve sevgiler. Siz benim bu halimi her zaman tenkit edersiniz ya, şimdi haklı değil miyim Allahaşkına!

Seyahatte olduğum için muhterem annenizin vefatını yeni duydum. Samimi tesellilerimi sunarım üstat.

İlhan Tarus
Uçak sokak, No. 24/4 Maltepe

SABRİ ESAT SİYAVUŞGİL

(1907-1968)

Kırk küsur yıllık bir dostluk bağlamıştı beni Sabri Esat'a. Yedi Meşale'nin en yakışıklı ve en sevimli gençlerinden biriydi. Zekâsı, esprisi ve şiirleriyle bütün arkadaşlarını etkilemiştir. Fransa'daki yüksek öğrenim yıllarında çok şey kattı sonradan bu değerlere. Ama ne yazık ki büyük şeyler vadederken şiirden ve sanattan koparak daha az verimli olacağı bilim ve gazetecilik alanına kaymakta gecikmedi. Bu yüzden o eşsiz Cyrano çevirisine rağmen şairden çok profesör olarak tanındı ve anıldı.

Şişmanlamaya elverişli bünyesiyle en ağır çekenimizdi. Ölünceye kadar da öyle kaldı ama yakışıklılığın hiçbir şey kaybetmedi. Neşesinden ve alaycı mizacından da... Fransa'dan bana gönderdiği, bir bölümünü burada okuyacağınız mektupları onun bu güçlü yanı hakkında bir fikir verir sanırım.

Dijon 6.5.28

Aziz Yaşar,

Soldan sağa doğru yazmaya başlayalı hiç canım sağdan sola yazmak istemiyorum.¹ Mamafih zannediyorum ki sağdan sola doğru yazmak bizim için daha çok kolay. Alışkanlık meselesi. 15 senelik alışkanlığımız 7 ayın içinde kaybolmaz ya.. Mektubunun geldiğini söylemek zait değil mi? İşte memleketten gelen yegâne sesler, sizin mektuplarınız. Eğer onlar da olmasa büsbütün benliğimle muvasalamı kaybedeceğim. Bu heriflerin, bu Fransızların öyle tuhaf bir *absorption* tarzları var ki ben bile *absorbé* olmaktan² korkuyorum. Kùltürleri her şeyden yüksek. Buna karşı gelmek için ne yapıyorum biliyor musun? İrkımın tarihini, baştan aşağıya kadar bir kahramanlık destanı olan tarihini hatırlıyorum. Yaptığımız büyük inkılâbı hatırlıyorum. Nihayet bütün kâbus üzerimden kalkıyor. Ve ben Türk göğsümü iftiharla şişiriyorum. Ve nihayet Türk Milli marşını iki aydan beri yazıyorum. Türk millî marşını İstiklâl Marşı'nın yerine ikame etmek kabil olursa ne âlâ... 18 mısradan ibaret olan bu manzumeyi çok samimi, çok heyecanlı ve bilhassa çok sade ve çok veciz yazmak istiyorum, iki ay henüz ikmale kâfi gelmedi. Mütemediyen çalıştığım halde..

Zannedersem *Hayat*'ta arkası arkasına birkaç şiirim çıktı. Şimdi yalnız “İntihar” ile “Trenin Fenerleri” adlı iki şiirim var. Geçen mektubumda dediğim gibi ötekilerden sarfınazar, bu iki şiirime hakka ki güveniyorum. Burada bizim bir Türk arkadaşına *Muhîr* adlı şık bir mecmua göndermişler, gördüm. Hiç de fena değil. Mûteaddit yerlerde senin imzana rast geldim. Tercümeler yapmışsın, bir de şiirin var. Zannedersem M... ye ithaf.. Hani hatırlıyor musun kayak gezintisini, maçı... Cevdet Kudret'in de minimini bir şiiri vardı. Hiç de fena değil. Gördüğüm numaralar 4 ve 6.. *Hayat*'ın iki son nüshasını görmek nasip olmadığı için

1) Bu satırlar Lâtin harfleriyle yazılmıştır.

2) Yutulmaktan.

neler olduğunu bilmiyorum. Şiirlerimin intişar ettiğini bizim valide yazdı bana. Bugün Henri de Regnier'nin bütün bir şiir kitabını okudum. Pek o pohpohladıkları kadar değil. Kolay, düşünmeyerek yazdığı âdetâ hiss olunuyor. Mamafih herhalde eskiler dediğin gibi yeni Fransız şairlerinin mühim bir kısmından iyidir. Yalnız yenilerin içinde akıllı, usta yazan bir alay genç şair var ki eserleri hiç de fena değil.

Vasfi Mahir'in cevabını okudum. Fikrimi Ziya Osman'a yazdım. Bu cevabı hiç de tasvip edicilerden değilim. Maksat *détroner* etmek [tahttan indirmek] değil bilâkis taç ve taht kazanmaktır. Şurası da muhakkak ki Ali Canip bizi yanlış anlamış yahut Yedi Meşale edebiyatının prensibini, o bir türlü vâzihan anlatılamayıp da eserle gösterilmek istenen prensibini anlamamış olabilir. Fakat ona verilen cevabın asıldan daha manasız olması mı lâzımdı?

Böyle manasız ve sakat hücumların bize dokunacaktır yine zararı. Meselâ Selâmi İzzet'e istediğiniz gibi çatın. Fransız yani Gaulois horozunu Cinci meydanında öttürdüğümüz bir hakikat bile olsa, eserimiz bize şair ve sanatkâr sıfatını verir. Fakat kendisi ciltlerle yazdığı romanlardan hangisine benim diyebilir? Hani ya insanın tenceresi bu kadar kara olursa başkasına ne hakla "tenceren kara!" diyebilir şaşarım. Ne ise, Ziya ile Cevdet'e bir sahayı faaliyet lâzım. Lâzımdır ki onlar da şiirlerini neşretsinler ve böylece *Meşale* edebiyatı toplu bir kuvvet halinde daima devam etsin.

Sana son yazdığım "Trenin Fenerleri"nden bazı parçalar:

*Nasıl dokunulursa kulağıma bir tüyle
– Camda bir sinek gibi – uzak bir gürültüyle
Geçiyor pencerenin karşısından trenler,*

*Duman, yelken halinde açılınca damlarda,
Suda halkalar gibi genişliyor camlarda
Sokakta konuşanlar, evlerde ses verenler.*

Hazretim, görüyor musun buradaki *finesse*'i¹... Bir tren geçiyor, yaz günü, ortalık sıcak... Bu seni uykundan uyandırıyor. Yani hissî samia-

1) İncelik.

nı tembih ediyor. Fakat trenin bu uzak ve seri gürültüsü bir anda zail olduktan sonra sen o tembih edilmiş samianla, sokakta konuşanların, evlerde ses verenlerin patırtısını dinliyorsun. İşte buna *impressionizm*, intibaiyecilik sanatı derler. Bu intibaiyecilik sanatını resim ve ahenkle temas eden kısmından başka asıl *sentiments* [hissiyat] kısmı var. Şöyle her şey bittikten sonra sen içinden hızlı bir trenin geçtiğini hissediyorsun.

*Başım avuçlarımda, dirseklerim masada
İçimde duyuyorum, raylar hıçkırmasa da
Karanlık bir trenin hızla kayboluşuna...*

Bu son şiirim. Bence “İntihar” kadar iyi olmasa bile herhalde *impressions* itibariyle kuvvetlidir.

Cevdet’in hastalığı ne oldu? Kendisine bir mektup yazmıştım. Ber-mutat cevap almadım. Gidersen benden selâm söyle. Vasfî’ye, Kenan’a, Ziya’ya da çok çok selâmlar.. Gözlerinden öper, mektuplarını beklerim, aziz kardeşim. Mektubumun bu kadar geç kalması, imtihanların ve parasızlığı yüzündendir, kusura bakma.

Sabri Esat

Dijon, 8.11.1928

Merhaba Küçük Bey!

Nihayet mektup yazabildin. Bana iki teşrinisani tarihini taşıyan mektubunda, mektubumu dün aldığından bahsediyorsun. Âlâ! Fakat ben sana mektubu 26 teşrinievvel de göndermiştim. Demek mektup mutat hilâfına çok, hem çok gecikmiş! Bu bir... Gelelim ikincisine. Mektubu 2 teşrinisanide yazıyorsun, 3 teşrinisani akşamüstü postaya veriyorsun. Nafîle hiç inkâr etmeye kalkışma.. Çünkü pulun üstündeki tarih 3 teşrinisani.. Akşamüstü attığın ise bana 8 teşrinisanide gelmesiyle belli.. Ey Küçük Bey lâkaytlık bu kadar.. Yoo.. Yine Allah senden razı olsun. Ya o kendini Tarih Encümeni reisi zanneden beyefendi!.. İstanbul’da olsaydım görürdü o gününü.. Ona mektup göndereli çok oldu. Hâlâ bir cevap alamadım.. Acaba açık muhabere üstüne

1) Kenan Hulusi.

yazılmış bir zılgıt mı istiyor, o bilir. Darülfünun'un mektup dolabında teşhir ederim kendisini billahi. Daha mecmualar gelmedi. Fakat yarın alacağımı zannediyorum. Hazret kurt masalını bitirdi mi hayırlısıyla? Zavallı Ceylân'ın kalın bağırsağı ne oldu? Tamir edildi mi? Umarım ki bundan sonra basur illetine duçar olmaz. Mübarek Acemleri de geçti. Oscar Wilde'in bir kitabı var *Dorian Gray'in Portresi*, okumasını tavsiye ederim.

Yeni bir romana başlarsa istifade eder.

Birader bana diyorsun ki havadis yaz. Ama neyi yazayım?

—*Antır parantez*— [*entre paranthése*: parantez içinde] sana mektup yazmanın usulünü öğreteyim. Bir insan öteki insandan mektup aldı mı cevap yazar —*de la Palisse*'den¹—. Cevabı şöyle yazar: Aldığı mektubun başlıca noktaları üzerine istinat eder. Bu suretle hem sorulan şeylere cevap verir, hem fazla olarak havadis ita eder. Anladın mı şimdi? Bu metot gayet iyidir. Fakat günlerce mektubu ceketinin cebinde gezdirdikten ve ihtimal kaybettikten sonra kabiliyatbik değildir. Şimdi bu usulü tatbiken sana Dijon ve kendim hakkında malûmat vereyim: — Lisede leylîyim. İşim, gücüm Fransızca'yı ilerletmek, felsefe defterlerini yazmaktır. Leyli hayat nasıl diye sorarsan bunu Ziya Osman'a sormanı tavsiye ederim. Çünkü Galatasaray Lisesi ile bizim lisenin idari programı arasında bir gûna tehalûf yoktur. Saat altıda kalkılıyor, saat dokuzda yatılıyor. Yemeklerde domuz eti ve şarap mebzul.. Arkadaşları sorarsan felsefe sınıfında sekiz tane Çek, sekiz tane Acem, iki tane de Türk var. Kendimi saymıyorum ha. Diğerleri Fransız.. Fransızlar arasında çok candan çocuklar var. İsimleri Baillit, Flacot, de la Roche etc. Çeklerinki Stundnicka, Vazli, Paksner.. Acemlerinki, tuhaf değil mi, daha bir tanesinin ismini öğrenmek nasip olmadı. Anla alâkayı. Gelelim Dijon'un tavsifine. "Dijon" adlı bir şiir yazdım. Yakında okursun. Küçük fakat temiz, temiz ve şirin bir şehircik. Darülfünunu, operası var. Fakat daha iyice gezmek nasip olmadı. Çünkü ancak haftada bir gün 12'den 20'ye kadar mezunuz. Dedim ya manastır hayatı yaşıyorum, İstanbul'da iken yaptıklarımın kefaretinin veriyorum. Mamafih hayatımdan gayrimemnun değilim. Bu sıhhî ve temiz ve asude haya-

1) Söylenmesi abesle işigal olan gercek (ed.n.).

tı çoktan beri özlüyordum. Bu çocuklaşmanın gerek bünyem, gerek müfekkirem üzerinde çok şifakâr bir tesiri var. Tam tabiriyle “aziz” leşiyorum. Havadis bu.. Şimdi dinle: Evvelâ daha Mü....den mektup almadım. Geçelim. *Meşale* yaşadıkça bana gönder kuzum. *Meşale*’nin yeni harflerin doğmasıyla birlikte rahmeti rahmana kavuşacağını bana yazmıştın, iş olacağına varır, aldırma! Yalnız *İkdam*’ı istilâ etmeniz gayet muvafıktır. Vasfî’nin böyle bir teşebbüse girişi iyi olacaktır. Zannederim ki Ahmet Haşim size müzahir olur. Bu suretle Peyami Safa’ya karşı daha sağlam bir cephe almış olursunuz. Hem biliyor musun herifler bizden yıldılar. Çünkü edebiyat âlemine çok kuvvetli ve sarsıcı olarak girdik.. Düşündüler. Şunları nasıl *supprimer ecarte*¹ edelim. Evvelâ güler yüz gösterdiler, sonra başladılar. Yusuf Ziya’nın bizleri çağırması. *Meşale*’nin tesisi, hücumlar vesaire bu faraziyemin doğruluğunu ispat eder. Ne ise son sözüm.. Birleşin ve kuvvetli olun.. *Milliyet* gazetesinin edebiyat gününden bahsediyorsun, âlâ hangi gün olduğunu bana yaz. Çünkü eve yazdım ve para gönderdim. Bana edebî nüshaları gönderecekler. Lâtin harflerine karşı derin bir infialim var. Uzatma işaretinin kaldırıldığı günden beri yüzünü görmek istemiyorum. Şu edebiyata karşı sönmek bilmeyen irtibatım olmasa bundan sonra bir satır Türkçe okumak istemezdim. Fakat bu deli sevgi, beni ilerde heceleye heceleye okumaya sevk edecek. *Kaldırımlar*’ın çıktığını gazetede gördüm. 4 teşrinisani tarihli *Vakîr*’te.. Necip Fazıl’ı görürsen söyle! Kitaptan yani antolojiden vazgeçtik, fakat hiç olmazsa bizim bir liranın yerine bir kitap versin. Al ve bana gönder kuzum Yaşarcığım’ye böylece söyle ha..

İlhamî’yi² görüyor musun? Ha hiç Baki’yi gördüğünüz var mı? Varsa söyleyin ona iki mektup yazdım hâlâ gönderecek cevabını, yoksa mektupları almadı mı? Faruk Nafiz hâlâ İstanbul’da mı? Yoksa Ankara’ya gitti mi? Biliyor musun şimdi saat 4,5, ortalık karanlık, herkes teneffüste ben yalnız etüddeyim. Müsaade aldım. Gözlerim görmeye görmeye sana bu mektubu yazıyorum. Burada saat 4,5’ta hemen hemen gece oluyor. Artık yazacak hemen hemen bir şey kalmadı. Ziya Osman ne yapıyor, çok selâm söyle ona. Vasfî’ye bir kartpostal gönder-

1) Ortadan kaldırmak.

2) İlhamî Bekir.

miştim aldı mı? Kenan neden yazmıyor? Cevdet ne âlemde! Kitabı kabul edildi mi? Bilhassa bu mesele mühimdir. Kendisine sor, kitap ne olmuş. Sonra bizimkiler hakkında malûmat var mı? Yani bizim yurt bilgisi ile sarf kabul edilmiş mi, edilmemiş mi bunları bir öğreniver. Bak senin 3 çeyrek satırlı sahifene mukabil istenografik dört koca sahife... Bu mektuba cevabı seri olarak yaz. Ve süratle gönder. Nasıl mektup yazılacağı hakkındaki diskurumu unutma. İstanbul'daki edebî hadiseleri unutma. Arkadaşların hepsine selâm! Senin gözlerinden öper, mektuplarını beklerim kardeşim.

Sabri Esat

Dijon 20.11.1928

Yaşarcığım,

Darılma! Bilirim nazik çocuksun. Bak gördün mü ya böyle cevap vermeli! Ben nasıl yazıyorum.. Benim canım yok mu? Mektubunuzun geldiği gün cevabı yazılıyor.

Cevdet'ten mektup aldım. Hemen cevabını gönderdim. Tayyar'dan şimdiye kadar iki mektup ve Nahit Sırrı'nın mahut makalesini taşıyan bir mecmua ile bir *Meşale* aldım. Düşün: Tayyar bile bana *Meşale* gönderiyordu. Çok şükür söndü de siz de göndermek derdinden kurtuldunuz. *Meşale*'nin çıkmayışı beni çok müteessir etti, bir cihetten de memnun oldum. Neden bilir misin? Çünkü kendini nevama bağlı addediyordum.. Şu mahut mukavele ile.. Hoş mecmua çıksaydı da ben de yazmasaydım Yusuf Ziya Bey benden hava alırdı ya.. Çünkü "Müddei, alacak verecek davalarında müddei-i aleyhin ikametgâhı mahkemesine müracaatla mükelleftir." kaidei hukukiyesi beni her türlü kaza ve belâdan siyanet eder. Yusuf Ziya Bey benden tazminat almak isteseydi bile Dijon mahkemei asliyesine müracaat etmesi, bir avukat tutması lâzımdı. Neticenin ne olacağını ise Cenabı Hak bile bilmez. Mamafih ne olursa olsun beni rahatsız eden mevhum bir bağdan kurtuldum. Mecmuanın kendi masum ihtiyariyle çıkmayışı mukavelenin kendi aleyhine olmasa bile lehine infisahını icabetmez.

Bir noktai nazardan müteessir oldum. Zannediyorum ki *Meşale* bizim edebiyatta bir dönüm noktasıdır. Eğer bilhassa şiirde yeni bir irticaa şahit olmazsak başlı başına bir dönüm noktası olduğu daha vazih olarak anlaşılacaktır. Bunun daha derin yer etmesi için biraz daha devamı şarttır. Size bütün hararetimle tavsiye ederim. *Yenilik* namı altında çıkacak olan mecmuayı istilâ edin, her halde bir mecmua sahibi olmak faydalıdır. Bu kendinizi korumak, iyi hücum edebilmek için mükemmel bir siper olur.

Bir köpek çenesinden aksini duymak için..

Dostlarım bir ağızdan başlayalım şarkıya! *Meşale*'nin batması çoklarını sevindirmiştir. Velhasıl Yaşar sen, Cevdet Kudret ve Vasfi Mahir, Kenan Hulusi, tabii Ziyacık, sonra Bedrettin birleşin aranızda, Bülent Nuri'yi, eğer varsa Sabahattin Ali'yi, sonra *Miras* gibi bir şey yazan yirmi dört yaşındaki çocuğu¹ alın. *Meşale* ismini unutturmamak şartıyla yine faaliyete geçin. Hem *Yenilik*'e yazın hem de haftada bir *İkdam* gazetesinin kabilse bir sahifesini doldurun. Yaşar, bu hareket ölmemeli. İki aydan beridir ki, *Serveti Fünun*'u okuduğum yok. Yalnız hatırımda kaldığına göre orada bizim *disciples*'lerimiz [çömez] olacaktır. Kabili istifade olanları seçin. Yardımcı olurlar. Böyle toplu bir hareket yapacak olursanız ben de azami kuvvetimle yardım ederim. Şimdiye kadar birçok şiir yazdım. Bir kısmını çok yakında *Hayat* mecmuasına gönderdim. İsimleri: "Dijon", "Nasıl Döneceğim", "Yatakhane" ve "Saatler"... Bana çıkıp çıkmadıklarını haber ver. Mümkünse çıkan nüshalarından bir tane gönder. Bakalım nasıl bulacaksın Fransa'da tevellüt eden evlâtlarımı? Bana fikirlerini açıkça, samimi olarak yaz. Netekim ben, size bir mektubumda bütün fikirlerimi açık olarak yazmıştım. Bana Sabih İzzet'in makalelerinden bahsediver... Bizden de bahsediyor mu? Eğer ediyorsa ki tabii seni alâkadar ettiği için almışsındır. Bana gönder, kuzum, unutma. Okuyunca derhal iade ederim. Emin ol ki zayi olmaz. Ve hatta mektuplarım gibi vaktiyle eline geçer.. Kuzum unutma Yaşarcığım. Bakalım ne diyor.

Leyli hayatı yaşayan bir adamın başka ne havadisi olur ki. Hiç.. Pazarları sinemaya gidiyorum. Geçenlerde burada Douglas Fairbanks'ın

1) M.Ş. Esendal (ed.n.).

da *Gaúcho* isimli filmini gördüm. *Volga Mahkûmları*'nı burada tam olarak seyrettim. Hiç de hoşuma gitmedi. Sonra Pierre Loti'nin *İzlanda Balıkçıları*'nı gördüm. Opera'ya gidiyorum arada sırada. Bilirsin ki musikiyi çok severim. Şimdiye kadar *Karmen*'le, *Faust*'u seyrettim. *Faust*'ta Mephisto rolünü oynayan (bas) fevkalâde enfesti. İşittiğıime nazaran Grand Opera'dan imiş. Noel tatilimiz var. On gün kadar Paris'te geçireceğim. Sana, oradan kart gönderirim, hiç merak etme!

Biliyorsun ya Eyfel Kulesi'nden sizlere bağıracağım! Vaadimi unutmadım. Gider gitmez yerine getiririm. Şu *Kaldırımlar*'dan bir tane satın al, bana gönder parasını derhal irsal ederim, hem frank olarak.. Yalnız kaç kuruş olduğunu bilmediğim için takdime cesaret edemedim. Bakalım ne biçim nesne?.. Mustafa Sekip ile Necip Fazıl iki ahbap çavuşlardır, çok görme onu.. Kenan keratası tarih encümenindedir hâlâ değil mi?

Yazmasın, yazmasın daha, gösteririm ben ona. Geçen pazar Dijon'da dolaşırken bir Türk talebe keşfettik. Muğlalı, şimdilik altı kişiyiz.. Biri daha gelecek yedi.. Bana bak Yaşar gelecek sene için gelebilir misin? Mektebi bitireceksin, imtihana gir, herhalde kazanırsın, gel Dijon'a.. Fena şehir değil, birlikte tahsil ederiz! Artık kâğıdım bitiyor. Bana daima edebî dedikoduculardan bahset. Rica ettiğim şeyleri de mümkün mertebe süratle yerine getir. Bizim oğlanlara çok çok selâm ederim. Senin gözlerinden öperim Yaşarcığım.

Sabri Esat

2.12.928

Yaşar,

Benim kıymetli meslektaşım! Mektubunu hele şükür alabildim. Biliyorum sana sitem etmeye hakkım yok. Meşgulsün, çalışmak ihtiyacındasın ve çalışıyorsun. Bunların hepsi iyi.. Fakat haftanın bir yarım saatini şu eski dostuna, meslek arkadaşına hasredemez misin? Eder sin ya tembel... Hadi göreyim seni seni. Bak Yaşar şunu âdet yap. Sen ki iradesi kuvvetli bir gençsin. Muayyen bir günün muayyen saatinde bana yaz.. Bak zannediyorsun ki ben büsbütün işsizim.. Hayır. Ben liseyi şu kadar sene evvel bitirmiş ve kimya ve fizik gibi nesnelerden

çoktan elini eteğini çekmiş olan ben, dün pekâlâ kimya kompozisyonu yaptım. *Propriétés chimiques de l'hydrogène* [Hidrojenin kimyasal özellikleri]. Fakat bugün pazar işim yok. Miroir adlı kahvedeyim. Önümde saatim ve mektubun.. Sana cevap yazıyorum. Eğer istersen her hafta aynı saatte sana yazabilirim eğer seni sıkmazsam beyim!

Gelelim münakaşamıza... Ah ne iyi oldu da bu bahis açıldı, Yaşar. Söylenecek daha bir araba lâkırdı var.. Bu münakaşamız tabii bütün münakaşalar gibi ilmi olmalıdır. Sakın bu ilmî tabirinden benim tassallûfa yeltendiğimi zannetme. İstersen bu tabiri sil de yerine metodik lâfzını koy. Mamefih mademki işin içine metot karışıyor o halde ilmîdir. Şimdi dinle, Alelûmum edebî *discussion*'lar [tartışma] üç kısımdan mürekkeptir.

1 – *Introduction (mehtal)* [giriş], 2 – *Critique (tenkit)*, 3 – *Conclusion (netice)*.

Âlâ şu halde edebî veya ilmî bir münakaşa yapmak istenildi mi evvelâ muarızın fikirleri izah edilecek –*introduction*–, sonra bence bu fikirler mukni delaile birer birer çürütülecek –*critique*–, daha sonra münakaşayı yapanın fikirleri ve netice. İşte bu küçük metoda riayet edersen, Yaşarcığım, seninle bu bapta aramızda ilelebet yadigâr olarak hıfzedilmeğe lâıyk bir şaheser olmak üzre (Bizde sıfatların istimali hakkında hiçbir kaide yoktur, bu bapta *exagération*¹ icrayı amel eder) bir münakaşa yapabiliriz. Bunu istersin değil mi Yaşarcığım? Ben de isterim. Mesele yok. Beni ihtimal *dogmatique* zannedersin. Hâlbuki ne kadar yanlış... Ben peygamberlerden nefret ederim. Elimden geldiği kadar onlarla alay etmek isterim. Hayır ben hiçbir zaman nassî değilim. Kafamın kabul ettiği metotla ikna edildiğim zaman soldan geri dönmekte hiç bir mahzur hissetmem. Evet itiraf ediyorum ki şu anda bir nazariyeye sahibim. Sahibim demeyelim; bağlıyım. Eğer biri çıkıp da “Senin düşüncelerin şu ve şu noktalardan yanlış. İşte ispatı derse artık ne yapabilirim. Eğer inat etmekte devam edersem gülünç olacağım. Hâlbuki doğru bulduğum faraziyeyi derhal kabul edivermek beni hiçbir vakit *degradé* etmez². Bilhassa şiir meselesi... Ne kadar ince, ne

1 Aşırılık.

2) Küçültmez.

kadar nazik bir mesele. Bu hususta yapılacak en küçük bir *stupidité*¹ ne kadar pahalı oturur.

Bırak bizim hödükleri.. Bizzat kendi vicdanın karşısında ne kadar hicap duyarsın. Öyle zannediyorum ki bizde en iyi münekkitt bizzat kendi *conscience*'mız [bilinç] olarak hakiki münekkidin zuhuruna kadar bu psikolojik uzuv –demek caizse– icrai vazife edecek. Güzel. Ben nasıl fikirlerime bağlı olabilirim? Ben ki her şeyin değiştiğini (Lavoisier) kabul edenlerdenim. Eğer böyle bir şey yapacak olursam bütün istihaleyi, inkılâbı inkâr edip bir köşecikte *Leylâ ve Mecnun* veyahut gazel yazmaktan başka ne işim kalır? Hayır.. Vicdanım, müfekkirem o kadar egoist, o kadar hercai meşreptir ki yeni ve güzele, eski ve fenayı derhal feda eder. İşte dogmatik, işte dogmatizm burada... Yeni ve güzele, eski ve fenayı kıymak!.. Bu fenaysa!.. “Nazariyelerin...” diyorsun. Evet, haklısın, nazariyelerim... Fakat her an idam edilmeye mahkûm nazariyelerim.. Ancak yenisini ve güzelini bekliyorum. Bu bapta müfekkiere ve vicdanımın bütün kapıları serbest limandır. Herkesin fikri muhterem... İctihadı muhterem... Yalnız ictihat sahibi muhterem değil. Hani şu doktor! Bunlar hep güzel şeyler fakat bunları bana söylemeye neden lüzum gördün? A Yaşarcığım, bu şekilde bir dogmatizm yapmış olmuyor musun? Herkesin ictihadı muhterem diyerek münakaşayı reddetmiş olmuyor musun? “Herkesin ictihadı muhterem” doğumundan belki daha az banal olan –barikai hakikat müsademei efkârdan doğar– doğumunu neden bana hatırlattın? Mademki “tolerans”ı kabul ediyorsun. O halde şu neticeyi kabul edelim: Herkesin ictihadı muhterem fakat ancak kendisince... Diğerlerince muhterem olabilmesi ancak bir kaidei nezakettir ve münakaşaya mâni değildir. Şu halde serbestçe münakaşa edebiliriz. Benim gözümle edebiyat, –daha doğrusu şiir, çünkü münakaşayı mevziileştirmek lâzım– senin gözünle şiir, Cevdet’in gözüyle şiir.. Ne âlâ.. İşte üç faraziye demek. Senin tabirinle üç muhterem ictihat. Gel yumurta dövüştürenler gibi şunları bir tecrübe edelim. Ben kendi fikrimin bile doğruluğunu tamamıyla iddia edemeyecek kadar septik bir adamım. Bakalım netice neyi gösterecek?.. Neticesi maddi olarak “hiç!” olabilir. Fakat böyle bir

1) Sersemlik.

münakaşa dimağlar için güzel ve faydalı bir temrindir. Bütün bu yazdıklarım bir prologdan ibarettir. Şimdi *introduction*'a başlıyorum:

1 – Her ne kadar mektup kati fikirleri ihtiva etmiyorsa da öyle tahmin ediyorum ki Yaşar şunları demek istiyor:

a) Sabri'nin şiir hakkındaki nazariyesi şahsidir. Muhakkak ittibai zarurî değildir. Empresyonizmden sonra gelen *ultra impressionisme* şiiri yaşatmaz. Ammeye hitap edememek, psikoloji yapmış bir adamla kayıkçı Laz Mustafa'ya aynı tesiri yapamamak bir noksandır.

b) Hâlbuki asıl şiir benden fişkırان ve fişkırıldığı gibi senin içine giren fikirleri ve hisleri ihtiva etmelidir. Ben bu satırları, bu mısraları yazarken neyi düşünmüşsem sen de onu düşünmeye mecbursun. Başka türlü düşünmene imkân yoktur. Çünkü ben her şeyi sarahatle söyledim. Sana güzel buluşlar, *épatant* [şaşırtıcı, hayranlık uyandıran] teşbihler yaptım. Ah! Artık ne istiyorsun. İşte ben X'i duydum. Bunu derinden hissettim. Sana naklediyorum. Sen muhakkak X'i duyacaksın! (X-X), (X+Y), (X-Y) gibi değişikliklere mahal yok. Zaten şiir bünyesinin buna tahammülü yoktur. (– Of! yanıma iki güzel matmazel oturdu, poule [piliç] cinsinden!.. Aynı selâbetle fikirlerime devam edemeyeceğim. Kusura bakma. Ne yapayım, âdetim!)

c) Şiir hususunda filânca şairin yolundan gitmek hiçbir şey ifade etmez. O şair ki beni tamamıyla alâkadar ediyor, ihtimal teşhir ediyor. Şu halde benim çocuklarım onun çocuklarına benzerse bu benzeyiş aleyhe kaydolunan bir puvan [puan] değildir.

Değil mi, Yaşar, bunları demek istemiyor musun?

Şimdi dinle.

a) Bu aleyhe kaydolunan bir puvan olmaktan mada yürümek, başka vadilerde yürümek istemediğine bir delil yani edebî reaksiyonu kabul ettiğine bir burhandır. Dedğin “Yaşar, Nafiz, Vasfı” triyosu “Sabri, Osman, Cevdet” triyosundan daha fazla kuvvetlidir. Daha fazla tanınmıştır. Fakat şurası inkâr kabul etmez ki birinci triyo ikinci triyodan daha fazla bir şey hissetmiş olsun. Bilâkis birinci triyonun hissettiği ve hissettirdiği şeyler parmakla sayılır ve bunlar birinci triyo lehine kaydolunan bir puvan olamaz katiyen..

Fakat bu istikbalde ikinci triyonun lehine kaydolunacak bir puvandır. Çünkü birinci triyonun âkibeti, istikbali mazi olmuştur. Çünkü

triyonun şefi, bunu müsaadenize iktiraen söyleyeceğim, yapabileceğinin en güzellerini yapmıştır. Hâlbuki ikinci triyoda bu böyle değil. Zannediyor musun ki ben Faruk Nafiz'i hor görüyorum. Hayır, belki benim kadar Faruk Nafiz'i seven, onun yazılarını *admire* eden¹ yoktur. Fakat onu o kadar yüksek addetmememe rağmen, yazılarını en büyük bir zevkle okumama rağmen... Dinle, Faruk güzel yazıyor.. Amenna! Şiirleri *touchant, frappant, épatant*². Fakat başka türüsü yok mu? Ben Faruk'u herkesten fazla anladığımı, takdir ettiğimi iddia ediyorum. Ve yine iddia ediyorum ki şiirleri bana fazla bir şey söylemiyor, olduğundan fazla olmasının ihtimali yok. Neden? Gayet basit... Faruk'un bir şiirini okuyorum. Sonuna geliyorum ve hayret ediyorum. Sonra! Sonra, hiç.. Bıraktığı tesir o gün akşama kadar bile devam etmiyor.

Bende yaptığı *excitation*³ o kadar *furtif*⁴ bir kuş ki.. Ancak bir kanat çırpı ve gitti.. Ah gelmeyecek, ah gelmeyecek. Eğer gelseydi Faruk gibi yazmama bir mâni kalmazdı. Fakat gelmeyecek.. Neden gelmeyecek. Çünkü benim üstümü kirletti. Benim zekâma, benim muhayyileme, benim düşünme kabiliyetime küfür etti, öyle gitti. Bana dedi ki:

– Ey ahmak! Şimdi ben söylemeye başlıyorum.

Söyleyeceğim sana bütün duyduklarımı. Meselâ ben yalnızım değil mi? O halde dinle:

Ben yapayalnızım. Ben yapayalnızım!

Fakat hayır, ben o kadar yalnız değilim. Evimde küçük bir köpeğim var. İkimiz o kadar yalnız sayılmayız. Şu halde senin yalnızlığın, benim yalnızlığım değildir. Binaenaleyh sen muhakkak bu yalnızlığı kabul ettirmekle benim zekâmın üstüne bir tabaka balmumu sürüyorsun. Eh insaf et. Bırak biraz da ben düşüneyim. Kendini şiirinde o kadar hissettirme ki ben sana kızmayayım. Ben sana ukala diye bilmukabele küfretmeyeyim.

Lütfen “Osman, Cevdet, Sabri” triyosu diye tevsim ettiğin⁵ triyo, eğer vicdanınla kabul ettiğin bir triyo, müstakil bir triyo ise bu güzel..

1) Takdir eden.

2) İçli, çarpıcı, şaşırtıcı.

3) Heyecan.

4) Geçici.

5) Adlandırdığın.

Fakat düşünmüyor musun ki, Yaşar, Faruk, Vasfi triyosunda şeref hissesi Faruk'a mevdu olduğu halde öteki triyoda da ben büsbütün binasip değilim. Küçücük müsaadenizle *tout petit* [küçücük] bir payım olabilir değil mi? Fakat gevezelik ettim, a-b-c'ye birden cevap verdim. Adam sen de, dinle!

Ziya hakkında: Ziya'yı severim. Fakat bu muhabbetim onu icap ettiği zaman tenkit etmekten menetmez. Çünkü bilirim ki Ziya'yı tenkit edersem kazanacağım, kaybedecek değilim. Hâlbuki ben şu aciz fikirlerime taraftar kazanmayı ne kadar isterim Yaşar.

Ziya, bugün, ihtimal gayri şuurî yazıyor. İhtimal tarzımızın felsefesini bilmiyor, ihtimal doktrinlere vâkıf değil. İhtimal hücumlara daha az mukavemet edecek. Fakat bütün bu *inconscience*'ın [bilinçsizlik] bir gün *conscience* [bilinç] olması¹ ihtimal dahilinde değil midir? Bekleyelim. Şiirde *excitativ*² tesirin musical olabileceği kanaatini reddedecek kadar aptal değilim. Çok güzel bu *excitation musicale* yalnız tonlardan ve gamlardan ibaret olmadığını iddia edeceğim. Bir mana vardır. Bir de musiki, ritim, değil mi? Musikiyi şu şekilde irae edelim. Musikî mümted'dir ve asla kopuk, parça parça değildir.

Bu *exciter* ediyor. Bende yeni bir mânâ âlemi yaratıyor. Bu mânâ âlemi –ki muhakkak olmalıdır, eğer mevcut olmazsa deli saçmasını şiir telâkki etmekte beis yoktur– de tıpkı musikî, ritim âlemi gibi bir şekli mi muhafaza etmelidir.

Artık bitireceğim!

Hayat'ların geldiği yok. Fakat elbette bir gün gelirler. Fakat bizim yazılar çıkmaya başladı demek ha!.. Mamafih Yaşar şu *Yenilik* meselesini halledin. Bu humeka memleketinde bir ışık, bir kıvılcım, bir şey olsun..

Mektuplarını daha insicamlı olarak beklediğimi söylemeye lüzum yok, değil mi?

Gözlerinden operim, çok sevgili ve iyi kardeşim!

Sabri ESAT

1) Bilinçsizliğin bir gün bilinç olması.

2) *Exciter*: Heyecan uyandırmak.

27.12.1928

Şekerim.

Gazeteleri her cuma muntazaman alıyorum. Binlerce teşekkür. Her gazeteyi aynı alâka ile okuduğum için tenkit etmeye hal ve mecal bulamadım. Fakat ne olursa olsun bugün biraz sana daha ciddi olarak yapılan işlerden bahsetmek isterim. Şimdiye kadar çıkan üç nüshada kendimce kıymetli bulduğum üç yazı var. Biri senin *Meşale* edebiyatı hakkındaki makalen ki cidden özlü ve çalışılmıştı. İkincisi Ziya Osman'ın "Minareler" şiiri, üçüncüsü "Uçurtmalar" nesri¹. Cevdet'in üç şiiri ile iki makalesini okudum. Şiirlerinden bir mânâ istihraç etmek müyesser olmadı. Kafam, bu gâvur memleketine geldim geleli kalınlaştı galiba. İşte son şiiri, güzelliğini anlayamadığımı evvelâ ahmaklığımı hamlettikten sonra bu şiirde hiç bir mânâ bulunmadığını iddia edeceğim. Hazret vaktiyle *Yedi Meşale*'de daha orijinal olarak yazdığı şeyleri şimdi daha zevksiz bir tarzda tekrarlıyor gibi geliyor bana. Onun *Yedi Meşale*'deki 6+5'lik şiiri bu şiirinden kat kat daha güzeldir hiç olmazsa. "*Ölünce aynı yere tıksınlar ki, demiş*" gibi çok sakat misraları ihtiva etmiyordu. Eğer hazretin yazdığı şiirler hep bu örnek ise, –bilmem belki güzel ve orijinal şeyler– fakat çok dalgalı ve bana çok kof gibi geliyor.

Sonra hazretin bende bir kusur ve kabahat gibi bulduğu "mademki, nasıl" gibi sözlerle başlayan cümle *turnür*lerini [*tournure*: biçim, kuruluş] kullanması bilmem ki iddiasında ne kadar az sabitkadem olduğunu göstermez mi?

Daha henüz hazretin *Birinci Perde*'sini almadım. Pek merak ediyorum. Şunu bana göndermenin bir çaresini kuzum bul. Bakalım ve neticeyi sana yazarım.

Sonra birinci makalesinde aşağı yukarı bize atıyordu. Fakat şiir nazariyesi tamamıyla yanlış bir nazariye...

Zaten bu nazariye sembolistlerin nazariyesi idi. Onların heyecanını tarif etmek değil, aynı heyecanı karilerin kalplerinde doğurmak gayesiyle yazıyorlardı. Bu bapta gayet güzel bir şaheser okudum. Ribot'nun *Psychologie des Sentiments*'ında "Abstraction des Emotions" bahsinde

1) Sait Faik'in yayınlanan ilk yazısı.

Ribot diyor ki: “Heyecanı karide doğurmak, o heyecanı tamamıyla anlatabilmek için birçok elemanlara ihtiyaç vardır. Bu elemanlar tamamıyla entelektüel nevidendir *perception* [algı] vs. Eğer şiir bütün bunlardan tecerrüd ederse ortada yalnız kuru kelimeler kalır. Bu kelimeler belki *abstraction des idées* yapabilirler [fikirleri dikkate almayabilirler], fakat hiçbir zaman *abstraction des émotions* yapmaya [duyguları dikkate almamaya] muktedir değildirler. Meselâ birçok Fransız şairinin yalnız ilk harflerini majuskül ile yazmakla iktifa ettikleri *Solitude*, *Spleen*, *Volupté* [Yalnızlık, Sıkıntı, Şehvet], kariie hiçbir şey ifade etmez. Eğer şair de bu sırada hissettiği heyecanı, kariin kalbinde doğurmak istiyorsa, bu heyecanı tevlideden elemanları ortaya koymak mecburiyetindedir. Bu elemanlar tamamıyla karakteristik olmalı. Meselâ bize bir manastırdan bahsedilse derhal hatırıma tuhaf bir sıkıntı gelir. Çünkü bir manastırda, loş koridorlar, tek tük yanan kandiller, dualar, org sesleri gibi bizi fevkalâde eğlendirmeyen şeyler görürüz. Bu elemanların ayrı ayrı bizde doğurdukları heyecanı sıkıntı ve yahut diğer bir şekilde izah ediyoruz. Aynı şeyi kariin *conscience*’ında doğurmak istersek yapacağımız şey bu elemanların en karakteristik olanlarını orijinal bir şekilde ortaya koymaktır.” Görüyorsun! Tamamıyla mücerret bir sembolizm, gayesinden ne kadar uzaklaşıyor. Bunu bir makale halinde yazmak isterdim. Fakat iki şey var ki bana mani oluyor. Bir, vaktim yok, iki, Cevdet’i kızdırmak ve *Yedi Meşale* gençleri arasında bir anlaşmazlığın mevcudiyetini âleme ilân etmek istemem. Hulusi’nin hikâyelerine gelince üslûp güzel fakat sıkıcı. Mevzu dersin pek fazla romantik. Neden daha modern mevzular bulmak istemiyor? Nihayet bence şimdilik edebî janrımız hakkında herhangi bir makaleye taraftar değilim. Bunları hiç kimse bilmez. Çünkü *on est en perpétuello transformation*.¹ Bırakalım onları şimdilik. Hele biraz daha yaşlanalım. Hele bize hücum edenler olsun o zaman belki bir şeyler yapılabilir. Sana çok rica ederim muhakkak Sabahattin’in² Francis Jammes tercümesini bas. Yahut ikisinden birini muhakkak bas. Hem en yakın bir tarihte. Bu noktada tekrar sana rica ediyorum. Çünkü *j’y tiens*.³

1) Devamlı gelişme halindeyiz.

2) Sabahattin Eyuboğlu.

3) Buna önem veriyorum.

Benden makale, nesir filân istiyorsun. Ne gezer birader. Kafamda bir sürü şeyler var. Otursam ve niyet etsem yazarım. Yazarım ama bende ne niyet ne de vakit var. Adam sen de deyip geçiyorum. Şiire gelince size epeyce gönderdim. Bu yakınlarda bir tek şiir yazabildim: “Basık Şehir”. Basık ve küçük bir şehrin bende bıraktığı intiba... Yahu *Hayat*’ta bizim şiirler çıkmaya başladı mı? 1 kânunuevvel sayısında “Ben” adlı bir şiirim var. Gönderdiğiniz mecmuaya teşekkür ederim. Acaba 15 kânunuevvel ile 1 kânunusani nüshalarında bir şeyler yok mu? Herifler bizim parayı vermiyorlar. Ne yapmalı bilmem ki? “Ben”i nasıl buldun? Neyse artık yazacak bir şey kalmadı. Herkese selâm *Birinci Perde*’nin¹ gönderilmesini tekrar tekrar rica ediyorum.

Gözlerinden öperim kardeşim.

Sabri Esat

Dijon, 6.1.1929

Yaşar!

Yahu amma da hiddet buyurmuşsun ha! Ne dedik? Kime gözünün üstünde kaşın var dedik. Vallahi sana bir şey söyleyeyim mi? Sen bu luttan nem kapıyorsun. Nerdeyse bu adam bana mektupla hakaret etti diye Sultanahmet sulh mahkemesine istida yazacaksın. Pardon, mil pardon.

Bir kusur ettikse cânâ merhamet kıl bizlere! Maksudım Meşalecilerin sükûtunu tefsir etmek değildi. Gayem sadece evvelki gürültüle-re nazaran şimdiki durgunluğun bir sebebi de bir iki kişinin gruptan fekki irtibat etmesi olduğunu arz etmektir. Sadece bu kadar. Sesimin tannan olup olmadığına, terselerimin vaktiyle makbule geçip geçmediğine gelince *ce sont des vieilles histoires*² der. Ve sana *t’en fais pas*³ diye küçük bir tavsiyede bulunurum. Öyle bir haleti ruhiye içinde bulunuyorum ki, bugün grubun bakiyetüssuyufu tarafından Muammer Lûtfi

1) Cevdet Kudret’in şiir kitabı.

2) Eski hikâye bunlar.

3) Aldırma.

gibi *exilé* [sürgün] olsam, daha doğrusu addedilsem fazla gam yeme-yeceğini müsaadenizle...

Yalnız gam yediğim bir şey varsa o da *ceux qu je compte sur eux*'lerin¹, ayazda kalmış balıklar gibi, ateş bulamayarak kollarını açıp kapayarak ısınmaya çalışmasıdır. İhtimal bu hararetsizlik zahiridir. Fakat ne olursa olsun.

Meşale edebiyatını düşündükçe geniş bir nefes alır ve azîm bir *satisfaction morale*² duyarım. Ve bazı arkadaşların bazı manzumelerini bu Meşale edebiyatı kadrosu dahilinde tutamamakla da duyduğum his geniş bir ıstıraptır.

Yazıp neşrettiğim ve Fransa'da kaldığım müddetçe yazıp neşre-deceğim manzumeler hep terseli ve tarz itibariyle eski olacaktır. Bu *entendu* [tamam]. Fakat bu yazdığım manzumelerin yepyeni şeyler olmamasını istilzam etmez. Daha açık bir ifade ile bu hal beni yeni tarzda manzumeler yazıp da neşretmekten men etmez.

Koşma ve kıta tarzına gince, mademki “büyük şair”³ öyle yazıyor. O halde doğru ve aynı zamanda da müşküldür. Fakat biliyor musun Karagöz sahifelerinde bile emsaline ekseriya tesadüf edilen bu tarzın pek müşkül bir şey olduğunu tahmin etmemekliğime müsaade edersin değil mi? Yemeğin sureti tabhıdan anlayan bir aşçının selâhiyetiyle diyebilirim ki, mesele izam ettiğin gibi değildir.

Filvaki okumayınca yazmak iştihası uyanmıyor. Fakat şunu bittec-rübe söyleyebilirim ki çok ama çok fazla okuyunca da yazılmıyor. Aynı iştihaszlık orada da kendisini gösteriyor.

Gelelim telâkki değiştirme meselesine: Adam, onlar ruhun göm-lekleridir. Kirlenince, değiştirilir. Benim hakkıma bu teveccühünüz de gösteriyor ki Fransa'da boş durmuş değilim. Bilhassa müthiş bir vatan-perver ve nostaljik oldum ki bunun tesirleri ihtimal yakında görüle-cektir. Ziya ile Cevdet'e de mektup yazıp gönderdim. Tabii bizim mek-tuplar, perşembe gecelerinin hiç olmazsa bir saatini alıyor. Bahsim açıldığı zaman hakkımda ibzal buyrulan iltifatları dinlemek isterdim.

1) Kendilerine güvendiklerim.

2) Manevî zevk.

3) Faruk Nafiz.

Kadın Yurdu'nda¹ benden bahsedildi mi?

Perşembe akşamlarından birini bana tahsis edin de benim şerefime çay nuşedin. Bu berbat memlekete geldim geleli ne çay içebildim, ne de kahve. İntihap edeceğiniz Sabri Esat gecesinde eş'arımı da okursunuz. Fakirin gönlü burada şâd olur. Odam fevkalâde soğuk, titriyorum. Hemen yatağıma gireceğim. Bu kadarla bu sefer iktifa et. Soğuk, insanın tıraş kabiliyetini bile izale ediyor. Gözlerinden öper ve mektubunuzu beklerim. Arkadaşlara hep selâm.

Votre dévoué

Dijon, 23.1.1929

Yaşarcığım!

Yok yanılıyorsun. Bilâkis haleti ruhiyen, arkadaşlarına karşı tarzı muaşeretin hiçbir zaman ferdî bir psikoloji olamaz. Bilâkis bu, çok yüksek ve çok faydalıdır. Ve zannediyor musun ki, ben böyle bir vaziyet karşısında hiddet ederim? Hayır! Bende tuhaf bir noksanlık var: Hiddet etmek kabiliyetinin mefkudiyeti.

Ne kadar severim o adamları ki bazen kendilerinde hiddet etmek ihtiyacını duyarlar. Damarları tuhaf bir arzu ile gerilir. Yüzüne heyecan ve kan dalgası hücum eder. Asabı gerilmiş müteaddit yaylar gibi içinde kıvrılır, zemberekleşir. İşte Yaşarcığım bu hal yok mu ya... Bu halin sana tuhaf bir şehvet hissi verir. İstersen bir hoşluk diyelim. İnsan bu anda neler yapmaya muktedir değildir. İsterse oturur, bir piyes yazar. İsterse kalkar, bir adam öldürür.

Bırak neticeleri... Yalnız nazarı dikkatini bu halin üzerine çevir. Şüphe yok ki bu dakika bir “moman süprem”dir [*moment suprême*: yüce an].

Ben ne yazık ki bundan mahrumum. Derler ki mağrur adamlar hiddet edebilirler. Acaba bende gururdan eser yok mu? Eğer gurur ile tekebbürü birbirine karıştırmazsak bende ondan var. Hem fazlasıyla... Peki, neden kızmıyorum? Neden hiddet etmiyorum? Daha doğru-

1) Bu isimdeki bir dernek.

su edemiyorum? İşte bu, halledilmeye değer... Bir *psychologique fait*¹. Bunu inşallah bir manzume ile izaha çalışacağım!

Ha! Sadedi bermutat aştık. Ne diyordum? Evet... Dünyada hiçbir zaman seni fena bir insan telâkki etmek eşekliğinde bulunmayı kabul etmem. Müsterih ol Yaşarcığım... Gelelim istihzaya...

İşte bilhassa bu bende hiddet hassasının yerini tutuyor. Fakat bu tam, manasıyla *bienveillant*² bir intizardır. Gayesi hakikaten başkasını incitmek değildir. Malûm ya bir dürtmek var, bir de çimdiklemek... İstihzanın dürtmek cinsini sevmem. Fakat *chatouiller*³ bazan hoş gider. İşte bu nevi istihza ki katiyen acıtmaz, bilâkis tuhaf bir sekir verir, ben buna bayılırım. Böyle bir istihza karşısında pasif veya aktif olmanın ehemmiyeti yok. Elverir ki istihza mevcut olsun...

Sen de bunu benim samimiyetime bağışla... Samimiyetim ki, sen bunu pek yakından bilirsin, benim yegâne iftihar ettiğim şeydir.

Şiirlerim: Yeniler var şimdi. Biri intihar; şöyle başlıyor:

*Çürük bir meyva gibi kanla dolunca için
Duyunca çarptığını göğsünde bir çekicin
Hazla kemireceksin bir bıçağın sapını.*

Bilhassa en sevdiğim iki tane Fransız evlâdım var: Biri “Şatolar”, öteki “Nostalji”.

“Şatolar”, daha ziyade hislerin boyanmış şekli, hâlbuki “Nostalji” çok sade, çok bebe...

“Nostalji”yi yakında –belki– *Hayat*’ta okuyacaksınız. Belki diyorum, çünkü *Hayat*’ta iki şiirim daha var. “Kanal”, “Yatakhane ve Saatler”...

Toplantılarda neler konuşuyorsunuz? En ziyade kim kimle münakaşa ediyor? Ah ben olmalıydım değil mi? Ceylân meselesi kapanmadıysa Cevdet muhakkak Kenan’a ilişir. Vasfı ne yapıyor? Ziya gelmiyor değil mi? Ziya bana muntazaman mecmua gönderiyor.

Uyanış. Eh min gayri haddin, okurken arada sırada şapka çıkaracağım vaki oluyor. Bilhassa son nüshada Tahsin Halil imzasının üstündeki şiiri, konu itibariyle pek o kadar yabancı bulmadım. Gençler,

1) Psikolojik olgu.

2) İyi niyetli.

3) Gıdıklama.

Allah razı olsun, hiç olmazsa izimizde yürümek istiyorlar. Bu da bir nevi iltifattır değil mi? Bu *tendance*¹ hiç olmazsa, diğer usulün eskimiş olduğunu gösteriyor ki, bilhassa gençler tarafından izhar olunması, istikbalin bize, *Meşale* edebiyatına müteveccih değil tâbi olacağını ima ediyor.

Operada müphemlik biraz mevziîdir. Nihayet operayı yazmakla ne söylemek istedim? Değil mi? Hiç! Yahut gürlmek! Kendimi büyük görmek!

Ağır bir nostalji altında gururumun uyandığını hissetmek...

Hep benim bu tellerin üstünde gezen eller...

Nasıl saha kalkarsa bütün bir gölün suyu

Dinle şimdi yayları boğan bu uğultuyu...

İşte bu, benim gururumun sesi olacak ki, bütün bir opera olan benliğimde ancak onun sesini işitiyorum. Ve bunun sesini inkâr edenlere de:

Yanağımda seyreden bir tel kızıl saç gibi

Henüz kana bulanmış sıcak bir kırbaç gibi

Yüzünde duyacağsın sesimin tokadını.

diyorum. Zannediyorum ki mânâ pek o kadar mühim değil. Sen şiir yazmıyor musun ne? Ya Cevdet? Ya Ziya Osman? Ziya bana yazdığı mektuplarda şiir yazdığından hiç bahsetmiyor. *Hayat*'ta ne seni, ne de Vasfi'yi bu yakınlarda gördüğüm yok...

Maarif vekilinin vefatı üzerine çıkan *Hayat* nüshası bende tuhaf bir tesir bıraktı. Acaba bu adamın ölmesinden sonra arkasından söğseler daha mı samimî veya gayrı samimî olacaklardı diye düşünüyorum. Ben böyle bir ölüm vakasından istifade ederek herhangi bir şey kazanmaya bakanları biraz da mortocu iskatçılara benzetirim. Bilmem hakkım var mı?

Piyeslere gelince, zannederim ki –evvelâ hepinize muvaffakiyet dileirim– İstanbul'da vodvil modası geçmiştir. Şu halde facia modası var. Çünkü Darülbeyaz'ın başında Muhsin bulunuyor. Bunun iyi veya fena olduğunu münakaşa edecek değilim. Yalnız Muhsin'in karakteri-

1) Eğilim.

rini düşünerek sana iki piyes tavsiye ederim. Buraya Paris'in *Grand Guignol*'u geldi. Birkaç oyun verdi. Gittim, gördüm. En mükemmel şu iki piyesi buldum. Bunun ikisi de iki perdelik facia...

Biri: *Le baiser dans la nuit*.

Öteki: *Le poignard malais*.

Bu iki piyes de çok mükemmel... Tam Muhsin'in istediği gibi. Bilhassa birincisi tıpkı tıpkısına onun yapabileceği şey. Bana gelince yapacağım veya yapmakta olduğum o kadar çok iş var ki zannetmem ki piyes tercümesine vaktim olabilsin.

Gözlerinden öper ve daha mufassal mektubunu beklerim. Arkadaşlara çok çok selâmlar.

Dijon, 20.4.1929

Aziz Yaşar!

Ziraat Bankası damgalı mektubunu aldığım zaman evvelâ bizim peder bana para gönderdi zannettim. Mamafih mektubun senden geldiğini öğrenince pek fazla sükutu hayale uğramadım. Mektubun bende kaybedilmiş bir şeyin bulunmasıyla hâsıl olan sevinci husule getirdi. Hakikaten aylar var ki konuşmuyoruz. Hatta ne tuhaf, anneme her hafta gönderdiğim kartpostallar –sıhhat raporları!– müstesna bir iki aydır bir satır Türkçe yazmak fırsatına nail olmamıştım. *Hayat* mecmualarını okuyor değilim. Şöyle bir makale serlevhalarına bakıyorum, kâfi... Tabii şiir yazmadığımı söylemek zait değil mi? İki üç aydan beri bir tek şiir yazmadım. Birkaç kere teşebbüs ettim. Olmadı. Zannediyorum ki kafamın tertibatı değişmiş. Elimden geldiği kadar fazla Fransızca okumak ve konuşmaktan eski mümaresemi yavaş yavaş kaybetmek üzereyim. Ve bu dört senelik uzun tecrübeyi atlattıktan sonra bu eski maharetten kocaman bir hiç ile İstanbul'a döneceğim. Kim bilir belki de Fransızca şiir yazmaya başlayacağım. Sana bir şey söyleyeyim mi? Bana öyle geliyor ki, Fransız şiirleri ile bizim *Meşale* edebiyatı şiirleri arasında metot, tertip, zekâ, mevzu, hassasiyet, yaratış kudreti ilâ... itibarıyla pek azim bir fark yok. Diyebileceğim ki, bizim şiirlerimiz hiç de iptidaî, kurunu vustaî değil. Eğer *Meşale*'nin şiirde açtığı çığır takip edilecek ve

daha yenileştirilecek olursa Türk edebiyatı Garp edebiyatına, Garp tekniğine, Garp kültürüne o kadar fazla yakınlaşacak, Tabii bilirsin ki bu meselede en ziyade ısrar ettiğim mahallî renk ve mahallî ruh noktalarıdır. Bu iki nokta unutulmamak şartıyla atılacak her adım Türk edebiyatını, Garp'taki akranları seviyesine doğru yükseltecektir.

Hayat mecmuasında yakında son şiirlerim intişara başlayacak galiba. Mamafih bunlar da pek o kadar fazla değil. Üç tane: “Kanal”, “Ormanın Canavarı”, “İntihar”. Son manzume, “İntihar” psikolojik bir şiir. “Ormanın Canavarı”na aldırıldığım yok. Fakat “Kanal”ı ben beğeniyorum. Bakalım bunlar hakkında fikirleriniz neler olacak? Filhakika şu son *Hayat* mecmuasında çıkan 8 şiirim mevzu itibariyle fevkalâde aranmış, taranmış degillerdir, bunu biliyorum. Hakikaten düşünüyorum, İstanbul'da olduğum zamanlar tarihî şiirler serisi, Minyatür şiirler serisi, mahallî renkli şiirler serisi, Yalnızlık, Sonbahar ve Peygamber olmak gibi havalı (bu tabiri çok severim) şiirler serisi gibi birkaç kısım. E oldukça orijinal şiirler yazmıştım. “Bugün Eski Şarkılar”, “Kış Bitmeyecek mi?”, “Daüssıla” ilâ... gibi sade, çok yazılmış şiirler yazıyorum. Sebep ne? Gayet basit, istiyorum ki biraz da avama hitabedeyim.

*Oltanızın ucunda esnerken bütün deniz,
Onu ya bir yaz günü sahilde dinlediniz.
Bir şerbetmiş gibi o damladığı içinize...*

Bunda anlaşılmayacak bir şey yok. Herkes bunu görmüş, herkes bunu hissetmiş, herkes bunu tatmıştır. Hâlbuki eskiden.

*Portakal bahçeleri, portakal bahçeleri
Bir haberci giriyor tunç kapıdan içeri!..*

dediğim zaman *bon sens* [sağduyu] bana derhal amma da enayi tezini yapıstırıyordu. Öyle ya Hunlardan bahsediliyor. Dekor tümüyle kurunu vustaî... Bundan zevk alabilmek için ufacık bir tarih malûmatı olması lâzım. Bu yok... Tabii ben, aptal mevkiine indiriliyorum. Şiirlerimin arasında en beğendiğim “Şehrin Çalgıcıları” ki, eğer bana şair derlerse ben, o şiirimle iftihar edeceğim. Türkiye'nin iki meşhur şairi tarafından saçma olmakla ve ben kaçık olmakla itham edilmiştik.

Hatırlıyorsun değil mi? Yusuf Ziya ve Faruk Nafiz bu şiirimde katiyen bir kıymet bulmamışlardı,

Bırakalım dekorunu... Fakat bu şiir asla öz itibarıyla, ruh itibarıyla aciz insanların yeisle, kuvvetlinin zaferine, onun şenliğine nasıl iştirak ettiklerini gösteriyordu. Bundan daha “konkre” [somut] bir şey olamazdı. Aksaray’da bir akşamı tarif ederken mısraa sıkıştırdığım “gazoz arabası” az alaya mı hedef olmuştu? Evet, bütün onlar fena. Kabul... İşte şimdikiler ötekilerle taban tabana zıt, bunları beğensinler. Evet, sade ve basit hisleri tespit etmek. Bunda hiç orijinalite yok mu sanki? Bilâkis bunda daha fazla bir orijinalite buluyorum. Eski şarkılar, yani eski hatıraların bizim musiki *memoire*’ımıza [hafıza] gelmesi ve bir an bize fizyolojik bir tesir bırakması... Bunu hepimiz duyduk. Fakat hepsini yazmadık. Çünkü ehemmiyet vermedik. Hakikaten böyle ufak tefek, ehemmiyetsiz gibi görülen psikolojik mevzular vardır ki tespit edilirlse büyük bir kıymet kazanırlar. İhtimal bu fikrim, bugün tahsil ettiğim *étude*’ün tesiridir ihtimal... Fakat ne zararı var? Elverir ki doğru olsun. Kenan’a nesir yazmasını bilmiyorsun diyeceğim. Nesir tembel işidir. Yani şiirden zevk alamayıp da nesri okumasını seven kari birinciye nazaran tembeldir. Tabii bu kari şiiri okurken sâyi akal kanununu tatbik eder, yani kafasını az yorarak, çok zevk almaya çalışır. Acaba kari efendi istediği şeyleri Kenan Hulusi’de bulabilecek mi?

Aman Allah’ım o ne girift teşbihler, ne arapsaçı istiareler. Kendisine Colette’in *Les Vrilles de la Vigne*’ini¹ okumasını tavsiye ederim. Cevdet’in hastalığına çok sıkıldım. Dün mütemadiyen kendisini düştümdüm, İstanbul’da olsaydım, onu yalnız bırakmamaya çalışırdım. Böyle hepinizin birden tagayyübü ne elim bir şeydir. Yazık. Kuzum Yaşar sık sık kendisine uğra, selâmlarımı söyle. İnşallah bir haftaya kadar iyi olur da o seni Ziraat Bankası’nda arar. Birazdan kendisine bir mektup yazacağım. E başka yazılacak bir şey kalmadı. Gözlerinden öper ve mektubunuzu beklerim.

Arkadaşların cümlesine selâm.

Sabri Esat

1) Yıllar sonra *Asmanın Sülûkdalları*’ndan bir bölüm “Külrengi Gün” adıyla Işık Ergüden tarafından dilimize çevrildi. *Hayalet Gemi*, Nisan 1994, Sayı 18 (ed.n.).

Dijon, 29.5.1929

Hazretim!

Mektubun geldi. Çok şükür Rabbime bugünleri gösterdiği için. Bayramdan bahsediyorsun. Mübarek geldi geçti de hiç haberimiz olmadı. Daha doğrusu ben mevcudiyetinden zerre kadar şüphe bile etmedim.

Böyle küffar memleketinde İsa'nın gökten yere, yerden göğe nüzul ve suudunu tesid eylediğimiz halde mübarek Kurban Bayramı'nı, tâbiri marufiyle iydi saidi edha'yi görmezlikten gelmemiz, şüphesiz hakkımızda fena zan hâsıl edecek kadar küframız ise de bizi bu tariki dalaletten kurtaracak mürşidin mefkudiyeti kabahatimizi yarı yarıya izale etmektedir.

Memleket hakkında ve bilhassa edebiyatımızın gidişatı hakkında gönderdiğin malûmata bir hayli teşekkür. Bizde karşılıklı söğüşmeye edebî hareket unvanı verildiği için, hakikî edebiyatımızın ne kadar fakir olduğunu maalesef bilmekteyim. Peyami Safa'nın *Hareket-i Arz* diye çıkardığı mecmuayı görmek henüz nasip olmadı. Mamafih bu mazhariyetin mümkün mertebe geç hâsıl olmasını temenni edeceğim galiba. Mübarek bey hiç olmazsa *Bir Akşamı* kılığında romanlarına devam etseydi, şu fakir edebiyatımıza daha fazla bir hizmet etmiş olurdu. Hemen Cenabıhak taksiratını affetsin. Bizden dua ne yapalım?

Hakikaten dâhiyi azama ben de onlar kadar ve onlardan da daha fazla içerlemekteyim. Fakat onu alâ meleinnas baş aşağı edecek kadar enayi değilim. Çünkü her milletin böyle korkulukları var. Öyle korkuluklar ki, kendisinden sonra gelenler tarafından şerh, tavzih edilmişler ve nihayet beynelmilel bir şöhrete sahip olmuşlardır.

Hazret, eğer kendisine güveniyorsa, Hâmid'in *Sagir*¹ adlı bir tür-lü anlayamadığım şiir² kitabını bize anlatsın. Şerh yapsın. Bu suretle yüksek bir şöhreti yıkmaya çalışmaktansa o abideye bir taş daha ilâve

1) Abdullah-us-Sagir (ed.n.).

2) Piyes (ed.n.).

etsin. Bu da bir fıkırdır değil mi? Bugün burada bir Racine, bir Corneille için kütüphaneler dolusu eser bulunabilir. Bizim Hâmid için kaç eser vardır ki, biz orada onun sanatını ve hüviyetini bulalım ve nihayet şiirini muvazzah bir şekilde anlayabilelim.

Sana şu satırları yazarken bir Fransız bana sordu, dedi ki:

– Memleketinizde ne gibi edebî bir hâdisе vardır şimdilik?

– Şekspir münakaşası!

– Ya öyle mi, âlâ... Galiba Şekspir’e ait yeni bir eser veya malûmat bulunmuş olmalı ki sizde Şekspir üzerinde münakaşa ediyorlar.

Vallahi Yaşar utandım. Ne diyebilirdim ki? Gayet iyi biliyorum ki Shakespeare’e ait yeni bir eser veya malûmat bulmak bizim haddimize düşen işlerden değil. O halde?

Herhalde münakaşa, bir adamcağızın dogmatik bir fikrinin husule getirdiği sövmek ihtiyacından doğmuş olmalıdır. Bu hakikati, bu çirkin ve asaletsiz hakikati Fransız’a bir türlü söyleyemedim. Ve dedim ki:

– Vallahi pek farkında değilim. Çünkü okumaya pek vaktim yok...

Hüseyin Rahmi ile Selâmi İzzet arasında cereyan etmesi muhtemel olacak herhangi bir münakaşa, bir nispetsizlik arz etmekten başka bir şey yaramaz.

Selâmi İzzet, edebî kıymeti olmayan bir adamdır. Hüseyin Rahmi’yi ise bir Balzac’ın yanına göğsümüzü kabarta kabarta koyabiliriz.

Velhasıl zahiren çok hareket içinde bulunan edebiyat âlemimiz, haddizatında hiç de edebî olmayan hâdiselerle kabarıp şişiyor anlaşılan. Hemen Cenabı Mevlâ, müteveffanın taksiratını affetsin.

Gelelim bana:

Son iki şiirim henüz intişar etmedi: “İntihar” ve “Yumruğunu Isıran Adam”. Bu iki şiirimin neden geç kaldığını merak etmekteyim. Bilhassa “Tren Fenerleri”nin “İntihar”dan sonra gönderilmiş olmasına rağmen intişarı beni büsbütün meraka sevk ediyor.

Birader sen de amma insafsızsın ha! “Kanal” a resim dedin, objektif dedin, âlâ “Tren Fenerleri” için de aynı şeyi söyleyemezsin ya. Besbelli ki, “Tren Fenerleri”, tam manasıyla sübjektif ve his şiiri.

Şimdi canım satirik şiirler yazmak istiyor. Bu fantezilerden biri “Dijon Tramvayları”. Sana yazacağım mektubun arka tarafında okuyacaksın.

Biraz da sana şurdan burdan bahsedeyim. Dijon'da sıcaklar başladı. Deniz filân olmadığı için fena halde canım sıkılıyor. Burada yalnız bir kanal var. Biliyorsun ya dilimizin döndüğü kadar anlatmaya çalıştığımız bir kanal. Burada yüzüyorlar. Geçen gün gideyim dedim ve gittim. Fakat azizim, denizde yüzmeye alışmış bir adam için kanalda yıkanmak ne büyük bir tenezzül... Yegâne eğlencem, Fransız kızlarından koleksiyon yapmak... Şimdiye kadar en fazla Suzanne isminde kız tanıdım. Tam dört tane... Elyevm dördüncüsü iki aydan beri mevkii-ni muhafaza ediyor. Fransız kızları gayet cana yakın nesneler. Bizim Türk kızları gibi kendini beğenmiş, mağrur değil. Bizim memlekette bir genç kız, hafif bir tahsil gördükten sonra burnunu şöyle bir kaldırır ve herkesi hakir görür. Hâlbuki burada *bachelère*'ler ve *licensière*'ler tanıyorum ki "ukala" sıfatına hiç de lâıyk değildirler. Sonra daktilo ve stenograf sınıfı hiç de müsrif değil. Bir yere gidince, en ucuzla kurtulmanın çaresini arar. Hâlbuki bizim hatunlardan biriyle bir bahçeye gitsem ısmarlayacağı şey en pahalı bir nesnedir.

DİJON TRAMVAYLARI

*Dingilder rutubetli caddelerde yavaşça;
Yolda bisikletlerle konuşur arkadaşça
Oyuncağ bir kurbaga gibi öten yayları.*

*Kaldırımda yürüyen yolcu ürkmessin diye
Öyle, etrafı sarsmaz canıyla biteviye
Çekindir kırletmekten pırıl pırıl yayları.*

*Sıkılırken arkada tıkırdayan zincirden
Yolunu şaşıracağı gibi utandır birden
Önünde yükselince düğlerin sarayları.*

*Kışın vatman yağmura açar şemsiyesini,
Tahtalara sıkışmış bir böceğin sesini
Yeniden canlandırır sıcakla yaz ayları.*

Sahanlıkta tepinir parka giden yolcular.

*Önüne birikmişse kendinin ne suçu var?
Kıra çıkan işçiler, cenaze alayları.
Şunu diyorlar ama zannederim yalandır:
Her biri bir kocaman kibrit kutusundandır
Dijon tramvayları, Dijon tramvayları.*

Sabri Esat

Herhalde bu şiirimin “Ciddiler”den ziyade muvaffak olduğunu âdetin veçhile iddia edecek değilsin ya.

S. E.

Dijon, 12.6.1929

Aziz Yaşar!

Anlamamaya karar vermiş bir adam hüviyetini taşıyan mektubunu aldım. Yahu insaf... Herhalde Türkçeyi unuttuğuma ihtimal vermezsin ya... Filhakika başka bir memlekette yapayalnız bulunmaklığın verdiği, tevlit ettiği mecburiyet dolayısıyla, Türkçeyi fazla kullanamamaklığım, bütün sâyimi Fransızca düşünmeye hasretmekliğim bende birkaç değişiklik husule getirdi ise de bu, benim irademin haricinde vukua gelmiştir. Dünyada en öğrendiğim şeyin sulu bir züppelik olduğunu pekâlâ bilirsin. Herhalde Fransızca veya felsefe öğrenmekle iştigal ettiğim için Türkçeyi unutursam ne çıkar şeklinde bir hıyarlık yapmayacağımı tahmin etmek o kadar güç olmasa gerek.

“Yumruğunu Isıran Adam”, başkalarının saadeti karşısında, kendi bedbahtlığını daha iyi hisseden bir adam duyduğu isyanı mümkün mertebe izaha çalışır. Bu, öyle bir isyandır ki, imkânsızlık karşısında cinnete müntehi olmaktan başka bir çaresi yoktur. Bu adam yumruklarını sıkıyor, vuracak; vuracak! Ama nereye? Yumruklarının hedefi neresi? Bunu kendi de bilmiyor. Ve nihayet yumruklarını ısırmakla iktifa ediyor. Bu haleti ruhiyeyi hepimiz az çok benimsemedik mi? Kaç defa aynı his kalbimizi ve damarlarımızı doldurdu? Kaç defa yumruklarımızı cebimizde daha iyi muhafaza edememek endişesiyle titredik. Şimdi böyle bir mevzuu yazarken evvelâ yapacağım şey, hafif bir istih-

za idi. İstiyordum ki bedbaht adamla biraz alay edeyim. İstiyordum ki, onun bedbahtlığını, ötekinin, komşusunun saadetiyle mukayese edeyim. Ve bu hisle ve bu fikirdedir ki şiirime şu tarzda başladım:

*Bu akşam da erkenden yandı elektrikler
Karşı evin perdesi aralık camlarında.
Senin de aydınlandı bahçende çitlembikler.*

Bazen öyle kuvvetli elektrik ışıkları var ki, böyle perdeleri aralık camlardan bahçeye dökülüyorlar. Hatta bazen komşu evlerin bahçelerini bile aydınlatıyorlar. İçinde saadetin yaşadığını bildiğin bir evin penceresinden dökülen kuvvetli bir ışık şelâlesi bedbahtın kafasına inen bir yumruk, izzetinefsini öldüren bir tokat sayılmaz mı? Onlar ki birbirlerini iyice görmek için erkenden elektriklerini yakıyorlar ve sen yapayalnız düğmeyi bile çevirmekten üşenerek kendi bedbahtlığını unutuyor ve yumruklarını ısıyorsun. Devam:

*Nasıl pul pul yanarsa kâğıt fenerler birden
Öyle bir ışık gezdi komşunun çamlarında
Senin de ışıldadı parmaklığın demirden.*

Komşunun bahçesinde çamlar var. Seninkinde çitlembikler. Pencereden dökülen ışıklar kâğıt fenerler gibi çamlar arasında kımıldanıyor. Fakat sen de mahrum değilsin bu saadetten... Senin de parmaklığın ışıldıyor. Hangi parmaklığın? Demirden... Demirden parmaklığın... Yani senin de demirden parmaklığın ışıldadı demek istiyorum.

“Demirden”i sonraya almaklığım, kafiye endişesinden ziyade kârin nazarı dikkatini celbetmektendi. İstiyordum ki kari komşunun çamlarında kâğıt fenerler gibi yanan ışığın senin demirden parmaklığında nasıl ışıldayabileceğini tahmin etsin.

Bütün bu ışık, sende yeni düşünceler velhasıl *activité spirituelle* [zihinsel faaliyet] vücuda getiriyor, düşünüyorsun. İçinde bir kaynaşma var, bin bir fikir, bin bir hatıra, karmakarışık... Âdeta yağmurdan sonra kımıldayan yapraklar gibi kalabalık ve *agité* [hareketli], komşu kızın çiçekleriyle konuşması gibi dağınık ve rabitasız. Komşu kız çiçekleriyle konuştuğu zaman onlara öyle şeylerden bahsediyor ki, bir cümlesi ile

diğer cümle arasında katiyen mantıki bir rabıta yok. Velhasıl cıvı cıvı bir his var. İçinde bir alay ateşböceği varmış gibi... Bunun içindir ki:

Nasıl konuşuyorsa komşun çiçekleriyle...

Nasıl komşun çiçekleriyle dağınık, saçmasapan, rabitasız, her şeyden bir anda bahsederek konuşuyorsa ve:

Yağmurdan sonra nasıl kımıldarsa yapraklar.

Yağmurdan sonra yapraklar nasıl hiç durmadan kımıldıyorsa,

Senin de için doldu ateşböcekleriyle.

Senin de için ateşböcekleri gibi kımıldayan, yanan, pırıldayan birtakım şeylerle –fikirler, arzular, temayüller, hatıralar– doldu.

Alnın cama dayalı çiziyorsun buğudan kuşlar, dost isimleri (burası yanlış tabedilmiş, ders isimleri değil!) şekiller, yuvarlaklar, camdaki buğunun üstüne bir de göz resmi çiziyorsun ve tekâsüf eden buğu bu gözün iki ucundan yaş gibi damla damla akıyor. Meselâ şöyle:

Bir gözden damla damla yaşlar akıyor sudan.

Gözden limonata akmayacağını, biraz okuyup yazmış olmağım ve lise ve darülfünun gibi oldukça hakir görülmeyen muhitlerde dirsek çürütmüş bulunmağım hasebiyle kestireceğim muhakkak olsa gerek. Fakat gözyaşının sadece su olmadığını ve herhalde terkibinde daha başka birtakım mevad bulunduğunu müsaadenizle arz edeyim. Bilhassa tuzun mevcudiyeti aşikârdır ki, bu da klor ve sodyum cisimlerinin bulunduğunu ispat eder. Hâlbuki benim cama çizdiğim gözden akan yaşlar tekâsüf etmiş buhar, yani sudur, yani sudan yaşlardır.

Velhasıl, şiiri anlamaya çalışıp okumayarak, üstünkörü bir göz gezdirişten sonra hükmetmek bazan böyle beni Türkçe bilmemekle ithama kadar müntehi olur ki bu fikir herhalde mübalâğadan aridir denilemez.

“Maslup”unu okudum. Mevzu, yeni. Fakat içinde fazla “kar”ın mevcudiyeti şiire hafiften bir soğukluk veriyor. Bilhassa bu zavallı karların, dam kenarlarından, oluklardan sarkan buz parçaları gibi kafiye halinde şiirin kenar kısmına birikmesi, insanın nazarı dikkatini kardan yapılmış bir hacıbaba heykeli gibi derhal celbediyor. Ve insan ilk satırda kafiye hatırı için gelen bakara kelimesinden sonra neden makara kelimesinin bulunmadığını hayretle karşılıyor. Fakir fukara gibi hoş bir kafiye de varken. İkinci terse âlâ... Bilhassa son mısra “Âlem bakmış

bakar/a Dilin çıkmış çıkar/a” Fakat şiirle alakası olmasa bile herhalde halk lisanını, halk fikrini güzel tespit etmiş. Yalnız sokak piçlerinin şimdiye kadar maslup heykeli imal etmeleri hafızamda mevcut olmadığı için sana soruyorum. Böyle bir şey var mı?

“Mademki, basılacak birkaç omuz yok, emi”. Emi kelimesi yapılması, arzu edilen bir emri takip eder; “Sokağa çıkarken çantanı al emi?” Yahut “Maslup Efendi sakın gülme emi?” gibi... Fakat yukarıdaki mısra da bu emi pek sırtıyor. Çünkü “emi”ye peki cevabı verilmesi mutad olduğundan.

*“Mademki basılacak birkaç omuz yok, emi”*ye peki dersem pek Kara-gözvari bir muhavere yapmış olmaz mıyız dersin. Herhalde bu “emi”nin ta, “eline al ipini kendin biraz daha çek”e kadar inmesi lâzım... Son kısım en kuvvetli kısımdır. Ve iyi bir istihzayı ihtiva ediyor. Mammafih, Meşale edebiyatına has olan bir şekilde muvaffak bir şiir yazdığından dolayı seni tebrik ederim. Herhalde tenkitten danılmayacağını ümit ediyorum. Yoksa bu mesele üzerinde bir satır bile yazmak arzu etmezdim. Gelelim öteki “Lekeler” şiirine: Fazla kimyevî. Evet, bir kadın seni “plâke” etti. Olabilir. Sen, bu geçici bedbahtlığı, meyusiyeti unutmak için içiyorsun. Fakat önünde bardak olmadığı için rakıyı tenekede maşrapalarla dikiyorsun, vay obur vay!

Benzinin yağ lekesini çıkardığını bildirdim. Fakat asla rakı ile leke çıktığından haberim yoktu. Fakat ne olursa olsun sen de pek emin değilsin ya: Belki temizler diye olur ya lekeleri boyuna dikiyorsun. Allah kuvvet versin.

Ben de bu yakında “Öğle Sıcağı” diye bir şiir yazdım. Mevzuu şu: Bir genç kız tanıyorum daktilo. Öğleden sonra dersler ikide başladığı ve ben yemeği birde bitirdiğim için canım sıkılıyor. “Kız da bu vaziyette”. Tutuyoruz her gün öğleden sonra ikiye doğru mektebin civarında küçücük bir parkta birleşiyoruz. Hava berbat. Sıcak mı sıcak. Geliyor, el sıkışıyoruz, başını döndür, biraz öpüşüyoruz. Sonra susuyoruz. Çünkü o kadar fazla konuşmuşuz ki, –tam iki aydan beri– konuşacak bir mevzu yok. Nihayet içimizden biri:

“Oh comme il fait chaud,”¹⁾ diyor, öteki derhal cevap veriyor:

1) Aman hava ne sıcak!

“*Oui, c’est insupportable*”¹, nihayet sükût tekrar başlıyor. Şöyle başladım:

*Çinkodan oluklarda ağdalaşırken öğle,
Bir mendil kadar küçük parka girerek böyle
Bekliyorum saatin ikiye çalmasını.*

.....(ezberden bu mısraı bulamadım)
*Bir sıcak manto gibi, duyuyorum arkamda
Güneş yüklü dalların yere alçalmasını.*

ve gidiyor böylece.

Ha, hatırıma gelmişken söyleyeyim: Bizim kız Türkçe konuşmaya bile başladı. Bazan bana Türkçe diyor:

Hatun – Seni seviyorum.

Ben – Ne kadar?

Hatun – (evvelce) Biraz. (şimdi) Pek çok.

Ben – Yalan!

Hatun – Evet seni seviyorum, öp beni.

Geçen gün hesap etmiş tam 28 kelime Türkçe biliyor. Yalnız bir gün bir halt ettim. Herhangi bir vesile ile çok tuhaf bir zemin ve zamanda ağzımdan gayri ihtiyarî “Ne gülünç!” kelimesi kaçırverdi. Kızcağız derhal sordu, bu ne demek diye. Vay canına! Ne halt edersin? Ay-nen tercüme etmek işime gelmiyordu. Ne olur ne olmaz unuttur dedim olmadı. Nihayet dedim ki bu kelime *quelle douceur*² demektir. Şimdi Yaşarcığım, bazı münasebetsiz zamanlarda “Ne gülünç!” demiyor mu ya güleceğim, gülmekten işeyeceğim ama (bir adam aynı zamanda hem su içer, hem konuşamaz) kaziyesinde bulunan sebebe müşabih bir sebepten dolayı işeyemiyorum, fena halde sıkılıyorum. Sen eğer bu cümlelerin manasını, yani *finesse*’i [incelik] kavrayabildinse bravo sana!

Bizim “İntihar” şiiri hâlâ çıkmadı. Yahu *Hayat*’a uğrarsan bir soruver – Eğer bu şiirciğimiz *refusé* edildiyse³ anlayalım. Ne olur, olmaz mı?

1) Evet, katlanılır gibi değil.

2) Ne tatlı.

3) Reddedildiyse.

Cevdet'in mektubunu aldım, hazrete vaktiyle yazmıştım cevap vermedi. İyileştiğine çok sevindim. Fakat 20 Mayıs tarihini taşıyan iki üç satıra ne gibi bir cevap yazmak lâzımdır diye düşündüm ve fakat hiçbir şey bulamadım. Badema mektuplarımızda teehhür olmayacak ha! Tâtil var. Onun için hemen cevap yaz.

Çok çok selâm.

Sabri Esat

21.6.1929

Yaşarcığım!

Ah Yaşarcığım anlaşılamamak kabil mi? İşte anlaştık gitti. Yalnız yazılarımı sen okuyorsun bu tabii, hem gayet tabii. Fakat biliyor musun diğer karilerime karşı ne kadar az itimadım var. Öyle kari kitlesi ki, aman Allah'ım!

Ne kendi eyledi rahat, ne halka verdi huzur!

Şiir hakikaten uzun bir idman meselesi. Sana işte iki şiir gönderiyorum. Tez elden *Hayat* idarehanesine götür bırak. Çok rica ederim. İmtihan falan diye ihmal etme. Çünkü bir an evvel çıkması benim için, daha doğrusu istinatsız bıraktığım ailem ve kardeşim için, maddi noktaî nazardan matluptur. Herhalde ihmal etmezsin. Biri küçük bir şiir: "Sıkıntı", öteki "İntihar".

Annem vasıtasıyla *Hayat*'a iki şiir daha gönderdim. Bizim gizli şiirlerden –ki "Çizgilerim" serlevhasıyla çıkacaktır–. İsimleri "Oda I", "Oda II".

Yakında görürsün. Bilseydim bunları *Hayat*'a bırakmakla bana bir hizmet edeceğini sana gönderirdim anneme göndereceğim yerde... Benim de imtihanlarım başladı. Aman Allah'ım 2000 sahife felsefe; yenir yutulur şey değil. Ziya'ya mektup yazmıştım, cevap vermedi. Eğer hâlâ tembellikte devam edecek olursa benden de paso...

Şu halde hazretim. Bizim *Hayat*'ta aşağı yukarı beş şiirimiz olacak.

"Dijon Tramvayları" belki hoşla gitmemiş olabilir. Bunu bir anlayiver. Eğer intişar etmeyecekse bilelim hiç olmazsa. Olmaz mı kardeşim? Gözlerinden oper ve mektuplarını beklerim.

Dijon, 5.11.1929

Yaşarcığim,

Yine sesin sadan kesildi. Sana bir mektup yollamıştım. Cevap bekliyordum. Bir de baktım bir mektubun geldi. İki ay evvelki tarihli.. Tabii iki ay evvelden yazılmış bir mektuba iki ay sonra cevap yazmanın manasızlığını düşünerek sana bir şey göndermedim. Anlaşılan sen de benim mektubumu almadın. Sana bir mektup göndermiş ve *Hayat* mecmualarını adresime göndermeni rica etmişim. Hatta bir adet de on franklık kaime zarfın içine koymuştum. Görüyor musun posta memurlarımızı. Burunları pek keskin kâfirlerin. Komşuda pişen çorbanın kokusunu alıyorlar.

Ne ise, sana da bana da geçmiş olsun. Şimdi anlat bakalım Yaşarcıgım. Ne âlemdesin? Artık bankacı başı oldun gitti. E, şairlik?

İşittiğime göre bizim ahbap, Cevdet kitabını çıkartıyormuş. Ne kadar sevindim bilsen. Vallahi yaşasın *Yedi Meşale* gençliği, gördün mü hepsinin canına okuyacak bir gün.. Fakat hemen Cevdet'e söylemelisin. Bana kitabını çıkar çıkmaz henüz dumanı üstünde iken, yani makinaların kokusu, mürekkebin kokusu, Cevdet'in kokusu hep daha kaybolmamışken tutsun bir tane göndersin. Vallahi meraktan ve intizardan sonra çatlarım. Günahı sizlerin boynunuza...

Acize gelince, eserlerini kitap halinde görmek bana nasip olmayacak. Çünkü şairlikten yakında vazgeçeceğim. Son zamanlarda birçok şey yazdım: "Hepsi Onların Olur, Biz Öldürdük Değil mi?", "Bizim Gözlerimiz", "İlk Yağmurlar", "Beyaz Çiçeklere Aldanmayın", "Büyük Şehirlerin İnzivası", "Sükûtun Sırrı". Bütün mevzuları mümkün mertebe en yenilerinden seçtim. Yazılış tarzına gelince tabii mahut 3'lüklerdir. İfade tarzı, dünyanın en basit ifade tarzı. Hayalden, teşbihten azade. Uzunluklarına gelince: "Büyük Şehirlerin İnzivası" 64 mısra. Ötekiler 24, 18, 12, 6 ilâ... Büyük bir kısmını *Hayat*'a gönderdim. Bir tane de *Uyanış*'a gönderdim. Halit Fahri hocama şükranımı ve minnettarlığımı, bana

olan hocalık hakkının bir kısmını ödeyeyim diye. İsmi “Org”. Bu en de-
kadan şiirim. Kuzum bana 15 Temmuz tarihinden itibaren *Hayat* mec-
muası gönderilmedi. Bu tarihten sonra çıkmış şiirim varsa hiç haberim
yok. Bana bundan malûmat verir misin? Ziya’nın yazdığına nazaran
“İntihar” nihayet neşredilmiş. Bunun intişar ettiği nüshadan bir tane
bana göndermek lütfunda bulunur musun?

Kuzum bana bir şeylerden bahset. Herkes ne âlemde? Şimdiye ka-
dar bana en vazıh ve en sarıh malûmat veren sensin. Kenan ne âlem-
de? Vasfi Mahir? Kendisine bir mektup yazdım ayın dokuzunda.. Ce-
vap vermedi. Ya Muammer Lütfü? Ziya arada sırada yazıyor.

Bana gelince, her şey bildiğiniz gibi. Benim “Halsizlik”, “Serinlik”,
“Bir Gezinti” adlı şiirlerim kayboldu. Sende var mı bunlardan birkaçı?
Varsa *Hayat*’a gönderiversen. Görüyor musun yine angaryaları yığıyo-
rum başına. Kusuruma bakma. Bana hemen cevap ver. Bu uzun sükût
artık kâfi. İnsan gurbette olursa bunların ne kadar ehemmiyeti vardır
bilsen. Bunu tatmadığın için ihtimal bilmezsin. Fakat bir an kendini
benim yerime koyarak anlamaya çalış. Gözlerinden öperim. Mufassal
mektuplarını beklerim aziz Yaşarım.

Sabri Esat

Dijon, 16.11.1929

Yaşarcığım,

Nihayet birbirimize selâm göndermeye tekrar başladık. Eğer bu
postanın bir muzipliği ile kesilmezse hayli memnun olacağım.

Ziya, bana kendisine söylediklerinden hiç bahsetmedi. Koca len-
fatik çocuk. *Hayat* mecmualarına gelince bunun için Ankara’daki bir
arkadaşa yazacağım. Tuhaf “Dijon Tramvayları”nın çıktığından hiç
haberim yoktu. Kuzum hatırlamaya bir gayret ediver. Eğer sende ko-
leksiyon varsa bir bakıver. “Oda” şiirlerimden sonra çıkan şiirlerim var
mı? Malûm ya maliye meselesi. Şimdilik bütün şiirlerimi *Hayat*’a gön-
derdim. Bakalım orada intişar ederse ne âlâ. İstersen sana da iki küçük
manzume göndereyim, istersen *Muhir*’e ver. Fakat intişar ettiği nüsha-
dan bir tane bana göndermek şartıyla olmaz mı Yaşar. Öyleyse dinle:

BİR GEZİNTİ

*Ellerime cebimden başka yer olmayınca
Nasıl sıra ağaçlar giderse yol boyunca
Ben de aynı sükûnla gider ve sayıklarım.
Böyle yürürken, yalnız, iki kat bükülerek
Dudağımdan bir şerit halinde dökülerek
Arkamda bir iz gibi sürünür ısıklarım*

18 Eylül 1929

BAĞDA

*Kütükler sıralanır birbirinin peşinden
Asma filizlerinde sonbahar güneşinden
Kalan son pırıltılar gün batınca silinir.*

*Salkımlarla dopdolu kollarını açarak
Üzüm tanelerini son kuşlara saçarak
Bir bostan korkuluğu uzun uzun gerinir.*

10 Eylül 1929

Bana Ziya senin de Cevdet'in de kitaplarınızın yakında intişar edeceğini tebşir etmişti. Bundan fevkalâde memnun oldum. Zannedirim ki bu iki kitabınız 1929 senesinin yegâne hadisei edebiyesini teşkil edecek, şimdiden tebriklerim. Muvaffakiyetler sizi bekliyor. İhtimal bu mektubu sen eline aldığın zaman ben kitabı okuyor bulunacağım. Fakat ne olur ne olmaz tekrar söyleyeyim. Hemen ilk posta ile bekliyorum. Cevdet için de aynı şey. Sen onu ne zaman olsa görürsün. Al zorla elinden bir kitap ve yolla bana kardeşim. Kâfir oğlan adresimi bildiği halde selâmı sabahı kesti. Herhalde kabahat bende değil. Gelelim dedikodulara: Kardeşim bunlara nasıl inanılır? Düşün bir kere Dijon'da iğfal edilecek ve bikri izale edilecek kız var mı ki? Bunu sana bu sahada lâyuat tecrübelerime istinad ederek söylüyorum. Gelelim çocuğun dünyaya gelmesine... Şuraya geldik geleli bir sene oldu. İlk üç ay lisede leylî geçirdim. Tabii gayet uslu olarak. Sonra çıkar çıkmaz seferberliği ilân etmedim ki. Eğer birkaç yavrum olsa bile onlar rahmi maderdedir henüz.. Henüz dünyaya teşrif etmemişlerdir. Mamafih katiyetle tekzip ediyorum. Ne iğfal hadisesi var, ne de doğum masalı!

Sonra benim gibi oldukça hukuk tahsili yapmış bir adamın kendisini müşkül mevkie koymaya kolay kolay razı olamayacağını bilirsin. Fakat çok bilmek isterim. Acaba bu şayiayı çıkaranlar kim? Şunları bana bir tahkik ediverir misin? Gelecek mektubunda bunlardan haber isterim.

Ha garip bir tedaiyi efkârla aklım senin “24 Mart” adlı şiirine gitti. Kuzum bu kadar hatıranı işgal eden yirmi dört mart’ta ne halt ettin bana yaz olmaz mı Yaşarcığım? Artık şiir yazmayacağıma artık ben de inanmaya başladım. Hakikaten huy canın altında imiş. İster misiniz sizin iki kitabınıza birer tenkit yazayım. Fransız edebiyatı ile az çok meşgul olduğum ve Fransız edebiyatında tenkidin nasıl yapıldığına vukuf peyda ettiğim gibi yazacağım tenkitlerin herhalde biraz orijinal ve bizde taklit edilmemiş bir tarzda olacağını zannederim.

Bunları *Uyanış*’ta veya diğer mecmualarda neşir de ettiririm. Fakat bunun için eserlerin nezdime son süratle gönderilmesi elzemdir.

Bana gelince: Lise gürültüsü bitti. Şimdi Darülfünun’dayım. Üç günden beri dersler başladı. Bu sene Ruhîyat Sertifikası alacağız. Allah kudret versin. İstanbul Darülfünunu gibi değil. Burada muallimler, müderrisler yorulmuyor, talebe yoruluyor. *Ekspoze* [açıklama, rapor] yapan talebe, *dissertasyon* [bilimsel inceleme, tez] yapan talebe, eser okuyan talebe ilâh...

İşte sana okunmak üzere iki küçük şiir, mini mini, yazdım yukarda. Onları *Muhit*’e götürüp bastırırsın, bir nüsha da bana gönderirsin, şekerim. Mamafih şimdiden vadediyorum, gelecek mektubumda sana bir koca şiir göndereceğim.

Gözlerinden öper, mektuplarını beklerim.

Sabri Esat

Dijon, 25.11.1929

Yaşarcığım,

Tabii gönderdiğin kitaba ne kadar müteşekkir olduğumu bilirsin. Samimiyetine o kadar kaniim ki “ithaf” meselesinin ancak bu mektubunda ihtarın üzerine farkına varabildim... Dur hele... Yine bizim kız geldi. Kâfirin kızı bir anahtar buldu ya artık. Ne delilik ettim de kendisine kapımın anahtarını verdim. Sabahleyin daha yatakta iken hayret, a! Bir de bakıyorsun Nazeninim karşımda... Dur, daha yüzümü

yıkamadım, demeye kalmıyor, şap şap. Öğleden sonra şöyle koltuğa kurulup sıcacık kaloriferli odamda pipomu içerek Ribot efendinin *Des maladies de la volonté*¹ sini¹ okurken hayret, yine kapı... Seninki yine karşımda. Şöyle bir sesimin tonunu yükseltiyorum:

– *Mais dis donc, tu exagères toi, sans blague.* [Hadi ama, abartıyorsun, şaka bir yana.]

– *Tu es fou, r'garde moi ça, qu'est-ce que tu veux que je fasse moi?* [Delisin sen, bak şu işe, ne yapabilirim ki?]

– *Mais alors j'ai pas le temps pour me reposer. Je suis complètement vaseux. Je ne peux plus fonctionner. Voyons, qui c'est qui t'a dit que j'étais...* [Ama dinlenecek vaktim yok. Bittim tükendim, iş göremiyorum artık. Kim dedi ki sana benim...]

– *Ta gueule, toi, je m'en fiche si tu es fatigué.* [Kes sesini, yorgunluğun umurumda bile değil.]

– *Ça va, ça va, assez!* [Tamam, tamam, yeter.]

Şu şekilde *konversasyon* [konuşma, ilişki] cereyan ediyor aramızda. Hah... şimdi defoldu gitti meret.. Allah'ın belâsı beşten altıya kadar yine kafamın çemberine Arşimet daireleri çizdi. Neyse yine sadede rücu edelim. Ha, bana yazıyorsun ki son gönderdiğim kitabı gönder, sana yazılmışını göndereyim. Hay şekerim hay. Artık bankacı oldum diye böyle içinden çıkılmaz kombinezonlar yaparak bizi şaşırtmaya mı karar verdin? Yahu yazılmışı gönderirsen bende iki adet *Kahramanlar*'ın olur. Zaten merak etme. Şifahi reklâmım sayesinde Dijon'daki bütün Türkler kitabını okudu. Yaşar Nabi ismini hafızasına nakşetti. Ne zarar eğer Türkler beşten fazla değilse. (Vay canına 7 + 7 bir mısra oldu be). Ne ise şimdi *sans blague*² sen yine istersen o yazılmış kitabı da gönder. Şimdiden teşekkürü bir basayım da, ne olur ne olmaz.

Yahu bayağı bana gayret getirdiniz. Hepiniz bir kitap çıkarıyor. Dur bakayım. Benim kamburum var değil ya! Ben de çıkarırım. Sahi yahu aklıma gelmiyor değil. Hoş daha ismini bile düşünmedim ya. Mamafih orası kolay, kitap 8-10 formadan aşağı olmayacak. Güzel, senin *Kahramanlar*'ının kabı gibi bir kap. Fakat biraz daha sade. İçinde bulunacak şiirler: Memleket levhaları, minyatür şiirlerden birkaçı, be-

1) İrade Hastalıkları.

2) Şaka bir yana.

nim serenatlarımdan birkaçı, tarihî şiirlerimden birkaçı, fantezilerimden birkaçı, lirik şiirlerimden birkaçı ve nihayet odaların tamamı ki on dört tanedir. Ve sonra psikolojik şiirlerimin tamamı ki “Halsizlik”, “Nekahat”, “Sıkıntı”, “Serinlik” ile 4 tanedir. Yani bizim kitaba sığacak epeyce bir şey var.

Görüyorsun ya yukarıda muhtelif guruplara ayırdığım şiirleri sen de benim kadar tanırsın. Eğer böyle bir kitap bastırmak meselesi kuvveden fiile çıkarsa içinin tertibini yaparsın olmaz mı? Tabii tabı işiyle birkaç gün meşgul oluverirsin, antırparantez –senin kitapta pas mal [epey] tertip hatası var, nasıl gözünden kaçtı?–

Şimdi seninle daha ciddi görüşelim. Benim şiir kitabını basacak babayiğit bir tâbi tanıyor musun? Eğer bana elli adet kitap verirse bin nüshasının hakkı telifini kendisine bahşederim. Eğer bu cins bir tâbi yoksa 8 formalık bir kitap kaç çıkar? Meselâ seninki kaç çıktı? Tabii bütün masarîf dahil olmak üzere. Şu meselenin üzerine bir düş yahu.

Şöyle Meşaleciler’in üçünün birden çıkardığı kitaplarla dünyayı alt üst, üst alt, ters yüz, yüz ters edelim.

Yahu neden kitabının üzerine “Meşale edebiyatından” diye küçücük bir alâmet koymadın? Hoş zaten bu malûmu ilâm kabilinden olur. Olur, ama Fecri Âti’ciler bu halâtı yemişlerdi. Ne olursa olsun Meşaleciler’in edebiyatından Türk tarihi edebiyatı bahsetmek mecburiyetindedir.

Benim tenkidi nasıl buldun? Emin ol ne yazdımsa kendi samimi düşündüklerimdir. Arkadaş, meslektaş hatırı için değil. Nerede çıkacak, çıktığı mecmuadan bir tane isterim. “Bizim Minyatürler”in çıktığından da. Şimdi gelecek mektubunu şu esaslara göre kaleme al. Yani şunlara cevap ver:

- Bizim mecmuayı eş’ar meselesi.
- Sana yazdığım tenkit meselesi. Bizim minyatürler meselesi.
- Yeni çıkan *Hayat*’ta şiirlerim intişara başladı mı?
- Ziya Osman eniştemiz bana kızdılar galiba.
- Şu darülfünunda çıkan şayiadan.. hani peder olmak meselesinden. Yahu insaf... şimdi mektubun gözüme ilişti.. Yine bana bombardıman ediyorsun: kuru tabiat tasvirleri meselesi.

Hakikaten “Bağda” bir kuru tabiat tasviri, bir fantezi, bir buluş, daha doğrusu bir bağ tasviri velhasıl ne dersen de. Fakat “Bir Gezinti” de yalnız gezen bir adamın inzivası, kederi, melankolisi yok mu? Artık buna da kuru tabiat tasviri diyemezsin ya. Vasfı Mahir kardeşimiz ne zaman kendi şiirlerini yazmaya başlayacak. Bir zamanlar *Meşale*’de yapıyordu. *Hayat*’ta vazgeçti. Kenan Bey biraderimiz –ki şimdiye kadar bizlere bir satır yazmak tenezzülünde bulunmamışlardır– İnşallah eserlerini göndermek nezaketinde bulunurlar. Cevdet için bir kocaman bravo. Herhalde *Birinci Perde*’sinin ilk temaşageri olan tiyatro perveran efendilerimizden olmak istemem. Bunu kendisine söylersin. Ve aynı zamanda dersin ki Sabri senin yüzüne bir alâmeti gurur gelip gelmediğini anlamak istiyor. Öyle ya birader aylar var ki bir merhabasını almadık. Ne olduk bilmem ki. Mamafih “Tersine Akan Sel”den¹ dolayı kendisini bütün gönlümle tebrik ederim.

Gelelim sana. Kuzum senin için yapılan tenkitleri kesip bana göndersen, sana oldukları gibi posta ile hem taahhütlü olarak iade ederim. Şu adamcıkları biraz okumak istiyorum. Bakalım ne demek istiyorlar. Vâlâ fena çocuk değildir. Fakat onun kendisine mahsus fikirleri var ki V. N.’ya vesaireye de diyarı ecnebiyeden vahiy şeklinde nazil olmuştur. İstedikleri şiir, içtimâî şiir. Yani şöyle bir şiir yazsaydın makbule geçerdin:

*Ey köprü altında yumruğunu midesine
kulağını tramvayın sesine
yapıştıran adam
Bak şu Halicin bokunu temizleyen
İçinde eski pabuçlarla balgam gizleyen
Ölü dalgalara...
Hayır onlara bakma.
Para ey adam para
Ara...
Tap, tap, tap,
Eskimiş kollarından yeni makinalar yap
zır, zır, zır;
Hınzır oğlu hınzır*

1) *Tersine Akan Nehir*’dir.

*Boş duracağına
yüklen şu romatizmalı bacağını da
Mesafeler aş... ilâ.*

Yahut:

*Maşınalar, maşınalar
Kardeşler, karılar, babalar, analar
Alay, alay
Vay babam şinanay*

Onlara beğendirilmek istenildi mi:

*Nasıl bacaya kadar uzarsa filizler
İstiyorum odamı kafes gibi assınlar
Bir çınar ağacının en uçtaki dalına*

şeklinde “Nekahat” adlı şiir yazmamak lâzım. Söylersem tesiri yok. Sussam gönül razı değil, birader vesselam.

Mamafih iş bu merkezde. Onun için böyle – *partie prise*’i olan, *impartial*¹ olmayan adamcıkların lâflarına kulak asma şekerim.

Fantezini okudum. Yahu keşke bastıraydın be. Hiç de fena değil. Bilâkis bir tebliğî resmî şeklinde Meşaleciler’den haber veriyor. Kardeşim inşallah gelecek mektubunu çabuk yazar ve istediğim malûmatı verirsin. Şimdilik gözlerinden öperim.

Sabri Esat

Yaşarcığım,

Azizim neme lâzım. Hele dursun. Tamamıyla vazgeçtim. Babiâli caddesinin yeni harf inkılâbından evvelki vaziyetini biliyordum. Fakat yeni harf inkılâbından sonra zihniyetlerde bir değişiklik olup olmadığını merak ettim. Hâlbuki eski hamam, eski taşmış. Mamafih zavallıların da hakkı yok değil. Kime satsınlar, leblebiciye mi?

Şöyle birkaç gün içinde bir düşünmüş, kitaba bir isim bile bulmuş-tum. *Orkestra*. Yedi kısma ayıracaktım. Birinci kısma “Sesim” titri ile

1) Taraf tutan, tarafsız olmayan.

sübjektif şiirleri koyacaktım. İkinci kısım “Odalar”dan... Üçüncü kısım Minyatürler, dördüncü kısım Fanteziler, beşinci kısım Memleket Peyzajları, altıncı kısım Bestesiz Şarkılar, yani benim Serenatlar’ım. Yedinci kısım Kahramanlarım. Hepsi hepsi 69 şiir ediyordu. On formaya sığabilir. Fiatı da yüz elli lira yapar. Hemen cenabı hak muhafaza buyursun. Senin kitap ne âlemde? Satılıyor mu? Çıkan tenkitlerden hiç bahsetmemişsin. Yoksa tenkit edilmiyor mu? Ediliyorsa ne şekilde ediliyor, şunları bana bir yaz.

Bizim yazılar *Muhit*’te çıkmışsa, şimdiye kadar çıkmıştır. Eğer neşredilmemişse, gelecek aya intizardan başka çare yok. Her halde çıktıkları nüshadan bir tane isterim.

Ha antırparantez bana teşekkür ediyorsun, bak bunda hiç haklı değilsin. Neden mi? Sorarım sana kitabın, mevzularının genişliği, lisanın temiz ve inceliği, bir şiiri başlamak ve bitirmekteki sanat öyle güzellikler ihtiva ediyor ki bunu yakınlarda mecmuayı eş’ar çıkarmak cesaretinde bulunan şairlerde bulamıyorum;

Necip Fazıl’ın *Kaldırımlar*’ını okumadım. Fakat içindeki şiirleri hep tanıyoruz:

*Cette connaissance est devenue plus forte qu’avant quand j’ai parcouru attentivement les Fleurs du Mal. Je ne pouvais croire à mes yeux quand j’ai rencontré une poésie de Necip qui était malheureusement imprimé dans ce susdit recueil, mais cette fois-ci elle était en français. Parfois cela me surprend beaucoup de trouver les origines de notre pauvre littérature dans les littératures des pays différents, notamment dans celles de France.*¹

Ha, yani diyeceğim Necip Fazıl’ın birçok yazılarını Baudelaire’de aynen buldum. Meselâ Necip’in “Hortlak” diye bir şiiri mi var! Meselâ hani şair bir kızı seviyor da, gece olurum seni korkuturum, rüzgâr olurum camlarda öterim diye... Baudelaire’de aynı şiir vardır; işte “Le Revenant”... “Ölüler” için de Yalnız Ölü diye Baudelaire’in şiirini bu-
raya yazmak için şimdi kalktım, kitabını aradım.

1) *Könlük Çiçekleri*’ni dikkatle gözden geçirdiğim zaman bu bilgi daha da kuvvetlendi. Bu kitapta bir şiirin bu andığım kitapta maalesef basılmış olduğunu görünce gözlerime inanamadım. Aradaki tek fark, şiirin Fransızca yayınlanmış olmasıydı. Çeşitli ülkelerin, özellikle Fransız edebiyatında bizim biçare edebiyatımızın kaynaklarını keşfetmek çok şaşırtıyor insanı.

Fakat bilirsin ki ne dağınık adamım, masanın üstü hep felsefe kitaplarıyla dolu.. Bir türlü bulamadım gitti. Ne ise *Revenons à nos moutons*.¹ Sadet dahiline girelim. Şimdi buraya daha ne ilâve edebilirim ki. Tenkidi, kitabını okur okumaz, derhal yazmaya başladım, bir çeyrek saatin içinde bitirdim. Görüyorsun kitabın tesiri bana bir iki seneden beri yapmadığım bir şeyi –makale tarzında yazı– bir çeyrek zarfında yaptırdı. Bundan daha büyük bir delil bulamıyorum. Hani sen bana tenkitlerden bahsedecektin. Hatta ben de sana onları bana göndermeni rica etmiştim. Burada tekrar hatırlatıyorum. Unutma. Gelelim *Hayat* mecmuasına... Heriflere ona yakın şiir gönderdimdi. Hâlâ bir taneşi neşredilmedi mi? Vay canına... Ya neşredilmiş şiirlerimin de parasını göndermiyorlar. Bana değil ya valideye. Meselâ “İntihar” ve “Dijon Tramvayları” çıktıkları halde paraları alınmadı. Kuzum senden ufak bir rica. Bana “İntihar”ın çıktığı nüshayı bulup gönderebilir misin?

Ziya Osman’dan geçen gün bir şey aldım. Ne aldım bilir misin: Bir *Uyanış*... İnci gibi yazısıyla üstünü yazmış göndermiş. İşte hepsi hepsi bu kadar. Gazetenin içini açtım belki bir merhaba koymuştur diye. Ne münasebet, çocuk muhakkak âşık. Biz de öyleyiz, ama yine eşi dostu unuttuğumuz yok. Kuzum darülfünundaki şayiayı bir öğren... Yahu uzun yazdığından sıkılıyorsun. Elbette ya... Kim dedi sana makine ile yaz diye. Korkma bizim de makinemiz var. İstersen şimdi bak gör nasıl yazıyorum. Hakikaten öyle makine ile yazı yazmak az belâ değil. Fakat alışmak lâzım. Bizim fakirhanede bir adet Remington var, tabii Fransızca için. Bundan dolayı bazı Türkçe kelimeler iyi yazılmıyor. Mamafih yine maharetimi gösterecek kadar bu işten anladığımı zannederim.

Fakat ne olursa olsun bu işten ikimiz de vazgeçelim. Eski Arap harfleri nemize yetmez.

Gözlerinden öperim ve mektuplarını beklerim.

Sabri Esat

1) Sadede gelelim.

Ankara, 1.8.1932

Canım Yaşar,

Geç gelen mektubuna ben de biraz geç cevap yazmak mecburiyetinde kaldım. İnsan üst üste iki ay maaş alamazsa pul parasını bile tedarik etmekten aciz kalıyor. Başkalarına âbırı dökmek de işime gelmediğinden tuttum tütünü filân hazfettim. Nihayet bugün para alabildik. İlk işim sana mektup yazmak oldu. Nahit Sırrı ile pek iyi ahbab olduk. Cuma günleri bedava halk konserlerine efendimizle birlikte gidiyoruz ve *on en a pour son argent..* [paramızın karşılığını aldık] deyip eğleniyoruz. Bana hatta kitaplarından birer tane hediye etmek lütfunda da bulundular. Hatta senin ona *Âdem ile Havva*’yı gönderdiğini ilâve ederek beni bir hayli kışkandırdılar. Gelelim senin *Mete*’ne: *Mete*’ni gayet güzel buldum. Emin ol ki *Mete*’nde ısmarlama kokusu katiyen mevcut değil. Bilâkis gayet içten duyulmuş bir yazı hissini veriyor. Buna emin ol. Sana yazdığım şu parçayı gönderiyorum.

Duyduğumdan ne bir eksik ne bir fazla.. Ben “Odalar ve Sofalar” ismiyle 5 formalık bir şiir kitabı çıkaracağım. Şimdi bana şunları lütfen öğreniver. Senin *Mete* kâğıdıyla hemen aynı hacimde bir şiir kitabının forması kaç mal oluyor.

Resimli Şark böyle bir formayı kaç basıyor *Milliyet* kaç.. Kuzum Yaşarcığım şunu bir öğreniver. Hem de süratle öğreniver ki derhal işe başlayalım.

Ahmet Cevat’ı gördüm. Kendisine bir şiir de verdim. Bugünkü *Hâkimiyet-i Milliye*’de kendisinin Salim Rıfat Bey’den inhilâl eden mebusluğa intihab edileceğini okudum. Tebriklerim. Celâl Sahir’i de gördüm, ama kendisine yazı vermeye cesaret edemedim. Adam sen de, sen sağ ol. Herhalde *Muhit*’te falan epeyce gürültü yaparsın. Tabii bu şerait dahilinde bizim “Orkestra” yine tehir edildi demektir. “Odalar ve Sofalar” ancak Fransa’da yazdığım son yazıları ihtiva edecek. Senin *Mete*’yi bizim mektepte oynayacaklar. Fakat halkevinde ne zaman oynanacağını kestiremiyorum. Bu işlerde Nahit Sırrı daha ziyade “kompetan” olsa gerek. Çünkü kendisinin de oynanacak bir piyesi var. Ve her zaman halkevi ile temasa geliyor. Senin hastalık filân inşallah ciddi bir şey değildir. Uydurma olmasını temenni ederim. Herhalde asker

ocağına kazık atmak niyetinde olsan gerektir. Ha Yaşarcığım bak sana söylemeyi unutmuştum. Ben Gazi Terbiye Enstitüsü'ne mülhak lisede felsefe muallimiyim.

Yani şimdilik bermucibi kanun felsefe stajyeri. Gelecek sene asaleten tayin edileceğim. Ankara Yaşarcığım ideal bir iklim. Hava sert olmakla beraber her gün günlük güneşlik. Ben her zaman mektepte kaldığım ve mektepte kalorifer tertibatı olduğu için soğuğun farkında bile değilim. Zaten şehre dört kilometre uzaktayız. Günde dört defa otobüs servisi var. Bundan istifade ediyoruz. Daha geldim geleli sinemaya bile gitmedim. Ne gezer. Fakat Ankara'nın cevval, ateşin, yapıcı havasını teneffüs etmek insanı bütün kirlerinden temizliyor. Herhalde Ankara'da kaldığıma çok memnunum. Başka ne diyeyim bilmem ki. İşte Yaşarcığım gelecek mektubunu büyük sabırsızlıkla bekliyorum. Gözlerinden çok, çok öperim kardeşim.

Sabri Esat

ZİYA OSMAN SABA

(1910-1957)

Ziya, dedim mi, özel bir duyarlılıkla titrer kalemim. Tarafsız olamam ondan söz açarken. Ama o hep iyilikten, güzellikten ibaret dostumun taraf tutmayı gerektirecek bir yanı mı vardı?

“Aramızda bir ermiş yaşadı!” demiştim onu anan bir yazımda. Gerçekten mütevazı, fedakâr, hep hakkı yenilmeye hazır, kimsenin hakkını yemeyi aklından geçirmeyen, mütevazı kaderine önceden şikâyetsiz katlanan, hatta kanaatçı ruh yapısıyla o kaderi kendisine kendi eliyle hazırlayan, yoksulluğu içinde, evi, eşi ve çocukları içinde mutlu, bu son derece duygulu sanatçı dostun hangi yanından söz edeyim, hangi erdemini anlatmaya kalkayım.

Uzun boyu, düzgün vücudu, kusursuz yüzüyle bir erkek güzeliydi. Çekingen ve ürkek tabiatı yüzünden kadın konusunda pek az yararlanmıştı bu üstünlüğünden. Hukuk öğrenimi yaptığı halde hep banka memurluğu, basımevi düzelticiliği gibi küçük işlerde çalıştı ve duygulu ruhundan çekip çıkardığı ürpertici şiirler sundu bize.

1.10.1933

Yaşarcığim,

Sana bu mektubumla Cahit Sıtkı'nın bir şiirini gönderiyorum. Geçen seferki şiiri o kadar güzel değildi, bu şiir güzel. Tuhaf bir edası var. 15 teşrinievvelde çıkacak nüshaya koyabilirsen iyi olur.

Necip Fazıl hakkında yazacağımı vadettiğim yazı bitmek üzere, yarın öbür gün hazır olup temize çekebilecektim. Fakat Cahid'in şiiri geç kalmasın diye bekleyemedim. Zaten acelesi yok, bu tenkidi ancak 1 teşrinisani nüshasına koyabilirsin. Ben de o zamana kadar sana yetiştiririm. Şimdiden ilân edebilirsin. Bir de şiirimi istiyorsun. Fakat düştümdü. 15 teşrinievvelde, Sabri Esat hakkındaki yazım, teşrinisaniye, Necip Fazıl hakkında yazım, bu sefer olsa olsa 15 teşrinisani nüshasına girebilir. Ben o zamana kadar sana yollarım. 1 teşrinisani nüshasına istesen de zaten benim bedbin şiirlerden koyamazsın, zira o nüsha herhalde Cumhuriyet Bayramı nüshası olacak! Cumhuriyet Bayramı nüshasına Necip Fazıl hakkındaki yazım, etliye sütlüye dokunmadığına göre, girebilir. Ha, Cahit Sıtkı'nın şiiri sakın 1 teşrinisani nüshasına kalmasın. O şiir de Cumhuriyet Bayramı'na pek yakışmaz. Dün Cevdet'i gördüm, ilân işlerinden bahsettik, eğer mecmuaya ayrıca ilân sayfeleri ilâve edebilirlerse Darülbeyaz mecmuasına ilân temin eden adamla görüşüp *Varlık*'a ilân temin ettirebileceğini söyledi. Kendisiyle bu hususta mektupla görüş. Belki bir şeyler çıkar.

Cumhuriyet'te *Varlık* hakkında tenzilâtlı büyük ilân yaptırmak mümkün değil. Zira bütün ilânlar yeni teşekkül eden İlâncılık Şirketi vasıtasıyla veriliyor. Orda da ucuz ilân temin edecek kimseyi tanıdığım yok. *Cumhuriyet*'te ancak her zaman yaptığımız *Yeni Eserler*'in sütunundaki ilânlar yapılabilir. Onları da bir parça tıraşlı filân yaptırmaya elimden geldiği kadar uğraşıyorum. Hatta geçen 5'inci nüshanın ilânı iki defa çıktı. Kenan Hulusi'yi son zamanlarda görmedim.

6'ncı nüsha henüz gelmedi, galiba geç kaldı.

Dediğim gibi Cahit Sıtkı'nın şiirini 15 teşrinievvel nüshasına yetiştirebilirsen iyi olur. Necip Fazıl hakkındaki yazıyı ve belki şiirimi vaktinde sana yollarım.

Şimdilik gözlerinden öperim.

Ziya Osman

2.7.936

Yaşarcığım,

Evvelâ evlenmeni tebrik ederim. Demek sen de aramıza nihayet karıştın! Haydi, uğurlu olsun! Serzenişlere gelince: Evvelâ şuna emin ol ki sana mektubumda şiirim olmadığını yazdığım zaman hakikaten şiirim yoktu. Gördüğün şiirler imtihanlara çalıştığım sırada (Sıkıntı insanı gayri ihtiyarî şiire mi meylettiriyor nedir?..) tamamlanmış ve benim de şaştığım derecede çabuk tamamlanmış şiirlerdir. Kararım bu şiirlerden bir tanesini *Varlık*'a yollamaktı. Fakat senin Ankara'da olmadığını işittiğim için yollamamıştım, bekliyordum, İşte bu esnada şiiri elimden –reddedemedim– aldılar.

Ne ise, bu mektubumla sana, elimdeki yegâne şiiri yolluyorum. Yolladığım şiir filhakika *Milliyet*'in edebî sahifesinde çıkmıştı. Fakat bu kere birçok mısrasını tamamen, bazılarını da kısmen değiştirdim. Velhasıl epeyce değişti. Yeniden intişara hak kazandı bu şiir. Yeniden yazacağım ilk şiiri de derhal çok sevdiğim *Varlık*'a yollayacağıma emin olabilirsin. Sait Faik hakkında yazacağım yazıya gelince: Senin *Varlık*'ta Sait Faik hakkında yazdığın yazıyı okuduktan sonra, benim yazabileceğim en mükemmel yazının onun yarısı kadar bile olamayacağına kanaat getirdim. Memleketimizde bermutad anlatılmayan Sait Faik'i yazın cidden çok mükemmel ve etraflica tetkik ediyordu. Senin yazından sonra artık yazmak abestir. Fakat buna rağmen yine Sait Faik hakkında bir şeyler yazabilirsem sana yollarım. Nihayet bizim imtihanlar; maalesef bütün arzuma rağmen hazıranda takıntısız kurtulamadım. Bir dersten (maliyeden) ikmâlîm var. Buna da şükür. Ne ise o bir ders eylülde verirse mezunuz demektir. Fakat bu hukuktan çektiğimi de bir ben bir Cenabıhak bilir. Mektubumu bitirirken, seni İstanbul'da

bizzat tebrik edip gözlerinden öpememiş olmanın üzüntüsüyle, tekrar tebrik eder, mektuplarını beklerim Yaşarcığım...

Ziya Osman

13.3.937

Yaşarcığım,

Sana bu mektubumla eski bir arkadaşın şiirini gönderiyorum. Aziz Behiç. İhtimâl hatırlarsın. Biz *Serveti Fünun*'da yazarken o da yazardı. Kuleli talebesinden idi. Şimdi tabii zabıt. Geçenlerde beni görmeye gelmişti. Bu, sana yolladığım şiiri *Varlık* için verdi. Lütfen basarsın. Sakın unutma! Sonra mahcup oluruz. Esasen, şiir de hiç fena değil..

Sana bu mektubumla bir de benim şiirimi yollamak istedim. Fakat hiç bitmiş şiirim yok. En bitmek üzere olanın üzerinde fazla titizleniyorum. Ne ise, er geç mutlaka *Varlık*'ın olacak ya. Ehemmiyeti yok değil mi? Geç olursa ihtimâl bir parça daha güzel olmuş olur.

Varlık'ın bu son nüshası İstanbul'da bir parça geç dağıtıldı. İhsan Devrim'den öğrendiğime göre Ankara'daki Yeni Matbaa ile de anlaşmamışsınız. İhsan, kâğıt fiyatlarının yükselmiş olmasından dolayı, *Ülkü*'nün 50 liradan aşağıya basamayacağını söylüyor. Reklâm matbaasını ise sen beğenmiyormuşsun. Hoş o da 42 1/2 liraya basamayacakmış ya! İhsan'ın mektubuna da henüz cevap vermemişsin. Şayet Ankara'daki matbaa ile anlaşmışsan, yani mecmua badema Ankara'da basılacak ise, İstanbul'a yollayacağın nüshaları doğrudan doğruya Yeni Kitapçı adresine göndermen tabii daha muvafık olur. Bu suretle, son nüshada vuku bulan tehhürler olmaz değil mi? Sonra senden mühim bir ricam.. İki nüshadır bana *Varlık* gelmiyor. 15 Mart'ta çıkacak nüshanın da gelip gelmeyeceği malûm değil. Zannedersem matbaada kayboluyor. Onun için badema benim mecmualarımı şu adrese yolla:

Ziya Osman

Bay Lütfi Hanesi No: 147

Kızıltoprak/İstanbul

Esasen eylülde askerlik dolayısıyla matbaadan ayrılacağım için, eski adresimi de değiştirmek lâzım gelecekti. Birkaç ay evvel oluver-

sin. Lütfen bu adres tebdilini ve Aziz Behiç'in şiirini basmayı unutma!
Gözlerinden öperim kardeşim.

Ziya Osman

10.10.937

Yaşarcığım,

Eylül'den beri askerdeyim. Ancak şimdi bir fırsat bulup kitabın hakkında yazdığım yazıyı yollayabiliyorum. Bir de şiirim vardı. Fakat onu sen henüz Avrupa'da iken İhsan Devrim elimden aldı. Yeni bir şiir hazırlıyorum. Onu kimseye göstermeden doğrudan doğruya *Varlık*'a yollayacağım. Bana yazacağın mektupları sakın yine eskisi gibi matbaaya yollama. Mecmuaları göndermekte olduğun ev adresime yaz. Şimdilik Allah'a ısmarladık kardeşim.

Ziya Osman

20.11.952

Yaşarcığım,

Dün akşam, herhalde iyi anlatamadım: Ne kendimi Fazıl Hüs-nü'den daha iyi şair, ne de ilişik olarak bıraktığım şiiri ötekinden daha güzel şiir saydığım yok. Yalnız, bu, senelik şiir kitaplarında geçen se-neye kadar, şairler için bir yaş sırası tatbik ediliyor, dolayısıyla ben başa geçiyordum. Geçen sene bunun bozulması ve değil Fazıl Hüs-nü, on-dan da genç bir şairin arkasına atılmam, ne yalan söyleyeyim, biraz da hakaretle karışık, lüzumsuz derecede şiddetli bir ihtar olmuştu benim için. Günler günü üzülmüştüm. Fazıl Hüs-nü ve Cahit Külebi benden sonra gelselerdi, bu yaş ananesi dolayısıyla elbette ki benim gibi alın-mayacaklardı. Bu ve bundan sonraki seneler kendimi bir daha tehli-keye atmak istemiyorum. Hem mecmua daha çok basılıp okunduğu için şiirimin orada çıkması (imzam) için belki daha iyi olur diye de düşünüyorum.

Fakat sen ısrar ediyorsun. Hatırın için bırakıyorum bu şiiri. Bura-
dan Beyazıt’a, kitabı sormaya çıkacağım. Akşama yine uğrarım. Derdi-
mi anlatabilmek için kıymetli zamanından aldım, kusura bakma!

Ziya Osman

1.7.953

Yaşarcığım,

Zarf muhteviyatının verdiği mahcubiyetin, ne diyeyim, ağırlığın-
dan kalkabilmiş değilim. Evimdeki serbest günlerde yapabileceğim
tashihler, bu ağırlığı biraz olsun hafifletmeye yardım edecektir. Onun
için beni sever ve üzmemek istersen ricamı kabul edersin. Telefonda
söylediğin gibi, o para başkasına yaptıracak yerde bana verdiğin bir işin
karşılığı olamaz, zira bu işlerin piyasası hakkında az çok bir fikrim
var. Sözü uzatmayalım, yapmak üzere istediğim tashihleri, lütfen ve
hatırım için, senin yorgun ve meşgul, benimse serbest bulduğum
bir zamandaki karşılıksız, ufak bir zahmet, normal bir hareket olarak
kabul et!

Ziya Osman

CAHİT SITKI TARANCI

(1910-1956)

Galatasaray'da, sonra Fransa'da okuduğu için şiirlerinde değilse bile mektuplarında (hele Ziya'ya ve bana yazdıklarında) pek çok Fransızca sözcük kullanan Cahit, kısa boyu, kunt yapısı, çıbanını bir damga gibi taşıyan Güneydoğulu yüzü ile yakışıklı değilse bile yakınlarına pek sevimli gelen bir fizik yapıya sahipti. Biraz tutuk konuşmasının renk kattığı sohbetine doyum olmayan iyi kalpli, insancıl, kendinden küçüklere elini ve gönlünü vermeye hazır, içtiği zaman bu iyi yanları daha da belirleşen temiz huylu bir adamdı.

Ölesiye sevdi yaşamayı. Bütün kötülükleriyle dünyamıza hayrandı. Dosta, dostluğa hayrandı. Sanatına tutkusu da bu hayranlığı ölçüsündeydi.

Yaşamında ne kadar avare ise şiirinin işlenmesinde o kadar titiz davrandı. Bütün arkadaşları arasından sıvrılıp yükselerek ardında bir sanat anıtı bıraktı.

Yıldız, 14.11.1933

Mülkiye Mektebi

Yaşar Nabi Bey,

Ankara seyahatim bana iki şey kazandırdı. On sene evvel gördüğüm fakir ve küçük Ankara'yı bu sefer zengin ve büyük bir şehir olarak görmek. Sizin gibi değerli arkadaşları daha yakından tanımak...

Orada beraber geçirdiğimiz günlerin kıymetini şimdi anlıyorum... Ve Ankara'yı, sizleri aradığımı söylersem hislerimdeki samimiyetten şüpheye düşmezsiniz sanıyorum. Buraya geldiğimde Ziya ile uzun uzadıya konuştuk... Selâm ve sevgilerini gönderiyor. Cevdet Kudret'i evvelsi gün gördüm.. O da Galatasaray'da Türkçe muallimi olmuş... Selâmları var. Mektepte Ahmet Rauf'u da gördüm.. Şimdi son sınıftadır. Ve Galatasaray mecmuasını kendisi çıkartıyor. Sizden bir yazı istiyor.. Ben, herhalde göndereceğinizi söyledim. Mektubumda bunu yazmaklığımı tekrar tekrar rica etti. Kendi şiirimle Ahmet Rauf'un bir şiirini lütfen gönderiyorum... Ahmet Rauf'un şiirinde *ponctuation*¹ yok. Eğer neşrederseniz dikkat edilmesini rica ediyorum. Bir de benim şahsî bir ricam var. *Vârlık* mecmuasını kabilse, her ay muntazaman adresime gönderseniz... Rica yağmuru altında sizi fazla ıslatmak istemem. Samimiyetime ve sevgime emin olmanızı rica eder, ellerinizi sıkarım efendim.

Cahit Sıtkı

Ahmet Muhip, Feridun Fazıl, Hayrettin Kâzım ve İsmail Safa beylere selâmlarımı söylerseniz çok müteşekkîr kalırım.

C.S.

1) Noktalama.

23.11.1933

Mülkiye Mektebi

Yaşar Nabi Bey kardeşim,

İltifat ve sitem dolu mektubunuza memnun olduğum kadar üzuldüm de.. Fakat telâfisi kabil olduğu için bu üzüntüm çok sürmedi.

Size kitap göndermeyi daima arzu ettim.. Fakat siz de ben Ankara'da iken benden istemek lütfunda bulunsaydınız ya, Ahmet Muhip veya Feridun Fazıl gibi... Kitabımı takdim ediyorum, kabulü sizden, ricası benden.

Geçen sefer gönderdiğim şiir üzerinde biraz daha işlemeyi muvafık buldum. Onu bir tarafa bırakınız da, yeni gönderdiğim küçük bir şiiri neşredersiniz. Sırası gelmişken, şiirleri neşretmekliğinize ve bundan sonra bana mecmua göndermekliğinize sonsuz teşekkürler.

Ahmet Rauf da müteşekkirdir. Size şiir ve mecmua gönderecektir. Menemenlizade Ethem ve Sıddık Sami Beylere yazı istediğinizden bahsettim. Şimdilik işleri olduğu ve fakat ilk fırsatta yazıp göndereceklerini söylediler. Başka havadis yok. Arkadaşlara selâmlar.

Selâm ve sevgilerimi gönderirim aziz kardeşim.

Cahit Sıtkı

30.11.1934

Sevgili kardeşim,

Onbeş gün evvel mektubunuzu almış, fakat cevap yazamamıştım.. Bu sene ne kadar perişan bir vaziyette olduğumu bilseydiniz muhakkak ki beni mazur görürdünüz. Ne rahat rahat kitap okuyabiliyor, ne yazı yazabiliyorum. Fazla olarak maddi sıkıntılar da var. Eskiden kendilerine sık sık mektup yazdığım dostları da arayamaz oldum. Velhasıl bir *chaos*¹ içinde yuvarlanıp duruyorum... Ziya'ya yazdığınız mektuplarda da mecmuanın vaziyetinden şikâyetçisiniz... Bu husustaki endişemiz müşterektir.. Dünyada en az itimat edilecek bir nesne varsa o da okuyucu denen hergele güruhudur. İnsanla âdeta alay ediyorlar...

1) Kaos.

Mamafih siz yine metanetinizi kaybetmeyin, kim bilir belki de adet itibariyle kaybettiğimiz okuyucuyu kıymet itibariyle kazanmaktayız. *Milliyet*’te çıkan son iki makalenizi gördüm. Bizim de Behçet Kemal gibi yazmamızı şüphesiz istemezsiniz.. Hatta genç nesilden birkaç isim –beni de zikrettiğinize teşekkür ederim– zikrederken ondan bahsetmemeniz sizin de tamamıyla bizden olduğunuzu ispata kâfidir. Muhip Ankara’da, bugünlerde geleceğini tahmin ediyorum, herhalde görüştünüz. Hidayet Naci isminde bir arkadaş Baudelaire’in “Les Chats” [“Kediler”] isimli şiirini tercüme etmiş, *Varlık*’ta intişarı için tavassutumu rica etti.. Beni küçük düşürmek istemeyeceğinizi bildiğim için onu da bir şiirimle beraber gönderiyorum. Feridun Fazıl’a selâm.. Size de sıcak sevgi ve selâmlarımı gönderirim sevgili kardeşim.

Cahit Sıtkı

2.1.1935

Sevgili kardeşim,

Arkadaşımın yazısını neşrederek beni müşkül bir mevkiden kurtardığınıza çok teşekkür ederim. Şiirlerin de hatasız çıkmasına ne kadar memnun ve ayrıca ne kadar müteşekkir olduğumu tahmininize bırakıyorum.

Gerek *Varlık*’ta ve gerekse diğer gazetelerde yazdığınız Öz Türkçe yazıları zevkle okuyorum. Fakat ne yalan söyleyeyim, bu kelimelerle şimdilik şiir yazılacağını pek de ummuyorum.. Bana –hatta bize– kalırsa, bekleyelim de bu yeni kelimeler âmmenin hafızasında yerleşsinler, içtimâî kıymetlerini alsınlar, telâffuz edildikleri vakit bizde *un monde d’images et de sensations*¹ uyandırabilecek kadar canlanarak, olgunlaşarak bugünkü kuru ve boş kalıp halinden kurtulsunlar... Çünkü şiirde kelimelerin oynadığı *primordial*² rol hepimizce malûmdur. Meselâ gönderdiğim şu küçük şiirde kasvet yerine sıkıntı, davet yerine çağırış, hürriyet yerine başboşluk, beyaz yerine ak, karar yerine onay (tam karşılığı mı, değil mi, iyi bilmiyorum), ser yerine baş (ki hiç ol-

1) Bir imge ve duyuş dünyası.

2) Esaslı.

maz) koymayı düşündüm ve şiiri yeni baştan yazmak istedimse de gördüm ki şiirin bütün kıymeti –varsa eğer– ve bence *charme*'ı¹ bilhassa bu kelimelerde, bu kelimelerin birbiriyle mukaffa olmasında ve şehirdeki haleti ruhiyemi tam olarak ifade etmesindedir. Bu küçük tecrübeyi herhangi bir şiir üzerinde de tatbik etmek mümkündür zannediyorum. Binaenaleyh bırakalım da Fazıl Ahmetler, Halit Fahriler, Behçet Kemaller ve avenesi bu kelimelerle şiir yazıyorum zannetsinler... Sona kalan dona kalır darbı meselinin aksini ispat etmek de bizden...

Ziya ve Muhib iyilerdir. Burada Kâzım Sevinç *İz* mecmuasını “Fikir Hareketleri” şeklinde yeniden çıkarmak istiyor. İstiyor değil, ilk sayısını ayın on beşine doğru çıkarıyor bile.. Feridun Fazıl ve Hasan Refik Bey dostlarımız ne âlemededir? Bizi sorup sual ettikleri yok. Görürseniz selâmlarımı söylersiniz. Sizin de yeni yılınızı ve yolda olan bayramınızı kutlar, sevgilerimi sunarım kardeşim.

Cahit Sıtkı

Bir rica: Bundan sonra ismimi Cahid Sıdkı şeklinde yazarsınız.. Çünkü “Cahid”in d’si ile “Sıdkı”nın d’si aynı şeydir ve birinin “d” ötesinin “t” kalması beni sinirlendiriyor.. Lütfen. C.S.

11.2.1935

Kardeşim,

Sık sık yazı gönderemediğime utanıyorum doğrusu... Fakat ne yaparsınız, mektep hayatının lâzım-ı gayri müfarıkı olan iç sıkıntısı ve tembellik insana başını dinlendirecek vakit vermiyor. Yoksa yazmak istediğim o kadar çok şey var ki, bununla beraber, yangından birkaç parça eşya kurtarır gibi, bu arada birkaç şiir yazmakla kendimi avutuyorum. Burada bir mecmua bolluğu var. Hafta yarı edebî bir kisveye girdi. İz Kâzım Sevinç Bey’in maddi himmet ve fedakârlıklarıyla baştan intişara başladı. *Yücel* isminde bir diğer mecmuanın çıkacağını da duydum. Fakat hakikat olan bir şey varsa hiçbir *Varlık*’ın kâbına erişemiyor ve zannedersenem erişemeyecektir de...

1) Çekicilik.

Muhib geldi. Ticareti sanat-ı mutade iltihaz etmiş... Ziya'dan ses seda çıktığı yok... Bilmem neden, o da heyecanını kaybetmişe benziyor. Darülbeyde'de *Unutulan Adam* oynuyor. *Kafatası*'nın yanında çok aşâğılık bir piyes.

"Gün Sonu" adlı bir şiircik gönderiyorum... Baudelaire'in "Bal-kon"unu tercüme ediyorum.¹ Biter bitmez onu da gönderirim. Hasan Refik'e ve Feridun Fazıl'a selam... Sizin de ellerinizden sıkır, selâm ve sevgilerimi gönderirim kardeşim.

Cahit Sıtkı

2.4.1935

Kardeşim,

Bayram tebriki kartınızı *Bu da Bir Hikâyedir*'inizi, evvelsi gün de mektubunuzu aldım.. Üçüne de raci teşekkürlerimi kabul edin.

"Portre" ve "Para" hikâyeleriniz çok hoşuma gitti. "Portre"nin son cümlesi, yani "Hakikat bir kere daha hayali öldürmüştü." olmasaydı, o hikâyeyi bir şiir gibi ezberleyecektim. Mamefih okurken o cümleyi yok farz ettim...

"Balkon"un kapısını açayım demeyin. Dışarda müthiş bir fırtına var.. Sonra sizi de beni de yaprak gibi önüne katıp götürür.. Daha mü-sait bir havayı beklemek zarureti hissediyorum...

Bu günlük "Havuz" diye küçücük bir şiir gönderiyorum. Onu neş-redersiniz..

Şevket Hıfzı ve Yakup Sabri kardeşlerimiz ne âlemdeler? Ankara'ya ısındılar mı? Şevket gider gitmez mektup yazacağını vadedmişti. Vadini kendisine hatırlatır ve kendisini benim yerine tekdir ederseniz çok memnun ve müteşekkir kalırım..

"Portre" hikâyenizi Ziya da çok beğendi. Galiba bir yazı da yazacak. Şimdilik bu kadar dostum. Müşterek dostlarımıza selâmı unutmayın. Size gönderdiğim selâm ve sevgiler arasında onların payı vardır...

Cahit Sıtkı

1) *Varlık*'ın 47. sayısında yayımlandı (ed.n.).

3.7.1935

Kardeşim,

Mektubunu aldım. Şiirim hakkındaki iltifatına yerden göğsü kadar mersi.. Şiir telâkkimde farkında olmadığım bir istihalede söz açıyor-sun, mümkündür... Yalnız vezin kullanmak hususunda bir softa taas-subu göstermediğimi elbette takdir edersin. Altı-altı veznine karşı duy-duğun üvey ana antipatisine ne diyeyim, bilmem ki. Maksat güzelliğe varmak değil mi? *Tout le reste est de la littérature*.¹ “Ölüm” şiirimdeki tenafür şüphesiz benim de gözümde kaçmış değildir... Netekim o mısraı “*İstek dev oldu, güç kaldı cüce*” şekline soktum, şiirin başına bir kıta daha ilâve ettim:

“Sözünde durmadı mavi gökler..

Gün kararında git gide ölüm.

--

Nedamet yer etti bende ölüm.”²

Bu şiirin şimdiye kadar yazdıklarım arasında yaşama göre en ol-gunu, nispeten en kusursuzu ve tahayyül ettiğim mükemmeliyete en yakını olduğunu sanıyorum..

Bu şiiri bir müddet daha neşretmek istemiyorum, tabir caizse, onu kendi kendime biraz daha *savourer*³ etmek istiyorum.

Donc [o halde], şimdilik “Ölüm” bir yana dursun, sana “Aşk Şar-kısı” diye bir kıta göndereyim. Ve gönderiyorum. Feridun Fazıl’ın antolojisi için Ziya Osman’dan istediği tercümei hali de mektubuma leffen...

Tatilde burada kalacağımı zannediyorum, zira ikmâl ifriti yakamızı bir türlü bırakmıyor. *Ayda Bir* mecmuası ağustos bidayetinde çıkıyor.

1) Geri kalan sadece edebiyattır.

2) Bu şiirin ilk dördlüğü *Varlık*’ın 52. sayısında şu şekilde yer alır: “Sözünde durmadı mavi gökler;/ Gün kararıyor gügide ölüm./ Akşam yeli nedameti söyler;/ Nedamet yer etti bende ölüm” (ed.n.).

3) Tadını almak.

“Ölüm” şiirimi oraya vereceğim zehabına kapılmayın, zira oraya bir başka şiir verdim.

Yahya Kemal “Geçmiş Yaz” şiirini *Ayda Bir*’e satmıştı, fakat mecmuanın geciktliğini görerek ve bitmiş bir şiiri akabinde neşredilmediği takdirde ilhamının kesileceği iddiasıyla *Cumhuriyet* gazetesinde neşretmiş, etmiş değil etti. Yusuf Ziya ve Orhan Seyfi küplere biniyorlar. Şimdilik bu kadar aziz dost. Makale yazmaktan galiba şiir yazmaya vakit bulamıyorsun. Herhalde şair dostlarının da arzularını yerine getirmelisin... Muvaffakiyetler temenni eder, gözlerinden öperim kardeşim.

Cahit Sıtkı

15.8.1935

Kardeşim,

Yirmi günden beri Kadıköy’ünde yengemde bulunduğum için mektubunuzu ancak dün mektebe uğradığımda alabildim.

Serzenişte haklısınız, fakat kabahat Ziya’da.. O ihmâl etti ve beni de bu ihmâlinin peşinden sürükledi.

Baudelaire’in “Seyahate Davet” manzumesini bitirdim.. Gönderiyorum. Birkaç yazım daha var. Onları da peyderpey gönderirim. *Birlik* mecmuasının son nüshalarından birinde sizin ve benim aleyhimize –îsim zikretmeyerek– bir makale vardı. Makale sahibi edebiyat fakültesi müdavimlerinden Zahir Sıtkı isminde bir delikanlı.. Ben de çoktan beri “Memleketimizde şiir telâkkisi” diye bir makale yazmak istiyordum. *Birlik*’teki yazı güzel bir vesile oldu.. Fakat ne kadar geç yazdığımı bilirsiniz. Bunu da ancak teşrinievvele kadar yetiştirebilirim. *L’art est long et le temps est court*.¹ Neyse, başınızı fazla ağrıtmayayım, selâm ve sevgilerimi gönderir, muvaffakiyetler temenni ederim kardeşim..

Cahit Sıtkı

1) Sanat uzun, zaman kısadır.

29.11.1936

Sevgili kardeşim,

Mektubuna cevap yazmakta ve şiirime gösterdiğin hüsnü kabule teşekkür etmekte yine gecikmiş bulunuyorum. Galiba, bu kusurum mazur görüldükçe ben bu kötü itiyattan kurtulamayacağım. Büyük iddialarla ortaya çıktığını haber verdiğin edebî gurubun ilk yazılarını gördüm. Şimdilik bir şey söylemek mümkün değildir, diğer yazılarını da görmek lâzım.

Melih Cevdet şair çocuk, fakat henüz *mineure*¹ bir seste. Yükselmesini ve güzel şiirler vermesini cânı gönülden temenni ederim.

Uzlet dakikalarımda şiiriyle imdadıma koşacak bir dost kazanmış olacağım. Gıyabi selâmlarımı söylersen çok memnun olurum. Hayri Rüştü'nün roman hakkındaki yazısı hakikaten bir emek mahsulü. Galiba tercümeler de yapıyor değerli çocuk. Bir de Orhan Veli isminde bir şair var, burada kendisiyle tanışmıştım. Hatta Ankara'ya gitmeden evvel Ağaç idarehanesine uğramış, beni bulamamış ve bir kart bırakmıştı. Orhan'ın şiirlerini henüz neşretmedin, herhalde edeceksin. Çok hoşuma giden bir şiiri var. Hatta o şiirden "*At üstünde mor kâküllü şehzade. Alaylarla Kaf dağına hareket*" gibi mısralar da hatırımda kalmış. Hepsi-ne muvaffakiyet temenni ederim. Gayemiz elbirliğiyle Türk şiirini yükseltmek; yoksa şunu bunu eskirmek fikri doğru olmasa gerek. Zaten eskiyen bir şeye güzel diyemeyiz ki. Her şair, diğer şairlerden ayrı bir kâinat müjdesiyle gelmeli ki hüsnü kabul görsün. Burada edebiyat havadisi olarak, Nâzım'ın yeni kitabını haber verebilirim. Hakkında bir yazı yazmak istiyorum. *Varlık*'a gönderirim. Estetik meseleler beni daima *tenter* etmiştir², fakat o çeşit yazıları yazabilmek için insanın hayatında nispi bir intizam ve sükûn olmalıdır. Hâlbuki benim bugünkü yaşayışım bu intizam ve sükûn çehresini arz etmekten kilometrelerce uzaktır. Beş gün evvel Sümerbank'ın imtihanı vardı, girdim ve oldukça muvaffakiyetli cevaplar verdim. Senin de çalıştığını duyduğum Sümerbank'a girebildiğim takdirde tatbikini kendi kendimle kararlaştırdığım dehşetli bir faaliyet programım var. O zaman değil yalnız kendimi,

1) Küçük.

2) Çekmiştir.

senin gibi alâkasına çok kıymet verdiğim bir arkadaşı da memnun etmeye çalışacağım. Hayırlısı olsun. “Allah” ve “Deniz” adlı iki uzun şiir hazırlıyorum, kırkar elliser mısra olacak. “Allah” şiirimden birkaç mısra da yazabilirim, başını sıkmayacağını umarak:

*Belli, ne birdir ne iki
Günahım başımdan aşkın
Lâkin sen de bilirsin ki
Bir sen varsın bana yakın*

*Ben ne geceleyin yıldız
Ne kelebeğim gündüzün
Bana ben gibi riyasız
Yüzün gerek tanrım yüzün*

*Boş değil ettiğim niyaz
Halden bilmiyor kimseler
Dost mu, düşman mı tanınmaz
Suda beliren çehreler*

*Gitmekle bitmiyor umman
Sular azgın, tekne delik
Ah! bu dağlar ve bu duman!
Yolunu şaşırdı geyik.*

*Ne yana dönsem uçurum
Nereye koşsam karanlık
Aynalardan ürküyorum
Ah o çoğalan yalnızlık*

*Bilirim ne yapsam hata
Yanlış attığım her adım
Gençliğim gitti arada
Ah neden sonra anladım*

*Yokmuş senden başka saded
Ne varsa senden kınaye
Medet yüce tanrım medet
Kolunu saran geceye*

Buraya yazdığım mısralar hakkındaki fikirlerini bildirirsen memnun olurum. Şimdilik küçük bir şiir gönderiyorum, ötekileri de bitirir bitirmez takdim ederim. *Tan*'da Ahfeş imzasıyla yazan Nurullah Ataç bir yazısında sana da ilişmişti, bilmem gördün mü? Vasfı Mahir'in kitabı için bir yazı yazdım, *Cumhuriyet*'te çıkacak. Doğrusu Vasfı Mahir'den daha ciddi bir şey beklerdim. Başını fazla ağrıtmayayım. Gözlerinden öperim.

Cahit Sıtkı

16.6.1937

Sevgili kardeşim,

Gündelik gaile ve zaruretler arasında uykuya yatırmaya mecbur olduğum sanat ve edebiyat meselelerimi askerî kışlalardaki kalk borusu gibi aniden ayağa kaldıran güzel kitabını aldım, edebiyatçıları kendi meseleleri üstünde konuşmaya, münakaşaya, anlaşmaya davet edişin tam zamanında ve yerindedir, bugün hepimizin uykumuzu kaçırان bu meselelerden birinin olsun halli yine hepimizin yüzümüzü güldürecektir. Gerek mensup olduğum bankanın kurs imtihanları gerekse bizim ticaret mektebindeki imtihanlar beni rahat bıraktığı takdirde kitabına lâıyk, etraflı bir yazı yazmak niyetindeyim. Sana sık sık yazı göndermek istediğim halde olmuyor, olmuyor vesselam. Son yazdığım ve üstünde aylarca uğraşmama rağmen bittiğine ve mükemmel olduğuna bir türlü kanaat getiremediğim fakat artık beni rahatsız ettiği için başımdan atmak gayesiyle neşretmek mecburiyetinde olduğum bir şiiri, sevgi, tebrik ve teşekkürlerime melfufen gönderiyorum.

Cahit Sıtkı Tarancı

8.1.1938

Sevgili kardeşim,

Elimde tamamlanmış şiir olmadığı için uzun zamandır ki sana yazamadım. *Ulus*'un şiir anketi İstanbul'da alâka ile takip olunmaktadır. Muhib'e çok ısrar ettiğim halde bir türlü yazamadı, herhalde üşendi. Sürrealist arkadaşların kullandıkları ağzı beğenmedim, sanatkârda en büyük, hatta tek meziyet tevazudur. İnşallah yazacakları şiirlerle bunu fiilen ispat ederler de bugünkü hareketlerini unuttururlar.

Varlık yavaş yavaş düzeliyor gibi geldi bana.

Senin işlerinin kesreti dolayısıyla fazla meşgul olamadığın belli. Ben, hâlâ bir baltaya sap olamadım; ufak tefek yazılar, tashihler, tercümelerle geçinmeye gayret ediyorsam da, şiirden gayri yazılar beni asla tatmin etmemekte ve kendi kendime karşı utandırmaktadır. Mamafih yaşamak *prime tout*.¹ Sana, bundan bir müddet evvel de bir şiirini göndermiş olduğum, hatta kapakta ismi çıktığı halde, mecmuada şiirini görmediğimiz çok değerli bir arkadaşın üç şiiri ile beraber, bir şiirimi gönderiyor, bayram ve senebaşı tebrikleri yazmak âdetini bir türlü edinemediğim için, senebaşını tebrikle, gecikmiş bile olsa, teşekkür ediyor, sevgi ve selâmlarımı yolluyorum.

20.6.1946

Yaşarcığım,

Mektubunu büyük bir sevinçle aldım. “Varlık Yayınları” serisine başlamaya niyet etmiş olman alkışlara sezaadır. Ben de kitabımın bu seriden olarak yayınlanmasından memnunluk duyuyum.

Kitabım dokuz ilâ on formadır. Şiirlerin sayısı yüz on kadardır. Yazılış tarihiyle sıralayacağım. Kitabın içinde bölüm vesaire olmayıp hayatın tenevvüleri, inişleri, çıkışlarıyla, devamlılığı ve yekpareliği görülecektir. Asgarî iki bin basılmasını ve bana yüz nüsha verilmesini istiyorum. Para hususunda ise, kitabın satmak ihtimâlinin kuvvetini ve benim bitmek tükenmek bilmez ihtiyaçlarımı göz önünde bulundura-

1) Her şeyden önce gelir.

rak ona göre davranmanı çok isterim! Temmuzda olmazsa ağustosta İstanbul'a geleceğim. Şiirlerin çoğu tape edilmiş bir haldedir.

Varlık'ın adresime gönderilmesini de ayrıca rica edeceğim. Ziya'ya selâmlar.

Senin de muhabbet ve hasretle gözlerinden öper, mektubunu beklerim.

C. S. Tarancı

25.2.1947

Yaşarcığım,

Belki seni hayrete düşürecek ama işte öyle, bugün de bir şiir yolluyorum. Yalnız, bunu yollarken bir ricada bulunacağım, tabii mümkünse; bizim maaş icranın elinde perişan olmakta, gerekli tedbir alınıncaya kadar, bu şiir ve bundan sonrakiler bedeline mahsuben yirmi liraya ihtiyacım var. Hem de derhal gönderilmesi son derece makbule geçer ve büyük bir boşluğu kapar. Galatasaray kulübü adresime yollamanı tercih ederim.

Patronumuzdan bu kadarlık bir ricada bulunabiliriz değil mi? Ziya'ya çok selâmlar.

Senin de teşekkür ve muhabbetle gözlerinden öperim.

C.S. Tarancı

9.4.1947

Sevgili Yaşarcığım,

Varlık'ın nisan sayısı çok beğenildi. Senin "Solcu Kime Derler?" yazın tam zamanında yazılmıştır. Nurullah bu sayıdan pek memnun; ama *Ulus*'taki yazısında memnunluğunu yeter derecede belirtmemiş. Benim şiiri de pek beğendi. Diyor ki: "Şimdiye kadar Atatürk hakkınca şiir mebus olmak için yazılırdı. Cahit inadına mebus olmamak için Atatürk hakkında şiir yazmış!" Her zamanki Nurullah, ne diyeceksin.

Bu sayı için bir şiir yolluyorum. Ayrıca Fethi Giray'ın, Mehmet Kemal'in, Hamdi Kestelli'nin, Mehmet İğnebeyci'nin ve Ekrem Sanal'ın

da şiirlerini gönderiyorum. *Varlık*'a olan yakınlığımı bildikleri için bana veriyorlar. Mamafih hepsi de kabili neşir, içlerinden bir kısmını olsun bu sayıya koyabilirsen iyi olur. Mahcup vaziyete düşmemiş olurum. Ayrıca bir ricam daha var: Maarife satılan kitapların yüzde onu ile bu seferki şiirimin bedelini gönderebilirsen –hem de bugünlerde– pek makbule geçer. Parasızlık ezeli derdimiz, malûm.

Ziya'nın kitabı çıktıysa ne diye göndermiyör. Sitem yüklü selâmlarımın iblağı.

Benim hikâyelere gelince; yazın İstanbul'da *Cumhuriyet* koleksiyonlarından çıkarırım. Burada tedarik etmeye tabii imkân yoktur. *Memleket* gazetesinde de ara sıra yazılarını görüyorum. Serbest çalışmanın bütün keyfini çıkarıyorsun galiba. Allah versin, darısı başımıza. Geçen gün Sabahattin Eyuboğlu'nu uğurladık. İstanbul'da tabii görüşürsünüz.

İşte böyle. Burada sıcaklar başladı gibi. Deminki ricamı bir daha hatırlatır, teşekkür ve sevgilerimi yollarım aziz kardeşim.

C. S. Tarancı

7.5.1947

Yaşarcığım,

Varlık aldı başını gidiyor, bayır aşağı giden bir tren gibi. İçindeki yolcular da bu gidişten pek memnunar; öyle sanırım ki okuyucular da. Mecmuanın on beş güne indirilmesi temennisi hemen hemen umumileşmekte. Tabii, karar lokomotif makinistininindir. Ziyacığım için güzel bir yazı yazmak daima en aziz hayallerimdendir. Zorlamakla olmayacağını bildiğim için eşref saati beklemekten başka çare kalmıyor. Geçen ay gönderdiğim arkadaş şiirlerinin çıkmasını, hatta mümkünse tercihen konulmasını bir kere daha rica edeceğim. Zira pek müşkül mevkide kalıyorum. Bu sefer iki şiir yolluyorum.

Bu iki şiirin, hatta mümkünse müstakbel iki şiirin de bedelini yollayabilirsen çok makbule geçer, zira para vaziyetim bir türlü salâh bulamıyor. Teşekkürlerle Ziyacığma pek çok selâmlar. Senin de muhabbet ve hasretle gözlerinden öperim.

C. S. Tarancı

8.8.1947

Yaşarcığım,

Tuzlu biberli diye bir tutturdun (tabii haklı olarak), dolayısıyla ben de ne yapacağımı şaşırdım. Bu arada nişanlanmak gibi önemli bir şey de yapmışsın. Tebriklerim ve imrentilerim. Tuzu biberi yok ama muhabbeti çok bir şiir yolluyorum. Neşrinde mahzur değil fayda olduğunda müttefikiz sanırım. Ayrıca, daha evvel *Varlık*'ta bir şiiri çıkmış bir arkadaşın da şiirini yolluyorum, neşri ricasıyla.

Mecmuanın asfalta çıktığını yani mükemmel satış yaptığını sevinçlerle duyuyorum. Devam ettirilmesi temennisiyle. Ziya'nın gözlerinden öperim. Eğer imkân varsa, mahzuru yoksa yine ilkeri şiirlere mahsup edilmek üzere bir on beş lira rica etsem acaba ne olur?

*Le Poète propose, le grand'ami dispose*¹, teşekkür ve sevgilerle.

C. S. Tarancı

21.12.1943

Yaşarcığım,

Mektubunu ve iki kitabı aldım, teşekkür ederim. Şiirin takıntısı olmasına canının sıkılmasını anlıyorum. Eğer vakit varsa, o şiirden büsbütün vazgeçerek bugün gönderdiğim "Bayram Yemeği"ni korsun. Göze çarpmayan *discret* ve *modeste*² bir hali var sanıyorum. Artık sen bilirsin. Bugün ayın yirmi biri. Ocak aylıkları da ancak üç ocak pazar-tesi günü verilebilecek. Durum vehametler içinde. Senin hem hesabını kitabını bilir hem de *large*³ bir patron olduğunu düşünerek, bu kötü ay sonu günlerinde selâmeti sende arayacağım, zaten göze görünür başka çare de yoktur. Şu halde, kitap hesabımıza mahsuben ve birkaç gün içinde olmak üzere, on beş yirmi lira çıkarman dünyalar kadar mak-

1) Dilemek şairden, karar büyük dosttan.

2) Gösterişsiz ve alçakgönüllü.

3) Eli açık.

bule geçecektir. Sabırsızlıkla beklediğim bir dakika için olsun hatırdan çıkarılmamalıdır. Tümen tümen teşekkürlerin cümlesi peşindir.

Ayrıca yeni yılını da şimdiden kutlar, 1949 için *Vârlık* neşriyatına bereketli satışlar, sana da sağlıklar dilerim. Ziyacığma da selâmlarımla aynı cinsten dileklerim.

12.02.1950

Sevgili Yaşarcığım,

Şiir yollamadığını, mektup yazmadığımı kısacası aramadığımı için ne kadar sitem etsen azdır. Fakat sebebini söylersem beni bravo'larla affedeceğine eminim. Âşığım, çıldırasıya, dünyayı görmemesine âşık ve *je suis payé de retour*.¹ Tahmin edemeyeceğin kadar iyimser bir hava içindeyim. Şimdilik sevdiğimi düşünmekten başka bir şey düşünmeye ne arzum, ne takatim ve hele ne de vaktim vardır. Tabii söylemeye hacet yok, evlenmek için her hususta mutabıkız. Ailelerimizin temasları formalitesi de bittikten sonra, Maltepe ile Bahçelievler arasında yeni kurulmakta olan mebuslar mahallesinde bizim peder beyin bana evlenmem şartıyla yaptırdığı evimize güle oynaya girmemiz için hiçbir mani kalmayacaktır. Bu da nihayet bulsa bulsa nisan on beşi bulur. Ziyacığma da müjdele, onun da çok sevineceğine eminim. Böyle sapına kadar hayatı bir meseleyi halletmeye çalıştığım bir sırada şiir ve hikâye düşünmezsem mazurum sanıyorum. Bekâr bütçemi evli bütçeme intibak ettirinceye kadar hayli ter dökeceğim muhakkaktır. Büyük kalemler için peder beylerimizi şüphesiz ki seferber edeceğiz. Onların da bizleri kırmayacaklarına keza şüphe yoktur. Bu arada ben yine para sıkıntısı içindeyim. Bundan ötürü ve bilhassa böyle bir müjdenin bedeli olarak hem de en acele tarafından bir otuz lira gönderebilirsen pek makbule geçer. Muhtar kalmasam müracaat etmeyeceğimi bilirsin. *Meydan*'ın çıkmamasına üzüldüm. Neşriyat iyi gidiyor. Yengeme hürmetler. Peşin teşekkürlerle selâmlar ve sevgiler.

1) Karşılıklı olarak.

24.12.1950

Sevgili Yaşarcığım,

Kabahatli olduğumu biliyorum. Ama halden anlar bir dost olduğun için beni mazur hatta hoş göreceğine de eminim. Bir büyük işe giriştim, çok terlediğimi kolaylıkla tahmin edebilirsin. Hayırlısıyla bu işi selâmetle sona erdireyim, ancak ondan sonra kendime gelebileceğim. Kötümser olduğumu zannetme. Bilâkis, işler tamamen yolunda. Kâğıtlarımız asıldı, azami ocak sonunda nikâh olacak. Ankete umduğun ve beklediğinden daha tez ve daha esaslı bir cevap vereceğim. İhmal falan katiyen bahis mevzuu olamaz. Şiirleri de arka arkaya gönderdiğim zaman şaşırması senden olacak.

Şimdilik, bakiye elli lirayı yılbaşına kadar göndermeye gayret etmeni rica edeceğim. Elli mümkün değilse otuz da makbule geçer. Çok lâzım olmasaydı istemezdim.

Yeni yılın sana ve yengeme, yeğenime,¹ *Varlık*'a güzel talihler ve sadetlerle gelmesini diler, parayı birkaç gün içinde beklediğimi ehemmiyetle hatırlatarak teşekkür, sevgi ve hasretle gözlerinden öperim.

C. S. Tarancı

11.2.1951

Pek sevgili Yaşarcığım,

Mahcubiyetimin ve minnetimin derecesini biliyorum. Fakat bu evlenme işinin beni ne kadar meşgul ettiğini, nasıl uykularımı kaçırdığını, bir bilsen! Çok şükür hazırlıklarımı bitirdim, ev eşyayı aldım, ufak tefek bazı noksanları da tamamladıktan sonra nikâh yapabileceğim. Bütün bu hengâme arasında şiir düşünememiş, yazamamış olmanın benim için ne büyük bir ayıp olduğunu biliyorum. Fakat yakın bir zamanda telâfi edeceğim yolundaki ümidim kuvvetlidir. Okuyucularının iltifatına lâyık olmaya elbette çalışacağım. Dolayısıyla diğer şair arkadaşlara karşı mahcup düştüğümü de saklamayayım.

1) İlk kızım Zeynep.

Anket cevabımı gönderiyorum. Perşembeye kadar beklemeye takatin varsa bir şiir de yetiştirebilirim. Beni anlamayı, mazur görmeni rica eder, yengeme hürmetlerimi gönderir, yeğenimin gözlerinden öper, Ziyacığımın ve senin de muhabbetle gözlerinden öperim.

C. S. Tarancı

17.3.1951

Canım kardeşim Yaşarcığım,

Sana karşı mahcubiyetimin derecesini biliyorum. Sen en az Robenson kadar halden anlayacak müstesna dostlardan olduğuna göre, beni affedersin.

Evlenme işimde müşkülât üstüne müşkülât çıkıyor. Geçen sene kızın babası sabotaj yaptı, bu sene bizimki mukabelede bulunuyor. Dayanmak da bana, bize düşüyor. Dayanacağız. Bir şiir takdim ediyorum. Çok sıkıntı içindeyim. Şayet, ama şayet imkânın varsa, bu iki şiirin ve bundan sonra göndereceğim üç şiirin bedelini yani elli lira gönderebilersen çok makbule geçer. İmkânın yoksa yirmi lira da işe yarar. İmkân ve takdirine kalmıştır. Kırk yaşında olmanın bütün acısını ve kemâlini –müsaadenle– yaşamaktayım.

Gözlerinden öperek.

C. S. Tarancı

14.4.1952

Aslan Yaşarcığım,

Mektubundan sonra posta ve banka havalelerini de bayram sevinçleriyle aldım. Nasıl, ama nasıl makbule geçtiğini elbette ki tahmin edersin. Bu şahane dostluğuna ancak güzel şiirler göndermekle teşekkür edebilirim. Eksik olma Yaşarcığım, karım da çok memnun oldu. Bilhassa selâm ve teşekkürleri var. Yengemize de selâmlarını göndermeye beni memur etti. Ziyacığıma karşı da çok mahcubum. *Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi* için bir yazı yazmayı ne kadar isterdim! Aksi gibi

şiiir bile yazamadığım bir devreye rastladı. Kusura bakmasın. Üçüncü baskı için bereketli satışlar dilemekten başka şimdilik elimden gelen bir şey yoktur.

Ce sera pour bientôt [Yakında].

Tekrar tekrar teşekkür ile yengeme arzı hürmet eder, seni de muhabbet ve hasretlerle kucaklarım canım kardeşim.

C. S. Tarancı

26.11.1952

Hakikatli kardeşim Yaşarcığım,

Elimde olmayarak sürüp giden ihmallerime rağmen beni aramak hususunda gösterdiğin inceliğe teşekkür ederim. “35 Yaş”tan sonra yazılmış şiirlerimi toplayıp bir kitap yapmağa beni teşvik etmen de ayrıca mucibi meserret olmuştur. Benim de böyle bir niyetim vardı.

Mademki 1953 senesinde şiir kitabı yayınlamayacağını ilân edeceksin, o halde benim de şiir kitabımı bu sene bitmeden çıkarmak iyi olur. Teklif ettiğin beş yüz lira tam zamanında imdadıma yetişmiş olacaktır. Ben müsveddeleri hazırlamaya başladım. Bu hazırlık daha birkaç gün sürer. Azami beş altı güne kadar müsveddeleri göndereceğim. Baskı işi kısa sürer sanıyorum. İkimiz için de hayırlı olmasını dilerim. Sevgi ve teşekkürlerle gözlerinden öperim. Müsveddeleri birkaç güne kadar postaya vereceğim.

C. S. Tarancı

2.7.1953

Sevgili kardeşim Yaşarcığım,

Sana karşı ne kadar mahcup olduğumu tabii biliyorsun, fakat ne yapayım, elimde değil. Evlendikten sonra anlatılmaz, sebepli sebepsiz bir isteksizlik içindeyim ki bir tek satır yazmak bile bazan muazzam bir külfet gibi geliyor bana. Şiir gönderemedikten sonra sekiz on sa-

tırlık bir mesaj yollamaya doğrusu gönlüm razı olmadı. Yirminci yıl sayısı geldi. Gayet güzel. Allah nice nice yıllara ulaştırsın!

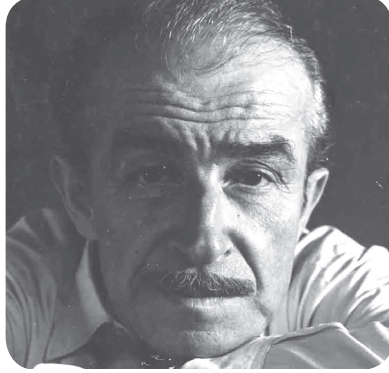
*Sözün doğrusu
Olacak şey değildi ama
Oldu bir kere
Bahar vurdu başıma
Bir delilik ettim
Tuttum evlendim
Ne söylesem az
Çeken bilir
Allah düşmanıma vermesin*

Neşredilmek üzere değildir. Hemen ilâve edeyim ki şikâyetim yengenden değil evlilik müessesesindendir. Yükllediği mesuliyet ve mükellefiyetler şiir şevkimi eritti, bitirdi âdeta. Bana göre değilmiş vesselam. Vaziyeti bu suretle açıkladıktan sonra beni daha çok mazur göreceğini umar, sevgilerimi yollarım.

C. S. Tarancı

ORHAN KEMAL

(1914 -1970)

Ceyhan'da doğup garip bir kaderle Sofya'da ölen Orhan Kemal'in asıl adı Mehmet Raşit Öğütçü'dür. İlk Büyük Millet Meclisi üyesi olan ve siyasî hayatı pek maceralı geçen avukat Abdülkadir Kemali Bey'in oğluydu. Babasının kaçıp Suriye'ye sığınmasından sonra yoksulluk içinde geçen bir çocukluğu olmuş, öğrenimi de yarıda bırakarak küçük yaşta geçimini sağlamak zorunda kalmıştır.

Bu ters talihin eserine yansımaması imkânsızdı. Uzun zaman aralarında yaşadığı küçük insanların acılarıyla dolu yaşamlarını büyük bir başarı ile dile getirmiştir hikâye ve romanlarında.

Önceleri daha çok anılarıyla beslendi eserleri ve daha güçlüydü bu dönemi. Acılığı içinde mizahî bir karakter taşıyan yönüyle biraz Steinbeck'i ve Caldwell'i, biraz da Istrati'yi hatırlatan eseri büyük katkıda bulunmuştur edebiyatımıza.

Adana, 28.2.1947

Kardeşim;

Mektubunuza hemen cevap veriyorum:

Takıldığınız noktada sizi tenvir edeyim: 938 senesinde Niğde’de askerken ve komünizmin ne olduğunu bilmediğim bir sıra, sırf şair Nâzım Hikmet’in kitaplarını okuyorum diye mahkemeye sevk edilmiş ve askerî mahkemenin kararıyla beş sene ağır hapse mahkûm edilmiştim. Askerî ve sivil hapishanelerden birçoğunda yattıktan sonra, 26 Eylül 943 senesinde tahliye olunup Adana’ya döndüm.

Ben yaşarım, görürüm, duyarım ve yazarım. Yazdıklarımın hepsi de içinde yaşadığım şeylerdir. Ben kayıtsız ve şartsız hürriyetin âşığıyım. Emir aldığım anda kalemim istop eder ve beş para etmem, bu da “Bittecrûbe sabit” olmuş bir hakikat olmuştur benim için. O cihetten düşünmenize lüzum yok.

İstanbul’a nakil işimin tek mahzuru para meselesi olduğunu takdir edersiniz. Başkaca hiçbir mahzuru yok. Karım ve iki çocuğum olduğunu geçen mektubumda yazmıştım.

Kendi çocuklarımı sevdiğim kadar, bütün çocukları da severim. İnsanları sevmek babında ise, tasnife pek de kulak asmam. Her ne olursa olsun, ben yaşarım, görürüm ve yazarım. Benim vazifem bu. Üst yanı edebiyat nazariyecileri ile diğerlerinin vazifesi.

Tekrar ediyorum, İstanbul’a nakletmeye can atıyoruz, fakat olmuyor. Bu bir “hürriyetsizlik”tir. Şüphesiz bütün hürriyetsizlikler gibi bundan da nefret ediyorum ve bencil olmadığım için, bu tip hürriyetsizlikten nefret eden ve etmekte mazur bulunan insanların da var olduğuna, olacağına, olması lâzım geldiğine inanıyorum, çünkü hayatın içindeyim ve insanlarla “haşır ve neşir”im. Bu iş de bu kadar.

Bunun köklerini aramaya lüzum yok. Bunu “sun’i sistemler” dolayısıyla düşünüyor değilim, insan olduğum ve insani hiçbir şeyin yabancısı olmadığım için.

Yolladığınız otuz liranın makbuzunu postacı şimdi getirdi. Çok çok teşekkürler: Yazılarımın ilk maddî karşılığı bu. Hiç de az değil, böyle şey düşünmem bile: Ben henüz yazı hayatına atılmış bir yazardım. Üstatlarla at başı gitmeye halim yok ki...

İstanbul'da bana bir iş veya herhangi bir geçinme şekli düşünüyor ve düşünmüşsünüz sanıyordum. Bu mektubumun cevabında daha açık ve daha etraflı konuşmanızı rica edeceğim. Maddî imkânsızlığımın hallolabildiği takdirde, derhal hareketimde hiçbir mahzur yoktur.

Daha iyi bir fotoğrafım olmadığı için, şimdilik size ufacak bir vesikalık fotoğraf yolluyorum, kusura bakmayın. İnsanca alakanıza ne kadar teşekkür etsem azdır. Selâm ve sevgiler:

Orhan Kemal

Adana, 16.1.1951

Sayın Yaşar Nabi Bey,

Mektubunuzu, ikinci makbuzu aldım. Bugün Aryuva'ya gittim. Bay Vakkas Aldatmaz'ı gördüm, görüştüm. Çok iyi karşıladı. Parayı birkaç gün sonra ödeyeceğini söyledi. Öder de..

Mektubunuzun diğer ciheti, şu dedikodu ile ilgili ciheti de beni tatmin etti. Şu halde mesele yok. Böyle oluşuna da ayrıca sevindim.

Varlık Yayınları'nı burada yalnız İbrahim Gezginci'ye yollasanız.. İbrahim benim spor arkadaşımıdır ve çok ciddi bir çocuktur. Bayilik işini ciddiye aldığı, yani sadece para kazanmaktan başka düşünceleri de olduğu için, Adana'da yalnız onunla iş yapsanız çok daha yerinde olur gibi geliyor bana.. Dün beni gördü, Orhan Veli'nin son yayınladığınız kitabından 25 tane yollamanızı yazmamı tenbihledi.

İnci'nin Hikâyeleri başlı başına bir cilt dolduracak kadar çok değil. En kısa ve şu sırada fazla göze batmayacak hikâyelerimden bir kısmını seçip size yollayayım isterseniz. Uygun bulursanız basarsınız. Ben hazırlığa başladım. Sizden müspet cevap alınca işi hızlandıracam.

Bilvesile selâm ve sevgilerimle..

Orhan Kemal

21.2.1951

Efendim;

Mektubunuza cevabı geciktirdim. Pis bir gribe tutulmuştum, uzun zaman elime ne kalem alabildim, ne de doğru dürüst kendimi toplayabildim. Şimdi nispeten iyiyim.

Kitap için dört beş küçük yahut da iki uzunca hikâye yollamamı istiyordunuz. Size dört hikâye yolluyorum. Bunlardan “Kâtipler Arasında” isimlisi uzunca bir fabrika hikâyesidir ki, üzerinde yıllardır çalışıyordum. Son günlerde nihayet bitirebildim. Eğer bu hikâyeyi kitaba almak isterseniz iş kolaylaşır. O zaman, evvelce yolladıklarım arasından hafif bulduklarınızdan bir kısmını kitaba almaz, muvazeneyi temin edersiniz ki bu suretle sıkı ve *Ekmek Kavgası*’ndan da kuvvetli bir kitap meydana gelebilir.

Yok, eğer bu hikâyeyi kitaba koymak istemezseniz –ki bence herhangi bir mahzuru yok gibi– o takdirde “İstasyonda”, “Balık” ve “Baba” hikâyeleriyle seriyi tamamlarız.

Size evvelce yolladığım hikâyeler içinde “Roman” isimli birisi var, öbür, son yollayacaklarım arasında da “İstasyonda” ismini taşıyan hikâyelerin ikisi de müstakil birer hikâye gibidirler ama meselâ “Roman” müstakbel bir romanımın taslağıdır; “İstasyonda” hikâyesi de seksen sahifesi yazılmış bir romanın bir pasajıdır. Bunları böyle, bir hikâye kitabında kullanmak doğru mu bilmem. Eğer “Kâtipler Arasında” hikâyesi işinize yararsa “Roman”la “İstasyonda”yı kurtarmış oluruz. “Baba” hikâyesi de öyle. O da bir romanımdan kısaltılmıştı.

[...]

Diğer taraftan İbrahim Gezginci acele olarak Orhan Veli’nin kitabından yirmi beş tane istiyor. Benim kitaplarımdan da istiyor. Benim kitaplardan hele ne Adana’da, ne Mersin, Tarsus, Ceyhan ve Hatay’da bir tane bulamadım. Bizzat benden isteyenler oluyor. Kitapçılara yolasanız fena olmaz.

Neticeyi merakla bekliyorum.

Selâm, saygı ve sevgiler.

Orhan Kemal

Adana, 4.3.1951

Efendim;

Mektubunuzu ve müsveddeleri aldım. Çok teşekkürler..

Hikâye kitabı için ileri sürdüğünüz şartlara iştirak ediyorum. Bu yaz imkân bulabilirsem –yani ve karaciğer fırsat verirse– bir iki yeni kitap hazırlamak istiyorum. *Küçük Adam*’ın serisinden iki kitap, bir de müstakil bir roman.. *Yeni İstanbul* gazetesinin müsabakasına katıldığım “Baba” hikâyesini de bu yeni hikâye kitabına koyacak mısınız? Eğer mecburiyet olmazsa koymayın. Olursa, yani kitabı doldurmak için ihtiyaç hasıl olursa, ne yapalım, korsunuz..

Çünkü bu hikâye –geçen mektubumda da yazmışım galiba– bir romanın daraltılmış halidir. Eğer hikâye kitaba girerse, plânımı değiştirmek zorunda kalacağım. Bir başka mevzuum var, malzemeyi orada kullanırım.

Başkaca yazacak bir şeyler yok. Selâm ve sevgilerimle..

Orhan Kemal

Adana, 6.3.1951

Yaşar Nabi Bey;

Yolladığınız dört hikâyeyi aldım. Bunlardan yalnız “127 Numaralı Sokak” hikâyesini kullanın isterseniz. Yani, lüzum varsa. Yoksa, değmez.. Öteki hikâyelerden “Uşaklar Arasında”, “Murtaza” isimli bir büyük hikâyenin bir pasajıdır. Bu büyük hikâyeyi yeni mevsimde yetiştirip size yollamayı düşünüyorum.

“Bir Kış Günü!”. Bu da “Avare Yıllar”ın bir parçası. Tabii onu da geçeceğiz.

“127 Numaralı Sokak”la “Bir Posta Müvezzii”ni ihtiyaten yolluyorum. *İnci’nin Hikâyeleri* serisinden “Düşman” isimli bir hikâye vardı ki *Varlık*’ın eski sayılarından birisinde çıkmıştı. Mamafih aramaya lüzum yok.

Bugün, yolladığım mektubu herhalde aldınız. Önümüzdeki mevsim için şimdiden çalışmaya başlayacağım. Varlık Cep Kitapları hacminde üç kitap hazırlayacağımı umuyorum.

Hikâye kitabına bir isim bulmak sahiden de zor. *Sarhoşlar*'ı olduğu gibi kabul etsek.. Kitabın ismi *Sarhoşlar* olsa?

“Celfin Eti” de fena değildi ama.. Çünkü 950 hikâyeler kitabında çıkmış olması, müstakil bir hikâye kitabına ad olmasına mani değil gibi geliyor bana.. Gene de siz bilirsiniz.. Benim teklifim bu ikisi. Çok çok selâm ve sevgiler..

Orhan Kemal

âbıru: yüz suyu, haysiyet.

acip (acîp): hayret verici, şaşırtıcı.

ademi tenezzül (adem-i tenezzül): tenezzül etmeme, eğilip bakmama, inmeme.

afif (âfif): namuslu, haramdan sakınan.

ağlebi (ağlebî): 1. ekseriyetle, çoğunlukla, genellikle. 2. sık sık. 3. yaygın olarak.

akalliyet (ekalliyet): Bir ülkede hâkim unsurların haricinde olan ve ekseriyet teşkil edemeyen insanlar.

alâ meleinnas (ala-mele'in nas / alâ-mele'in nas): herkesin önünde, halkın huzurunda.

alil (alîl): 1. sakat. 2. hasta. 3. kör.

âsan (âsân): kolay.

âsar (âsâr): bir kimsenin veya bir topluluğun çalışması sonucunda ortaya çıkmış olan şeyler, eserler.

badema: bundan böyle.

badelimza (ba'de-l-imzâ): imzadan sonra.

badelbeyan (ba'de'l-beyân): açıklamadan sonra.

bahusus (bâhusus): 1. özellikle, bilhassa. 2. hele hele.

bakiyetüssuyuf (bakiyyet-üs-süyuf / bakiyyet-üs-süyûf): kılıçtan kurtulan kişiler; arta kalan kişiler; kılıç artıkları.

barika (bârîka): yıldırımın parıltısı, şimşek. [(çoğulu: berâik) üzerine biraz yağ dökülmüş olan süt.]

bermucib (ber-mûcib): gereğince, uyarına göre.

bermutat: her zaman olduğu üzere, alışılmış olduğu gibi.

bidayet (bidâyet): başlama, başlangıç.

biiznillahi taalâ (biiznîlâhi teâlâ): Her şeyden yüce olan Allah'ın izniyle.

bilhayır (bi-l-hayr): hayırla, uğurlu olarak.

birinciteşrin (ilk teşrin): ekim ayı.

bittecrûbe (bi't-tecrûbe): tecrübe edilmiş, tecrübe ile, tecrübe yoluyla.

bon sens (fr.): sağduyu, hasse-i selime.

canı şerif (cân-ı şerif): mübarek kişi, şerefli kişi.
ceride (cerîde): gazete; tutanak; dergi.
cihet: 1. sebep. 2. bakım. 3. vesile, bahane. 4. yön.

çırağ: çıraklık.

daiye (dâiye): içten gelen teşvik edici istek, gayrete getirici hal; ihtiras halini alan hırs.

delail (delâîl): deliller; ispat vasıtaları.

derc etme: kitaba koyma.

deruhte: bir şeyi yerine getirmeyi üzerine almak, üstlenmek.

dilrûba (dîlrûbâ/dîl-rûbâ): gönül kapan, herkesi kendine bağlayan, âşik olunan (güzel).

dûn: 1. aşağı, aşağıda. 2. altı, altında. 3. alçak, soysuz.

edibane (edibâne): bir yazara, bir edebiyatçıya yakışır tarzda.

ehibba (âhibbâ/ehibbâ): dostlar, ahbablar, tanıdıklar, bildikler.

eltâfi ilâhiye (eltâf-ı ilâhiye): Allah'ın lütufları, ikramları.

elyevm (el-yevm): hâlâ, şimdi.

emrimuhal (emr-i muhal): gerçekleşmesi imkânsız emir.

esbuiye: haftalık.

eshab (eshâb): sebepler.

eş'arı nefise: güzel şiir.

eşhas: kişiler, kimseler.

evasıt (evâsıt): ortada bulunanlar, ortadakiler.

evvelemir: ilk önce, her şeyden önce.

fantezist (Fr. fantaisiste): Fantezi meraklısı, fanteziye düşkün, hayali.

fekk: 1. açmak, ayırmak. 2. kaldırmak. 3. kırmak. 4. rehin verilen şeyi kur-tarıp çıkarmak.

ferman ferma (ferman-ferma): buyurgan, hüküm süren, emir veren.

filvaki (filvâki / fi'l-vâki): 1. olduğu gibi. 2. hakikatte, gerçekte. 3. doğ-rusu.

garra (garra'): parlak, şatafatlı, güzel gösterişli.

gıriftar: tutulmuş, yakalanmış.

gûna (gûnâ / gûne): tür, nevi, çeşit, tarz.

gûna (gûnâ): tarz, çeşit.

gurup (gurûb): Güneş, Ay yahut yıldız gibi bir gök cisminin batıda gö-rünmez olması, batması.

hakka: hakikat olarak.

hasrüneşr (hasr u neşr): dirilip toplanmak, toplanıp dağılmak; yayılmak.

haşiye (hâşiye): dipnot.

hilâliahmer (hilâl-i ahmer): 1. Kızılay. 2. 1920'de Hilâl-i Ahmer Cemiyeti tarafından İstanbul'da yayımlanmış bir gazete.

hitam (hitâm): son, nihayet; bitme, tükenme.

humeka (humekâ / humakâ): ahmaklar.

hülâsa: sözün özü.

ıyd-ı edha (ıyd-ı edhâ): kurban bayramı; Kamerî seneye göre Zilhicce ayının onuncu, on birinci, on ikinci ve on üçüncü günleri.

ibzal: esirgemeyip bol kullanma.

icmal (icmâl): özet.

ihzar (ihzâr): hazırlama.

iktiran (iktirân): 1. yaklaşma, yanına gelme, yakın olma. 2. erişme, ulaşma.

iktiza (iktizâ): 1. lazım gelme, gerekme. 2. ihtiyaç. 3. işe yarama.

iltizam (iltizâm): 1. gerekli görme, kendine lazım kılma. 2. (bilerek, isteyerek) taraf tutma.

imtidad (imtidâd): uzanmak, uzama.

imtizaç (imtizac / imtizâc): iyi geçinme, uyuşma, anlaşma; birbirini tutma, uygunluk, uyuşma.

infikâk: yerini terk etme.

infisah: hükümsüz kalma, bozulma.

inhilal (inhilâl): çözümlüp dağılma.

insicamlı (insicâmlı): birbirini tutan, tutarlı, düzgün.

intaç: sonuçlandırma.

irae (irâe): 1. gösterme. 2. bildirme.

irsal (irsâl): gönderme, yollama.

istida (istidâ): dilekçe.

istihale: 1. başkalaşmak. 2. imkânsızlık.

istihraç (istihrâc): 1. sonuç çıkarma, anlam çıkarma. 2. bir şeyin içinden başka bir şey çıkarma.

istilzam: gerektirmek.

istimal (istimâl): kullanma.

istinsah (istinsâh): sayfaları yazarak çoğaltmak, kopya etmek.

istizan (istizân): bir hususta izin istemek, danışmak.

iştiyak (iştiyâk): 1. çok arzu etmek, şiddetli arzu. 2. şevklenme, şevk duy-ma.

ita (îât): verme, ihsan etme.

itihad: alışkanlık.

itizar (itizar / i'tizâr): özür dileme, mâzeretini bildirme.

ittiba (ittibâ): ardı sıra gitme, uyma, tâbi olma.

izale: ortadan kaldırmak.

kanunievvel (kânûn-î evvel): aralık ayı.

kanunisani (kânûn-î sâni): ocak ayı.

kari (kârî): okur, okuyucu.

kaşiye: önerme.

ketmeylemek: saklamak.

konversasyon (fr./ing. conversation): konuşma, muhavere, mükâleme. 2. toplumsal ilişki/ortaklık. 3. âşinalık, ülfet.

kurunu vusta: eski Roma devletinin ikiye ayrılmasından İstanbul'un Müslümanlar tarafından fethine kadar olan dönem.

lâyuat (lâyuağ): sayısız.

leffen: ilişkide, zarf içine koyarak.

leyli (leylî): 1. yatılı. 2. gece gibi karanlık, hüznünlü.

maatteessüf: üzülererek belirteyim ki, esefle ifade edeyim ki, yazık ki.

mabad (mâbâğ): sonrası, kalanı.

mada (mâadâ): -den başka, gayrı/gayri.

mahaza (mâhâzâ): bununla beraber.

mahsuse (mahsûs/mahsûse): 1. başkasında bulunmayan. 2. birine ayrıl-mış olan. 3. lâyıık. 4. ayrı, müstakil.

mahzuziyet (mahzûziyyet): haz etme, hoşlanma; hoşnutluk.

maruf (mâruf / ma'rûf): 1. bilinen, belli, mâlûm. 2. herkes tarafından tanınan, tanınmış, ünlü, meşhur.

maşuka (mâşûka): sevilen kadın.

matlub (matlûb/matlûp): istenilen, aranılan, istek ve arzu duyulan, talep edilen şey.

mebzul (mebzûl): esirgemedi harcanmış, saçılmış, bol, çok; ucuz.

mecmu: toplanmış, bir araya getirilmiş; tamam, bütün.

mefahir: iftihar edilecek, övünülecek şeyler.

mefdukiyet: bulunmama; kayıplık, yokluk.

mehtal (mehdal): giriş.

melfuf (melfûf): mektubun içine konulmuş, bir şeye ek olarak sarılmış, paketlenmiş.

melfufen (melfûfen): ekli olarak, ilişkide.

memul (me'mul/me'mül): emel edinilen, umulan, beklenen, ümit edilen.

memurin (memurîn): memurlar.

merbutiyet (merbûtiyet): bağıllık, düşkünlük, aşırı ilgi.

mercu (mercû): umulan, rica olunan.

merkum: bayağı, adî, işsiz güçsüz kimse.

meşâgil (meşâgil): meşguliyetler, uğraşlar, çalışmalar.

methü sena (medh ü senâ): övme ve yüceltme.

metruk (metrûk): 1. terk edilmiş, bırakılmış.

mevad (mevâdd): 1. elle tutulup gözle görülebilen, uzayda yer kaplayan, bölünebilen, ağırlığı olan nesneler, maddeler, cisimler. 2. hususlar, meseleler, işler, konular.

meveddet: 1. sevmek, sevgi. 2. dostluk. 3. muhabbet.

meyus: umutsuz, üzgün.

min gayri haddin: haddim olmayarak.

muarız (muâriz): birine veya bir fikre karşı olan, karşı çıkan, muhâlefet eden kimse.

muavenet (muâvenet): yardım.

muazzep (muazzeb / mu'azzeb): eziyet çeken, sıkıntı gören, acı içinde kıvranan.

muhaceret (muhâceret): göç.

muhasara (muhâsara): kuşatma, sarma.

muhib: seven.

mukaddeme (mukaddime): giriş, sunuş, başlangıç: önsöz.

mukni (muknî): inandırıcı olan, inandıran, iknâ eden.

mumaileyh: kendisine işaret edilen, ismi evvelce geçen.

musap (musab / muşâb): belâ, felâket yahut musibete uğramış, dâçar olmuş; bir illete yakalanmış, bir hastalığa tutulmuş.

muvicehe (muvâcehe): 1. yüz yüze gelme, yüzleşme. 2. ön, karşı, huzur.

muvaфик (muvâfik): uygun, layık.

muvasala: erişmek, ulaşmak.

mübdi (mübdi): yenilik getiren, yeni bir şey bulan.

mühlik: helak eden, öldüren, öldürücü.

müfekkiye: düşünme gücü.

mümted (mümdedd): 1. uzanmış, yayılmış. 2. uzun süren, uzun süreli, devamlı.

müphem: belirsiz, belli belirsiz.

mürettip (mürettib): 1. matbaada yazı dizici. 2. tertip eden, düzene sokan, sıralayan.

müsademe (müsâdeme / musademe): 1. iki şey birbirine çarpma; çarpışma 2. mec. uğraşma, didişme, çekişme.

müstevli (müstevlî): 1. istilâ eden, ele geçiren. 2. yayılan.

müşabih (müşâbih): benzeyen, benzer, mümâsil.

müşâriniley (müşârünileyh): adı geçen, sözü edilen, anılan, işâret edilen kimse.

müş'ir: bildiren.

müşkil: güç, zor.

müteaddit: çeşitli.

mütecânîs (mütecânîs): 1. bir cinsten, bir türden olan, türdeş, hemcins. 2. birbiriyle bağdaşan, bağdaşık.

müteveccih: yönelmiş.

müteessir: 1. üzgün. 2. etkilenen.

mütehassis: duygulu.

mütehayyir: hayrete düşmüş, şaşmış.

mütenevvi: çeşitli, çeşit çeşit, türlü türlü, değişik.

müterafık: refakat eden.

müteselli (mütesellî): teselli bulan, avunan.

müvesvis: vesveseli, işkilli, evhamlı; şüphelenmeğe sebep olan.

müzahir (müzâhir / muzâhir): zahir olan, taraftar çıkan, geriden yardım eden, koruyan.

nassî: her türlü şüphe, tereddüt ve tenkidin üstünde tutulacak şekilde olan kesinlik, açıklık. [burada “dogma” karşılığı kullanılıyor: Belli bir konuda ileri sürülen bir görüşün sorgulanamaz, tartışılmaz gerçek olarak kabul edilmesi...]

nevmîd (nevmîd): ümitsiz, ümidi kırık.

nikbin: iyimser.

nuş etmek (nûş etmek): içmek, keyiflenmek.

perveran: (tekili: perver) yetiştirenler, besleyenler, koruyup terbiye eden kimseler.

pûyan olmak: koşmak; dalmak.

raci (râcî): 1. rica eden, yalvaran. 2. ümitli.

riayet (riâyeyt): uyma.

sabitkadem (sâbit+kadem): sözüne sadık, sözünü tutan ve yerine getiren.

samia: işitme duyusu.

sarahat: açıklık.

sarfinazar (sarf-i nazar): vazgeçme, hesâba katmama.

sebat (sebât): 1. yerinden oynamamak, dayanmak. 2. kararlı olmak. 3. ahde vefâ etmek. 4. bir meslekte, meşru bir kanaatte veya bir fikirde kararlı bulunmak, sağlamlık göstermek.

sektedar (sekte-dâr): zarara uğramış, bozulmuş.

selâbet (salâbet): 1. peklik, katılık, sağlamlık. 2. manevî kuvvet, dayanma (bkz. sebat).

sena (senâ'): övme, övgü.

seyyie: kötülük, fenalık.

sezaveri (sezâ-vârî): münasip, uygun, yakışır.

suitefehhüme (su-i tefehhüm): yanlış anlama, kötü anlayış.

suitefsir (sû-i tefsir): yanlış, kötü yahut hatalı yorum.

sûrur: sevinç, neşe.

şerik (şerîk): 1. ortak. 2. okul arkadaşı.

şiiir-i garra: gösterişli, parlak, şaşıaalı şiiir.

şitap (şitâb): çabukluk, acele.

tabı sehiv (tâb-ı sehiv): baskı hatası.

tadil (tâdil): yumuşatma, düzeltme.

tagayyüb (tegayyüb): gözden kaybolma, ortalıkta görünmeme.

tahassür: 1. özlem duyma. 2. üzülmeye.

tahmil (tahmîl): yükleme, taşıtma; bir kimse üzerine bir işi bırakma.

tahsisat: ödenek.

tâli (tâlî): 1. ikincil, sonradan gelen. 2. kısmet, talih, kader.

tannan: ahenkli bir şekilde tınlayan, çınlayan.

tasalluf (tasallûf): kibirlenmek, övünmek, söz atmak.

tazvîf: açıklamak.

tay (tayy): dürüp bükme, sarma, katlama.

tayip (tâyip/tây'ib): ayıplama.

tebeddûlat (tebeddûlât): değışimler, değışiklikler.

tebşir: müjde verme.

tebyiz (tebyîz): karalama yazılmış bir yazıyı temize çekme.
tedahül: ödemede gecikme.
tedai (tedâî / tedâ'î): bir şeyi hatıra getirme; çağrışım.
tediyat (te'diyat / te'diyyât): ödemeler.
teehhür: gecikme.
tehalüf (tehâlûf): birbirine zıt olma, aykırı olma; farklılık.
tekâsûf: yoğunlaşma.
tekdir (tekdîr): azarlama.
tekebbür (tekebbur): kibirlenme, büyüklük taslama.
tekid (tekîd): kuvvetlendirme, sağlamlaştırma.
tekit (te'kîd): üsteleme, evvelce yazılan bir yazıyı tekrarlamak.
telehhûf: hasret ve kederle yanıp tutuşma, mahzun olma, üzülmek.
telhis (telhîs): kısaltma, özetleme.
teşrinievvel (teşrîn-î evvel): ekim ayı.
teşrinisani (teşrîn-î sâni): kasım ayı.
tetebbu: etraflıca inceleyip araştırma.
tevaggul: fazla meşgul olma, sürekli uğraş.
tevakki (tevâkki): çekinme, sakınma, korunma.
tevdî (tevdî): bırakma, emanet verme.
tevzi (tevzi'): dağıtma, üleştirme, denk duruma getirme.
tezzeyyün: zînetlenme, süsleme.
tulû: doğuş.
vadetmek (va'd etmek): vaat etmek.
vafir (vâfir): bol, çok.
vâzıhan: açık olarak.
veçhile: şekilde.
vehham (vehhâm): aşırı derecede vehimli, kuruntulu, şüpheli.
vesatet (vesâtet): aracılık, vasıta olma.
vûsat (vûsât): genişlik.
zait (zaid): 1. artan, artıran. 2. lüzumsuz, gereksiz.
zübde: öz.
zühul (zühûl): dalgınlıkla unutma.

“Kimisi eski harflerle yazılmış bu mektupların, kimisi yeni harflerimizle... Okudukça, sanki harfler gözlerimden siliniyor da o yitik dostlar, anılarımda daha da cana yakın hale gelmiş sesleriyle konuşmaya başlıyorlar benimle, oldukça eski bir dille. Kendilerinden söz açıyorlar. Çalışmalarından. Hazırlamayı tasarladıkları eserlerden. Espriler yapıyor, güldürücü hikâyeler anlatıyor, karşılaştıkları tuhaf olaylardan söz ediyorlar. Bir de sevdikleri ya da sevmedikleri yazarları çekiştiriyorlar bol bol. Nasıl yerden yere vuruyorlar sevmediklerini, nasıl didik didik ediyorlar kişiliklerini! Sonra nasıl sevinç çığlıkları koparıyorlar bir başarılı sonuçla karşılaşıncı. Nasıl artıyor yaşama tutkuları!..”

Yaşar Nabi Nayır

Yaşar Nabi Nayır'ın kendisine gelen şair-yazar mektuplarından derlediği ve ilk basımını 1972 yılında gerçekleştirdiği Dost Mektuplar gözden geçirilip açıklamalar eklenmiş haliyle yeniden okur karşısında.

Yazarının kişiliğine ışık tutacak mektupları seçmiş Yaşar Nabi. Ama Abdülhak Şinasi Hisar, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Reşat Nuri Güntekin, Nahit Sırrı Örik, Nurullah Ataç, Ahmet Kutsi Tecer, Bekir Sıtkı Kunt, Sabahattin Ali, Sait Faik Abasıyanık, İlhan Tarus, Sabri Esat Siyavuşgil, Ziya Osman Saba, Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Kemal'in kaleme aldığı satırlar sadece kendi özel hayatlarını değil, unutulup gitmiş bir incelikler dünyasını, yeni Türk edebiyatının kuruluş aşamalarını da aydınlatıyor, sıcaklığıyla okuru sarıyor.

ISBN 978-975-434-628-2

9 789754 346282

VARLIK